

~~6892~~ T. A. g.

R✓ 20846.

Ludwig L. Arktus

Piranga - Grisgrau
Cfad - Grau
Lulka -
Shteklaj -
Koket -
Gräkor -
Goosleiter - in m. d. auf Blättern
in Park Mts.

Zgromadz.

Oreolais pellucidus

Starejca - In Büchern von
Tauben, und Vogelarten aus
Norwegen mit d. Art.

Smolika - offene Frucht mit
- Dornen unter den Zähnen

Histia flaccida - Meereswurm
Siphius velenoi Philippi.

In der Karibik geschildert - fast gleichzeitig
in Spanien, Sizilien & gebraucht auf
Kuba & C. Veleni Testosteron.

Ganzig bei ziemlich großer Größe
Qualle von oben - nicht in eigentlichem
Gewebe - allen Stoffen abgesondert
die eine von oben, die andere von unten
Mr. Boburus ist gewiss Siphius!

Leptopeltis - Letharia
- - - - Histowia

Leydig - Siphius

Afghan - Siphius

Die Art Ungefleckt - Siphius, Malacolites

Ascidia Detorta - Siphius

P i f m e n o f t

a l i

G r a m a t i k a

s a

Perve Shole.

V' LUBLANI

Natishil Leopold Eger, 1811.

Na prodaj v' sholah.

IN=030003901

P r e d g o v o r .

Dostí po némshko in latinsko pisanih gramatik je med ludi danih, ktire Némzam in drugim Europejzam kashejo slovénški jesik pišati in govoriti; slovenško pisanih pa sa domazho potrébo nizh vezh ne posnam, ko tam i dvé, Smotriškovo in Lomonóšovo sa Rose in Serbliane. Ptujze smo tedaj vuzhili našo besédo snati, sebe pa ne. Od tod pride, de nimamo škoro nizh vuzheniga perdélka. Satórej je prav prišla sapoved našim mladenzham dati v'roke pišmenji navuk, kir iim bo kasal svojo domazho besédo isrekvati in na pismo dévati.

Porezhesh : zhemu pa mi bo ? sej snam po našhe govorit. — Govorit snash, al spravno govoriti in pisati morebit ne. Nemzi, Lahi, Franzosi, dajo svojim otrokam napred svojo domazho pišmenost sa pervi vuk, desilih snajo némithko, lašhko, franzosko. Sa kaj ? — sa to ki je tréba sa zhéti vše navuke s' tisto besédo, ktiro naš je mati vuzhila. V' ti se otrozi lahko in hitro navádio pišmenje snadnosti. To je perva stopna k' všim višnjim vuzhenostam.

Veséli tedaj naj bodo mladenzhi, de jih od sazhétko ne filimo s' ptujmi nesnanmi besédami.

Rét je, de tudi tukaj nenavadne imena na dan pridejó; al per novimu vuku so nove beséde potrebne, in té niso nesnane, ker so vséte is drugih shé vslim snanih. Vlako déio ima svoje glašne snamina, ktire so zhudne, al morebit sméhne tim, ki niso tistiga déla Kdor ni malnar, ne vé, kaj je polsa, shishka, péstrana, pàh, terlizhnik. Kdor ne déla rudo v' Bohinu, méni, de je v' Kolobozii, kadar jih slithi med seboj govorit: pod starzovim témenam sazhne stena gnati, iama pride v' rasor, potlej na lukne, sprédní rób ométa, rób stisne. Tako ima tudi písmenstvo svoje iména, k' ire ne leshé na klópi, temozh gori na polízi. Ne smishiani si jih sam, Smotriški in Lomonósov m' jih dajeta v' svojih bukvah Nékaj malo takik serbíkih imén sim persilen mémo puftiti, ktirih koreníne so per naš zlo nesnane. Namést tih dam našte druge take, de jih bodo tudi Serbliani lahko rasumili; tako si bomo roke podali, in eden k' drugimu bres teshave v' sholo hodili.

Písmenji navuk bo našho slovénshino sbrusil, slikal in obogátil; vaš mladenzhe pa perpravil, de se bote drugih jesikov rozhno navuzhili: satorej glejte narprédi

svojiga debro posnati. Ne smete méniti, de shé snate, kar she ne snate. V' kratkim pa bote vidili lép fad vašiga truda: jes bom, sna biti, nove domazhe perdélke lépih vumétnost doshivel.

Mi vuzhenški pa jim berimo v' shóli, in velévajmo brati tako, kakor ima glas viaka zherka sama na sebi, de jih bodo védili pitati, in de se pravpisnosti navádio.

Ta predgovor nar napolled píshem in dam natiskat, de si prostor perhramim sa klasje notri djati, kar sim ga sa sebój pobral. Tedaj ga tukaj v' snope povésheni:

1. Sturivnimu padeshu skoro všelev predlog s' predstavlamo, drugi Slovenzi ga pred imena oródij ne stavio. Smotriški tolmazhi beséde djanja apostolskiga 16 postave 22 verste rekózh: *velahu palizani biti jih; naše sveto písmo ima: so vkasali njé s' shibami tepsti.* Kaj pravish, bomo kdaj iméli per naš rezhi: *velili so jih shibami tepsti?* kakor ga opushamo pred besédami seboj, vishkama, máhomá; to je slasti per imenih oródja s' pervo zherko s, s, sh, sh, in s' konzimi am, ama, mi, ami.

2. Dvojstni shenski konez i srézi bresglasno, kakor bresglasen e. Ta konez je tudi na gorenškim bliso shmarne gore navaden. Dalmatin ga ima v' Rutnih buk-

vah, pa ga pishe s' e. Bolshi bo i savol manj pomote: in zhe ga per imenih stavimo, dajmo ga she glagolam.

3. Vém, de Rosi pishejo zerkov ne zerkew; al oni she tudi nito vslimu na konez prithli, in per našta ſama e in i v' konzhnih slógih rada bresglaſna. Tedaj piſhimo ſhe bresglaſen ev naméſt ov, zhe ſe nam lubi. Vunder sa en zherk ſem al tje; na lépi besédi in' je narvezh leshézhe.

4. Perſtavi k' §. 30. ſhe to: Nótrini Krajnzi plemenivne ſhtevila isgovárjajo tako: dvóji, tróji, ſhtirój, petój, itd.

Mnoshivne (k' §. 32) dvójni, trójni, ſhtirójni, petójni itd. Tedaj bo tudi prav: enoži, enójni, einfach.

5 V' sazhétku gòvora stavimo kasavni *tó* pred moshke in shenske imena, kakor: To je vites. To je tista shena. To ſta mi prava priatla To ſo pridni mlađenzhi. — Tako tudi: Kdó ſta? Kdo ſti vé? Kdo ſte? Kdo ſo?

6 V' odſtavku 86 po besédah: *Kadar ſe govor nasaj povrazha*, perſtavi: to je, na tistiga, kdór ſebi děla, al ſebi terpljenje naklada.

7. *Vupal, vpil* piſhemo s' l, sa to ki dalje pravimo: *vupali, vpili smo*; tudi sa to ki po vezh krajih ta l isrékajo al ſa-

mo zhifo, al s' jesikam savalènim. Pomota pa bi bila píšati: *vpo*, temozh bolše bi bilo: *vupav*, *vpi*.

8. Glagoli, ktrih djanje se nasaj na delovza povrazha, imajo nékšin térpivni pomén, kakor: sid te vodéra, ineg se taja. Tim podobní isréki to: se slithi, se pravi itd. Satorej vzhafi délamо terpivni salog s povrativnim *je*, slati v' tretjimu lizu, kakor: dolgovi te plazhujejo al s' dnarmi al s' délam. Zhaſt te dol i s' dobrim obnáthanjem.

9. Prihoden pretekli zhaſ naréjamo s' sdajnim flurivnih glagolov, poslavim: Zhe v' Terit *priden*, ti bom sejma kúpil Tudi pride vzhafi na verito pretekli prejihni zhaſ, kakor: Bi ga bil domá nahei, ako bi ga bil poprej ikal.

10. Vésanje beséd najdeſh semitertje presgódaj perméshano, drugi krat bom vše lózhil, de bo vuk samotnih beséd potébej, vesanje potébej.

11. Prepovdváje rezimo: ne jej, ne kradi; in ne: nimash jétti, nimash kraſti. Zhe nimash, tudi ne moresh, deb si hotel. Ne rezi: se pustim perporozhit; temozh: se rezhem perporozhit, al: perporozhi me, al: rezi, de se perporozhim.

12. Sa glagolmi: hózhem, opominjam, pogodim, prósim, sapovém, shelím, vkashem, velím snamo en malo manj osór-

no rezhi: deb (de naj bi) mi ti pomagal. Ojstro sapovédamā pa rezhemō: de mi pomagaš, itd.

I. Postajam, postanem so nemšhovavzi k' nam pervedli ne vedózh, kaj imamo namest tiga glagola. Njegovo mózh imajo v' sebi nathi is imén in perlogov isobraseni glagoli, kakor: bogatim, dani se, kamním, lesením, vodením; iži verde reidh u. s. f. Tudi so dobri namest njega glagoli: sim, bóm, sazhénjam, prihajam, naštópam, kakor: Bog rezhe: Bódi svetloba in svetloba je bila. Teshko mi sazhénja biti, vròzhe mi prihája, polétje naštópa. — Ravno tako namést: kupzhía ga je sturila bogátiga, porézheh: ga je obogátila. Ne: bolniga délam sdraviga, temozh: sdravim holníka.

Sdaj prósim, de dobri priatlí naj bodo saréš dobri, in me timzhafi do drugega natíša tih búkev opomnio, kar m' imajo rezhi, de bom snal vše pomóte popraviti in to delo do verha pergnati.

To pišmenstvo sim v' létu 1807. po némshko spísal, sdaj ga dam svojim rojakam v' nasho besédo prestávlenga.

V' Lublani na Kréšni dan 1811.

VALENTIN VODNIK,
vódia latinískih, pervih
in délovískih štòl.

Iliria oshivlena.

N A P O L E O N rezhe :

Iliria vstan !

Vitaja, isdiha :

Kdo klizhe na dan ?

O vites dobrōtni

Kaj Ti me budish !

Dash roko mogozhno ,

Me gori dershish !

Kaj budem ti dala? —
Poglédam okrög,
Islózhit ne mórem
Skor svojih otrók.

Kdo najde Metúlo
In Terpo moj grad
Emona, Skardona
Sta komaj posnat.

Nasaj spét junake
Kdo bode mi dal,
Ki jih se Spartanski
Je vajvoda bal?

Od někdaj sneshníkí
So najina laſt,
Od tód se je naſha
Raslégala zhaſt.

Je Galian hraber
Na Padu, pred njim
Dorashen je tréſel
V' osidju ſe Rim.

Šhé možhen na morju
Ilirjan je bil,
K' ſe ladie tefat
Je Rimiz vuzhíl.

* * *

Pozhaši pa Rimiz
Na vojsko ravná,
Se morja navaja
Premaga obá.

* * *

Shiroko rasgraja
Per sedem sto lét,
Al sprave sosednje
Ni hotel imét,

* * *

Od severja pride
Nad njega vihár,
Nevrédne gospóde
Is vishkiga vdar'.

Sdaj Branzi in Gótje

In Némzi slové ,

Ilir pa v' tamníze

Posablene gré.

Dva sedem sto sonzov

Sarafha ga mah ,

N A P O L E O N trébit

Vkashe mu prah.

Ilirško me klizhe

Latiniz in Grék ,

Slovensko me pravio

Domazhi vši prék .

Dobrovzhan , Kotòran
Primoriz , Gorénz ,
Pokópján po starim
Se sove Slovénz .

* * *
Od perviga tukaj
Stanuje moj ród ,
Zhe vé kdo sa drujga ,
Naj rezhe , odkód ?

* * *
S' Bilipam in Sandram
So jméli terd boj ,
Latinze po mokrim
Strahval je njih roj .

Svelizhana bódem ,
Savupati smém ,
Godí se eno zhudo ,
Naprej ga povém.

Duh stópa v' Slovénze
N A P O L E O N O V ,
En sarod poganja
Prerojen ves nov.

Operto eno roko
Na Galio jmam ,
Ta drugo pa Grékam]
Prijasno podam.

* * *

Na Grezie zhelu
Korinto stojí,
Iliria v' ferzu
Európe leshi.

Korintu so rekli:
Helenško okó
Iliria perstan
Evrópini bo.

Pismenost ali Gramatika.

Gramatika je greshka beseda, po našemu jesiku jo snamo rezhi: *Pismenost* ali *Pismenja snadnost*, to je, snanje ivoj jесik prav v' pišanju staviti ino na pismo dévati. Tedaj

Pismenost vuzhí prav govoriti ino pisati. Sa pisanje je treba snati zherke; sa govorjenje je treba snati vsaktire besede, ino snati njih vésanje med ſeboj. Tedaj:

A. ZHERKE.

N i j h f h t e v i l o.

§. I. Naši Slovenzi imajo pet ino dvaſer laſtnih glasov, ktire piſhejo s' ti-

mi zherkami: a, b, z, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, sh, t, u, v, zh. Vse beséde, v' ktirih so kakihni drugi glasovi, niso domazhe.

Sa ~~tu~~ ptuje beséde vunder ohranimo v' naši abezedi zherko f.

Namest latinščiga q pishemo kv, postavim: kvatre.

Namest greslkiga x pishemo kf postavim Ksenofon

Sam f je v' nektire našte beséde namest b al v vlésel, postavim: goluf, golufam, kar pride od beséde ogòlim koga, ogolujem koga, to je goluvam ga; tedaj je goluf namest goluv. Sizer pa radi vezhkrat rezhemmo b al p namest f, postavim barya, birma, Stepanja vas, tudi Sander, namest Alexander, Aleš, namest Aleks (Barva je slovenska beséda ino pomeni barjeno mast, al masho, ktira je kuhanal shgana.)

§. 2. Med zherkami so ene glasne, druge soglasne; glasne imajo same sa se svoj glas; soglasne imajo same sase malo glasa, ino se li s' unimi skup na vše vusta glasio: une so glasniki, te so soglasniki:

Glasniki so: a, e, i, o, u.

Soglasniki so: b, z, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, r, s, sh, t, v, zh.

§. 3. E je trojni: e bresglasen, è tensen, è shirok.

Presgláſen e se isrézhe tako, de ne vémo, je li a, e, i, o al u, poſtavim: *zhlovek, raven.*

Telen é se isrézhe s' perpertmi vuſtmi, poſtavim: *osa jé mèd.*

Shirók è se isrézhe na ſhiròke vuſta poſtavim: *osa jè mèd muhami*

§. 4 O je dvojni: ò ſhirók, ó teſen; ſhirók je v' beſedi *tòk* (to je to, v' kar kaj vtikamo, kakor imajo per ſedlu *tòke* sa piſhtole notri dévati.)

Telen o je v' beſedi *tók*, *otók*, to je bolno ſabuhnenje pod koſho; ſhirok o v' beſedi *otròk*; telen v' vezh *otrók*. *Hlapez vódi konje k' vòdi.*

Ta e ino o lòzhimo ſamo ta' rat, ka-
dar jih bol potegnemo, ko druge glaſni-
ke; ſizer pa kadar jih kratko isrézhemo, ni
per njih nizh raslozhka ne v' isréki, ne
v' piſanju: *prepad, molitya.*

Ti raslozhki velajo v' piſmenjih ino ſlovarških bukvah; v' drugih piſmih pa sna-
biti ſadosti, ako raslozhik takrat délamo
kadar bi snala pomóta biti.

Tudi bo v' piſmenjih bukvah ſploh ſa-
dosti, ako ſhiròk è ino ò piſhemmo bres-
vfiga ſnamina, e, o, teſniga pa s' ſna-
miam é, ó.

§. 5 Naſha abezeđa tedaj obſéshe ſe-
dem ino dvajſet zherk, to je: a, b, z, d, é,

e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, ó, o, p,
r, s, sh, t, u, v, zh.

Dolgi ino kratki glasniki.

---

§. 6. Dolgi glasniki so, per ktirih isreki se dalje mudimo, ino se bol na nje oprémo, ko na druge. Kratki glasniki so, per ktirih se manj mudimo, ino se na nje manj opremo. Dolgi so dvojni, eni predtégneni drugi sategneni. Sa njih rasloženje imamo dva majhina snamia imenvana Vdarja; eden je *teshik vdár* (v) ktiriga stavimo na predtégnene glasnike; ino na širok è ino ò;

Drugi je *ojjler vdar* (.) koga stavimo na sategnene glasnike, ino na teſen è ino ô: a je d lg ino predtegnen v' besé dah: *dán vrát*; dolg ino satégnen pa je v' besé dah: *dán vrát*, kadar rezhem; *jutrišni dán nam kruh she ni dán*; ga popade sa vrát ino nese do vrát.

è ino è, kakor tudi ò ino ô so vselej dolgi postavim: *plème*, *plamén*, ena ròka vezh *rók*.

ì, je dolg ino predtégnen; i dolg ino sategnen postavim: tma she ni *bila*, kadar je ura osem *bila*.

Ta rashlozhik vunder nikol zlo na tanko ne délamo, rasun ako je nevarnost kakshine pomóte.

Ravno to opomnimo tudi od ù, ino ú dolgih, postavim: ta *kùp* shita dami bolshi *kúp*; opomnimo tudi, de i ino ú isrekujemo vezhidél kakor bresglašna predtégnena glasa.

Isréka nektirih foglásnikov.

---

§. 7. Savol raslozhniga govorjenja vzhasi perstavimo glasu *l* en *j*; tak *l* imenujemo topfen *l*, postavim: *ni me volja kupiti vas* *shiga vòla*.

Tako tudi *n* topfen pisemo v' besé dah: njih *konj* je *manj* vreden ko naš.

§. 8. Glej de boš dobro lozhil *s* od *s*, *sh* od *sh*, postavim: sa hisho *sad rase* nar lepihi *sad*; *shiva* mojhkra *shiva*, mertva ne.

§. 9. Kadar je sa glasnikam *i* en drugi glasnik, vselej med njima en *j* isrezhemo, deslih ga ne pisemo savol lépshiga, de se prevezh *i* ino *j* skup ne snide; postavim: *lubio* isrezi kakor bi bilo *lubijo*; ob *sarii* kakor ob *sariji*, v' *ladii*, kakor *ladiji*.

De se *l* vzhasi isrezhe kakor *v*, bomo drugej povédali.

S l ò g.

---

§. 10. Kadar dva al tri al vezh glasov eniga sa drugim vkup slishimo, je to en slog, postavim *ti*, *on*, *mi*, *vi*, *mir* to slogi.

§. 11. Is eniga al vezh slógov so besede sostavlene, postavim: *ta si-da-na hi-sha*; tukaj so tri besede, ktirih perva je enosloshna, to je en sam slog je zela beseda; druga je trisloshna; tretja dvasloshna beséda, tedej so sploh al enosloshne al vezhsloshne beséde.

Rasdelenje slogov v' vezhsloshnih besedah.

---

§. 12. To rasdelenje se dela tako:

a) Kadar sta dva soglašnika vmeš med dvema glašnikama, jemlemo perviga k' pervimu glašniku, drugiga k' drugimu, kakor: *kap-la*, *ras-pot-je*.

b) Is treh ali vezh soglašnikov med glašnikama jemlemo perviga soglašnika k' pervimu glašniku vse druge pak k' drugimu, kakor: *if-kra*, *moj-shkra*, *krem-pli*.

c) Nelózhlive səglafnike slágamo s' naſlednim glafnikam. Nelozhlivi fo: *br*, *dr*, *gr*, *kr*, *pr*, *st*, tedaj: *do-bra*, *je-đro*, *i-kra*, *v' Ko-pru*, *ze-sta*.

d) En sam səglafnik med səglafnikama se slaga s' naſlednim glafnim, kakor: *na-re-ja-mo*.

e) Sloſhenih besedi slogue lozhimo po svojih ſkladih, kakor: *ob-re-san*, *od-raſlik*, *ras-ta-jam*.

f) *manj* je enosloſhna beseda, *manj-shi* dvaſloſhna, *pblj* enosloſhna.

g) Kadar ſe ſnidejo *f* ino *h*; *s* ino *h*, ino niſo *fh* al *sh*, je treba med nje poſta-
viti inajſhino zherto, to je delivno zher-
to (-) kakor *is-hòd* is E-gipta, *f-hod*
per zerkvi.

h) Soglaſnik *v* pred enim drugim ſo-
glafnikam velá sa en kratki slog, poſta-
vim: *v-ſta-nem* je trisloſhna beseda. *non fin per*

i) Dva glafnika eden sa drugim ſlu-
rita vſak svoj slog, poſtavim: *la-di-a*, *lu-
bi-o ſta* trisloſhni besedi.

P o g o l t.

§. 13. Vezhkrat ne isrezhemmo nektire glafnike, ampak jih pogoltnemo. Snamine tiga pogoltenja je (C)

Ta Pogolt perstavljamo sgor proti desni roki per

a) Besedah *k' h'*, *s' v'* namest *ko*, *ho*, *so* ali *so*, *vuu*.

b) Tudi pogoltnemo *v'* zhasí glašnike *v'* besedah: *mi*, *ti*, *ki*, *ko*, al pred enim glašni am, al po njemu, ino préd, al po *j*, postavim: kaj *t'je* na ozhesu? *M'* otéka.

Naj *m'en* leshnik da; ne da *t'ga*, *k'je* piškov. *Si*, to, je *sebi* ino *ti si*, lahko všelev svoj i pogoltne, postavim: *f'ga* vidil, *f'bo* pomagal.

c) Kadar bi imela beseda predolga biti, rajšhi ispušhamo bresglasne savol lépšiga, postavim: *imenvanmu* namest *imenovanimu* bres vsiga pogoltniga snámina.

B. BESÉDE.

Nash jesik ima devet plemen besedi, ktire so déli govorjenja ali pogovora. Te besede so: *Ime, Perlog, Namestimé, Glagol, Deleshje, Predlog, Narézhje, Vés, Medmét.*

I. IMÉ.

§. 14. Ime je beseda, ktira kashe eno osébo, eno stvar, postavim: *Peter, Pavl, bukve, klobuk.*

Imena so ene *narezhiyne* ali splóshne druge *lastne.*

Narezhivno imé je, ktiro se perloshi vezh osebam ali stvarem med seboj podobnim, ino s' ktirim ih sploh klizhemo ali narekújemo, kakor: *zhlovek, konj, hisha.*

Lastno ime se perléshe eni fami osébi, eni fami stvari, ktira se sama od vših drugih lozhi, kakor: *Adam, Eva, Sava, Lublana.*

Imena imajo *spol, shtevilo, padesh* ino *sklanjanje.*

S p o l.

§. 15. Slovenske imena so trojniga spola: moshkiga, shenskiga, sredniga. Spol posnamo al po imenovmu pomenu, al po njega konzhanju.

Raslozhik spola po pomenu.

Moshkiga spola so vse moshke ino njih opravilne imena, tudi imena narodov, duhov, mestov, zherk ino moshkih shival, naj si bodo ktirga kol konzhanja, kakor: *brat vajvoda, Nemiz, Belin, shkrat, Serpan, velki A, jelen, ozhe, Zhernè, Jenko, rohnè, teslo, to je tepiz.*

Shenskiga spola so vse shenske ino njih opravilne imena, ino vseh shenskih shival, kakor: *sestra, periza, koshuta. Deklizh je moshkiga spola, deklè pa sredniga.*

Raslozhik spola po konzhanju.

Kadar se ime konzha s' enim al s' vezh soglašniki, je moshko.

Kadar ima na konzu *a*, je shensko.

Kadar ima *o*, *e*, al *u*, na konzu, je sredniga spola.

Imena s' konzam e samo v' mnoshnemu shtevilu navadne so shenike, kakor: *neshke, kadunje, bukve.*

Glagol namestu imena stojezh je fredniga spola, kakor, *brati snat* je dobro.

I s j é m i.

a) Vse famo v' mnoshnimu shtevilu navadne imena s' konzam je, so moshke, kakor: *iudje*

b) Konzi *ast*, *ost*, *ust*, *asen*, *esen* so shenski; tudi vse imena posébnih stvari ino lastnost, deslji se konzhajo s' enim soglasnikam, kakor: *last*, *oblast*, *zhasl* ali *zhest*, *stadkošt*, *perkásen*, *lubesen*, *nózh*, *pózh*, *mózh*.

Druge take imena pa, ktire nizh posébaniga, to je s' samim vuniam sapopadniga ne pomenio, temozh kaj obzhutniga, so moshke, kakor: *hraſt*, *móſt*,

c) Shenski so konzi s' *ev*, kakor: *redkev*, *berev*, *kri* ali *kerev*.

Vunder *zherev* je moshki.

d) Shenike so imena: *báſen*, *dlán*, *druhál*, *gás*, *gnát*, *góſ*, *jéd*, *jesén*, *kád*, *klop*, *kokóſh*, *kopél*, *kbst*, *lásh*, ali *lasha*, *lakot* ali *lakota*, *lubav* ali *lubava*, *lúzh*, *máſt*, *misel*, *mlat* ali *mlazhva*, *mlév*, *mráv*, *nastél* ali *nastéla*, *nit*, *nozh*, *ob-*

rěst, obiſt, ſiſ, pámet, parſt, páſt, pěd-
prahál, pěſem ali pěſen, pěſt, pěz̄h, pi-
ſhál, plat, pomlád, povódnj (povódnja)
práprot ali práprota, rál, ráſt, rés, resh,
réz̄h, ſenòsh, et ſez̄h ali lézha, ſkerb, ſlaſt,
ſměrt, ſól, ſpoved ino vſe s' konzam oved,
kakor: prepoved, odpoved, idr. ſterd, ſtran,
ſtvar, ſhét, ſabéł ali ſabéla, ſibel ali ſi-
béla, svér, ſherd, ſhiyál, téz̄h, vas, věſt,
vés, vjer, zhelúſt, zhetert, ino druge nek-
tire ſavol lepſhiga iſpuſhene.

Moshke ino ſhénſke ſo:

Amſha on ino ona, miſh on ino
ona, pót po ktírimu ino po ktiri hodimo.
Serd, ktir ino ktira naſ tare, kadar,
v' lubesni drugim ne ſavupamo; to je,
po nemíhko ajfranje.

Opomin. Nimamo nobeniga ſnamina
 ſa ſpole kaſati, beſeda ſama ſvoj ſpol ka-
 ſhe v' ſadnímu ſlogu kakor per Latinzih:
 tedaj nimamo *zhléna*, kakor ga imajo
 Nemzi, Lahi, Franzosi ino drugi.

S h t e v i l o.

§. 16. Imena imajo troje ſhtevilo ali
 zhiſlo: *edinje* kader je ena ſama otéba al
 ſtvar; kakor, *ſhénə*, *nòsh*: *dvojſtno*, ka-

dar je dvoje oséb ali stvari, kakor : *sheni*, *nòsha* : *mnoshno*, kadar so tri osébe ali stvari, al pa njih vezh, kakor *shene*, *nòshi*.

Opomin. Našte roke, noge, vuhéta ino ozhi, akolih so famo dvoje, vunder v' mnoshnemu vezhidel imenujemo, svunaj kader rezhemmo : s' obema rokama dershim. Sizer pa : s' rokami dershim.

Pádesh.

§. 17 Iména na konzu lahko pergibamo, ino te pregbe imenujemo padeshe, kakor bi rekli, kako beseda na konzu pada. Pádeshov je per naš shest :

Imenváven na prashanje kdo ?

Rodíven — — zhiga ?

Dajáven — — komu ?

Toshíven — — kaj ?

Skasáven — — per komu ?

Sturíven — — s' kom ?

Sklanjanje.

§. 18. Ime po tih padeshih na konzu pregibati imenujemo *ime sklanjati*.

Sklanjanja so štir, eno sa moshke, eno sa fredne, dva sa shenske iména.

Moshke imena shivih stvari imajo edinji toshivni pádesh enak rodivnemu, imena neshivezhih stvari pak enakiga imenavnimu, sizer niso med seboj nizh rasne.

I. Sklani Jane.

Moshkikh shivih. Moshkikh neshivih,

Edinje shtevilo.

Imenvaven	rák	kraj
Rodiven	rák-a	kraj-a
Dajaven	rák-u	kraj-u
Toshiven	rak-a	kraj
Skasaven	per rak-u	per kraj-u
Sturiven	s' rak-am	s' kraj-am

Dvojstno.

Im.	rák-a	kraj-a
Rod.	rak-ov	kraj-ov
Daj.	rak-ama	kraj-ama
Tosh.	rak-a	kraj-a
Skas.	per rak-ih	per kraj-ih
Stur.	s' rak-ama	s' kraj-ama

Mnoshno,

Im.	rák-i	kraj-i
Rod.	rak-ov	kraj-ov
Daj.	rak-am	kraj-am.

Tosh.	rak-e	kraj-e
Skas.	per rak-ih	per kra'-ih
Stur.	s' rak-mi	s' kraj- mi

O p o m i n i.

---

a) Kadar koga shiviga imenujemo s' imenam kakshine neshivezhe stvari, takrat se to ime ravná po tklanjanju shivih, ino ima toshivniga edinjiga enakiga rodivnemu, postavim: glej tiga *shtbra*, glej *tëšta*.

b) Imena s' bresglašnim e ali i pred enim foglašnikam v' konzhnimu slogu imen-vavniga padesha opushajo ta e ali i v' drugih padeshih, kakor: *pòsel*, *pòsla*; *bóben*, *bóbna*; *priatel*, *priatla* idr. Take imena tu-di nimajo mnoshniga sturivniga s' kon-zam *mi*, temozh s' *i*, kakor: *s' posli*, *s' bobni*, *s' priatli*, ino to savol krajshiga ino lepshiga, namest dolgiga s' *priatli*.

Zhe bi pak trie foglašniki imeli na en kup priti, takrat ne opushamo ta e al i, postavim: *prasnik*, *prasnika*, ne *prasnka*.

c) Drugazhi delajo imena s' predkonzh-nim glasnim e postavim: *jelen*, *jeléna*, s' *jelénmi*, al s' dolgim i kakor: *spomín*, *spomina*.

d) Nektire imena s' bresglasnim predkonzhnim jih vunder ohranio v' neravnih padeshih, take so: *jèsik*, *jesika*, *koshuh*, *koshúha*, *mèdved*, *medvèda*, *òreh*, *oréha*, *pòlizh*, *polzha*, *sófed*, *soséda*, *zhlòvek*, *zhlovéka*.

e) Mnoshni sturiven ne konzhujemo vzhafi s' *mi* ampak s' *i* savol krašhiga al lepshiga, slasti pa, kadar predlog stoji pred imenam ino se s' njim sklada, kakor: s' lepimi *ráki* vam postréshem; s' trémi *jérmeni* pervéshem.

Nevpravne imena moshke.

---

a) Nektire s' bresglasnim konzam *el* slasti ptuje al pa malo navadne imena ne opushajo *e* ampak the sad sa *l* perstavljajo *n*, postavim Mihel *Mihelna*; rabel, *rabelna*. Vunder *kashel*, *parkel*, *rezel*, *smerkel*, *tempel*, imao *kashla*, *parkla*, *reza*, *smerkla*, *templa*.

b) Imena s' konzam *ar* *er* *ir* *or* *ur* jemlejo po vših drugih padeshih sad sa *r* en *j* *k'* sebi, kakor: *valar*, *valarja*; *féver*, *féverja*; *pastir*, *pastirja*, *bramor*, *bramorja*, *dihur*, *dihurja*.

Tako ima tudi desh, *deshja*; Jur, *Jurja*; slod, *slodja*. Isjéti so: *dvor*, *govor*, *javor*, *par*, *prepir*, *prostor*, *rasor*, *sir*, *shator*, *shtor*, *toyor*, *vezher*, *zar*. Ti imajo *dvora*, *govora* itd.

c) Nekaj imén konzhuje imenvavniga mnoshniga s' je; take so: *brat*, *golob*, *fant*, *gad*, *gospód*, *Hrovat*, *Jud*, *kmet*, *perst*, *soldát*, *osed*, *Svat*, *set*. Tih mnoshni imenvaven se konzhá tako: *bratje*, *golobje* itd.

d) *Kònj*, *lònez*, *otròk* imajo v' rodivnimu dvojstniga ino mnoshniga shtevila *kónj*, *lónz*, *otròk*. Otrok premeni v' imenvavnimu mnoshnimu k v' z, tedaj *otròzi* ne otroki.

e) Vše moshke imena s' konzam a se ravnajo popolnim po podobi *rak*, postavim *starashina*, *starashina*, *starashinu* itd.

Ktire se pa konzhajo s' e al è perjemajo v' drugih padeshih k' sebi t, ino imajo v' imenvavnimu mnoshnimu konez na je, kakor: *ozhe*, *ozhéta*, *ozhétje*; *rohnè*, *rohnéta* *rohnétje*; *Anshè*, *Anshéta*, *Anshétje*. Ozha pa gre prav, to je, *ozha*, *ozhu*, *ozha*, per *ozhu*, s' *ozham*.

f) Imena s' konzam o snajo al po vpravi iti, al pa t vmeš jemati, postavim: *Perko*, *Jenko*; *Perka* *Perku*, *Perka*, s' *Perkam*, al pa *Perkota*, *Perkotu* itd.

g) Lastne imena s' konzam u sklanjamo tako : *Jehu*, *Jehua*, *Jehuu*, *Jehua* itd.

h) Konzi i gredo prav, kakor : *Evangelii*, *Evangelia* itd.

i) Nektiri nashi Slovenzi delaio tudi sturivnimu padeshu edinjiga konez s' om kakor : s' rakom, s' ozhetom itd.

k) Mnoshno ime *ludje* od edinjiga *lud*, ima svoje posebno sklanjanje , tako : *ludje*, *ludi*, *ludem*, *ludi*, per *ludéh* s' *ludmi*.

l) She eno posebnost imajo nektire enosloshne moshke imena , ktire pomnoshio sloge v' nektirih padeshih , ino per ktirih vdar is eniga sloga na drugiga rad prestópa . So pa tro e : perve v' edinj mu ne pomnoshio sloge ino imajo v' rodivnimu konez a ; druge v' ediniimu tudi ne pomnoshio sloge , pa v' rodivnimu rajshi konez u imajo ; tretje pomnoshio sloge v' vsih treh shtevilih , v' edinjimu rodivnimu pa se konzhajo al s' u , al s' a . Njih podobe so te :

I. Podoba sa enoslóshne moshke imena bres pomnoshenja slógov ino s' konzam *a* v' edinjimu rodivnimu,

E d i n j e.

Im.	Bóg
Rod.	Boga ino Bogà
Daj.	Bogu ino Bogù
Tosh.	Boga ino Bogà
Skas.	per Bógu
Stur.	s' Bógam.

D v ö j s t n o.

Im.	Bóga, bogá, bogòva
Rod.	Bógov, bogòv
Daj.	Bógama, bogòvama
Tosh.	Bóga, bogá, bogòva
Skas.	per Bógih, bogòvih
Stur.	s' Bógama, bogòvama.

M n o s h n o.

Im.	Bogòvi
Rod.	Bogòv

Daj.	Bogòvam
Tosh.	Bogòve
Skas.	per Bogòvih
Stur.	s' Bogòvmi

Po ti podobi sklanjamo imena: *dolg*, *dōm*, *duh* to je dušha, *kóf*(; postavim koš kruha:) *mōsh*, *róg*, *sób*, *vòlk*, *vós*; s' tim opominam, de *dolg*, dom, koš, rog, sob, vos kakor neshive stvari toshivniga edinjiga imenvavnemu enakiga imajo, ino de mosh, sob volk mnoshniga imenvavniga ponavadno imajo *moshje*, *sobje*, *volzje*.

II. Podoba sa enosloshne moshke bres pomnoshenja slogov v' edinjimu ino s' konzam al *u* al *a* v'
edinjimu rodivnimu.

E d i n j e.

Im.	méh
Rod.	mehù, méha, mehà
Daj.	méhu
Tosh.	méh
Skas.	per méhu
Stur.	s' méham

D v o j s t n o.

Im.	méha, mehà, mehòva
Rod.	mehov
Dai.	méhamá, mehòvama
Tosh.	méha, mehà, mehòva
Skas.	per méhih, mehòvih
Stur.	s' méhama mehòvama,

M n o s h n o.

Im.	mehòvi
Rod.	méhov, mehòv
Daj.	méhami, mehòvam
Tosh.	mehòve
Skas.	per méhih, mehòvih
Stur.	s' méhmi, mehòvmi.

Po ti podobi sklanjamo: *dar duh* to je kar s' nošam duhamo, kar v' nos vdarja, glas. gód, grád, hlad, jés, kal, káp, kert, klas, kvaf, lan, léd, mah, méd, nír, móst, nós, panj, páš, plas, plat, pléš, rób, ród, sad, sat, serp, sin, slap, smrad, stan, strah, svét, shtór, sid, shléb, tram, tres, val: Verh tih imena moshkikh shi vih: drug, ino góst, s' konzam al u al a v' edinjimu toshivnimu.

III. Podoba sa enosloshne moshke
imena s' pomnoshenjam slogov
po vseh treh shtevilih ino s' kon-
zam al u al a v' edinji-
mu rodiynimu.

E d i n j e.

Im tat
Rod. tatù, tátá, tatòva
Daj tátu, tatòvu
Tosh. t tù, tátá, tatòva
Skas. per tátu, tatòvu
Stur. s' tátam, tatòvam

D v o j š t n o.

Im. tátá, tatòva
Rod. tátov, tatòv
Daj. tátama, tatéma, tatòvama
Tosh tátá, tatóva
S as per tátih, tatéh, tatòvih
Stur. s' tátama, tatéma, tatòvama.

M n o s h n o.

Im. tatje, tatjé, tatòvi
Rod. tátov, tatòv

Daj. tátam, tatém, tatòvam
 Tosh. téte, tatí, tatòve
 Skas. per tátih, tatéh, tatòvih
 Stur. s' tátmi, tatmí, tatòvni.

Po ti podobi hodie : *lás*, *nóht*, *taſt*,
trak; vunder pomni, de laſ, noht ino trak
 ſo neshivi, tedaj je njih toshivni enak
 imenvavnimu.

I) *Dan* posébej takø ſklanjamo : *dan*,
dneva, *dnevú*, *dan*, *per dnevu*, *s' dné-
 vam*; dvojšt *dneva*, *dnev*, *dnéma*, *dnéva*,
per dnéh, *s' dnema*; minosh *dnevi*, *dni*,
dném, *dni*, *per dnéh*, *s' dnemi*.

II. Sklanjanje.

Imén ſrédniga ſpola.

---

§ 19 Sa moshkim stavimo ſredniga
 ſpola pregibanje, sa to, ker ſredni ſpol je
 v' Slovenski Piſmenosti imenitneji ko-
 shenski. Ene ſredne imena ſe konzhajo
 s' o druge s' e: drugi pademši pa ſo vſi
 pet obojih enaki.

E d i n j e.

Im.	dél-o
Rod.	dél-a
Daj.	dél-u
Tosh.	dél-o
Skas.	per dél-u
Stu.	s' dél-am

D v o j s t n o.

Im.	dél-a
Rod.	dél
Daj.	dél-ama
Tosh.	dél-a
Skas.	per dél-ah
Stu.	s' dél-ama

M n o s h n o.

Im.	dél-a
Rod.	dél
Daj.	dél-am
Tosh.	dél-a
Skas.	per dél ih
Stu.	s' dél-mi

Tako hodio tudi konzhane s' e postavim: *lize*, *liza*, *lizu lize* itd.

Opomini savol rodivniga dvojstniga ino mnoshniga.

---

a) Rodiven dvojstni ino mnoshni ima en slog manj ko imenvavni, ino tist glasnik je viézhen, ktir je bil v' imenvovnini dvojstniga ihtevila dolg, kakor jábleka, jáblek; resheta, reshët.

b) Isjémaj tiste fredne imena, ktire imajo dva soglasnika pred konzhnim dvojstnim a v' imenvavnemu, ktirih ta drugi je en *j*, *l*, *m*, *n*, *r*. Per tih medstavlamo bres glašen, *e* med ta dva soglasnika savol laglejšhi isréke, postavim: *narózhja*, *sedla*, *pásma*, *ðkna*, *jèdra* imajo *narózhej*, *jédel*, *pásem*, *óken*. Tudi tlà medstavlajo a ino imajo v' rodivnemu tál.

c) Imena s' konzam ie v' edinjimu imenvavnemu perkashejo v' dvojstnemu ino mnoshnemu rodivnemu tist *j*, ktir te, med *i* ino enim drugim glasnikam sa njim: vselej en malo zhutno isrekuje postavim, *nédrie*, *prédrie* imata *nédrij*, *prédríj*, itd.

d) Imena s' konzam *lj* imajo po vpravi *lj*, kakor *polje*, *pblj*, itd

e) Posebna imena sta v' ti rezhi *morge* ino *dno*, ta imata ,*morjov*, *dnov*, kakor bi bila moshka.

Opomini savol rastenja v' slogih.

---

a) Imena s' konzam è, *le*, *te*, v' edinjimu imenvavnemu perjémajo k' sebi i po vših drugih padeshih rasun toshivniga edinjiga, kakor *deklè*, *kolžhè*, (der Butterstämpel) *tele*, *déte*, imajo *dekléta*, *kolžhéta*, *teléta*, *déteta*; itd.

Tudi *jagne* ino *revshe* imata *jágneta*, *rëvsheta* itd.

b) Konzi me ino mè perjemajo n k' sebi, kakor *téme*, *imé*, itd. *témena*, *iména* itd.

c) *Drevo*, *koło*, *pero*, *slovo*, *telo* medstavlajo es' ino imajo *drevësa*, *kolësa*, *perësa*, *slovësa*, *telësa* itd.

d) *Zhudo* ima *zhuda* ino *zhúdesa*; *nebo*, *néba* ino *nébe* a, *vuho*, *vuha*, ino *vushesa*. *Zhudo* ima v' mnoshnim al *zhudi*, *zhudov* itd. kakor *rak* ino je *moshko*, al pa *zhudesa* po podobi *déla*; *nebo* ima famo *nebësa*, *nebës* itd. *vuho* ima *vushesa*, *vushës* itd.

e) *Oko* ima v' edinjimu ino dvojstvnu mu *ozhësa* itd. V' mnoshnim pak'ima *ozhi*, je shenskiga spola, ino hodi kakor *vas*; glej sdol per shenskih sklanjanjih.

§. 20. Shenske imena se konzhajo al s' a, al s' kakim foglašnikam; perve imajo svoje lastno sklanjanje, druge pak svoje drugo posebno.

III. Sklanjanje.

Imén shenskiga spola s' konzam a.

E d i n j e.

Im.	rib-a
Rod.	rib-e
Daj.	rib-i
Tosh.	rib-o
Skas.	per rib-i
Stur.	s' rib-o.

D v o j š t n o.

Im.	rib-i
Rod.	ríb
Daj.	rib-ama
Tosh.	rib-i
Skas.	per rib-ah
Stur.	s' rib-ama.

M n o s h n o.

Im.	rib-e
Rod.	ríb
Daj.	rib-am
Tesh.	rib-e
Skas.	per rib-ah
Stur.	s' rib-ami.

§. 21. Po tì podobi hodio vše shenske imena s' konzam a ino nektire s' foglašnikam na konzu, ke pa lahko tudi konez a na se vsamejo, take so:

breskev ino breskva, **ostrev** ino ostreva
 britev — britva, pishál — pišála
 bukev — bukva **postrev** — póstрева
 (buka)

jablan - jáblana, povodenj -- povódnja
 lakot -- lákota, praprot — práprota
 lubáv — lubáva, redkev — redkva
 molítev molitva, sabél, — sabéla
 nastel — nastéla, savúh, — savúha
 osónj — osónja, zerkev, — zerkva
 obutev - obutva,

O p o m i n.

Kadar jih s' konzam ev pishemo imajo toshivniga edinjiga enakiga imenavnimu.

§. 22. Imena, ktire pred konzam *a* vezh soglašnikov imajo, medstavlajo v' rodivnimu dvojstnimu ino mnoshnimu e vmei savol lepihiga glasa, kakor: *mazhka*, *semla*, *iskra*, *luknja* *moišhkra*, *dekla*, tudi mnoshne imena *grable*, *svisle* imajo *mážhek*, *sémel*, *isker*, *lúkenj*, *mójsk.r*, *dékel*, *grábel*, *svisel*.

á

Isjem. Kadar je med takima soglašnikiama pervi en *j*, *l*, *m*, *n*, *r*, *s*, *sh*, *s*, *v*, ne medstavljamo nizh med nje, postavim: *brajda*, *bíčka*, *kamba*, *sanka*, *gerba*, *glifta*, *shishka*, *svénda*, *pevka*, imajo *brájd*, *bílk*, *kámb*, *sáñk*, *gérb*, *glift*, *shishk*, *svésd*, *pévk*. Zhe pak ita *l*, *m*, v'kup, medstavljamo *e*, kakor: *semla*, *semel* itd.

O p o m i n i.

---

a) *Voda*, *gora*, *kòpa*, *proshnja*, imajo v' sgor rezhenih rodivnih rajshi *vodá*, *gorá*, *kopá*, *proshnjá*; *ovz* imo *ovz* ino *ováz*; *beseda* imo *beséd* ino *besedl*.

b) *Gospá* skos in skosi vlézhe sadni glasnik tako: *gospá*, *gošpé*, *gospé*, *gospó*, per *gospé*, s' *gospó*; *dvoj*: *gošpé*, *gospá*, *gošpéma*, *gospé*, per *go-*

Spéh, s' gospéma; mnosh gospé, gospá, goipém, goipé, per goispéh, s' goispémi.

c) Gospòda fizer poméni vse gospòske ludi sploh, vunder ima li edinje število, ino se šklanja kakor riba.

d) Nekaj'ih ima samo mnoshno število, kakor: bukve, droshe, grable, hlažhe, kleshe, kolíne, mekine, nazhke ali neshke, shkarje, toplice, tropíne, úlize, viže, vilize.

e) Po nektirih krajih imajo navado vdàr prestavlati is débloviga slóga na drugiga blishniga, sa take imash tukaj.

Posebni isgled,

E d i n . j e .

Im.	vòda
Rod.	vòde, vodé
Daj.	vòdi
Tosh.	vòdo, vodò
Skas.	per vodi
Stur.	s' vòdo, vodò.

D v o j s t u o.

Im. vòdi, vodé
 Rod. vòd, vodá
 Dai. vòdama, vodàma
 Tosh. vòdi, vodé
 Skas. per vòdah, vodàh, vodéh
 Stur. s' vòdama, vodàma.

M n o s h n o.

Im. vòde, vodé
 Rod. vòd, vodá
 Daj. vòdam, vodàm
 Tosh. vòde, vodé
 Skas. per vòdah, vodàh, vodéh
 Stur. s' vòdami, vodàmi.

Po tim isglédu hodio *drosha*, *drushba*, *gora*, *grèda*, *gubá*, ali *gbà*, *jegla*, *jgra*, *moshna*, *temà* ali *tma*, *treskà*, *veršla*; med timi ima *tres'a* v' dvojsnimu ino mnoshnimu rodivnimu *treská*, *tresák* ino *trsek*.

§. 23. Po verh imén shenskih s' konzam *ev* sgor imenvanijh, ktire imajo tudi konez a ino te po *ribi* šklanjajo, so druge shenske imena s' foglasnikam na konzu; take imajo twoje dvoje posebno šklanje, eno sa *vezhslóshne*, drugo sa *enosloshne*.

IV. Sklanjanje.

I. Podoba.

Sa vezhlóshne shenske imena s' soglas-nikam na konzu.

E-dinje.

Im.	shivàl, al shivàd
Rod.	shivàl-i
Daj.	shi àl-i
Tosh.	shiv I
Skas.	per shival-i
Stur.	s' shival-jo

Dvojstvo.

Im.	shivàl-i
Rod.	shivàl
Daj.	shivàl-ima
Tosh.	shivàl-i
Skas.	per shival-ih
Stur.	s' shival-ima

M n o s h n o.

Im. shivál-i

Rod. shivál

Daj. shivál-im (am)

Tosh. shivál-i

Skas. per shivál-ih

Stur. s' shivál-imi. (mi-i)

Po ti podobi ščlanjamo :

a) Vše vezhsloshne shenske imena s' enim al vezh glašnikimi na konzu, kakor so konzhane s' *ast*, *ást*, *ost*, *óst*, *ózh*, itd.

b) Vše vezhslóshne, ktire imajo dolg glašnik pred konzhnim foglašnikim, kakor so *druhál*, *govéđ*, *jesén*, *kokósh* itd.

c) Tudi enosloshne *luzh* ino pót.

d) Li v' mnoshnemu navadno imé *perfí*.

I s j e m a m o :

1) Imena *péšen* ali *péšem*, *povódenj*, ino vše s' konzam *ásen* ino *ésen*.

2) Tiste s' konzam *ev* ali *ov* ktire se ne dado s' a konzhati, kakor *verev* ino *berev*.

3) Li mnoshno navadne *góſli*, *jasli* *sviſli*.

4) Vše vezhsloshne, ktire imajo bres-glaſen e v' sadnimu slogu med dvema foglašnikama, ktirih sádni je en *l*, *m*, *n*, *r*,

koker misel. V'e té ispushhajo bresglasen
e v' pregbah, is-hajajo v' edinjimu sturiv-
nimu na io, v' mnoshnimu dajavnemu na
am, sa take je tukej

Pofébna Podoba

Edinje. Misel, misli, misli, misel,
per misli, s' mislio.

Dvojsno. Misli, misel, mislima,
misli, per mislih, s' mislima.

Mnoshno. Misli, misel, mislam, mis-
li, per mislih, s' misli mi.

II. P o d o b a

*Sa enosloshne shenske imena s' soglasnikam
na konzu.*

E d i n j e.

Im. péd

Rod. pédi, pedí

Daj. pédi, pedì

Tosh. péd

Sas. per pédi, pedí

Stur. s' pédjo, pedjó,

D v o j s t n o.

- Im. pédi, pedí
 Rod. pédi, pedí
 Daj. pedéma
 Tosh. pédi, pedí
 Skas. per pédih, pedéh
 Stur. s' pedéma.

M n o s h n o.

- Im. pédi, pedí
 Rod. pedí
 Daj. pedém
 Tosh. pédi, pedí
 Skas. per pédih, pedéh
 Stur. s' pedmí.

Po ti podobi šklanjamo tudi samo v' mnoshnimu navadne *duri* ino *jani*; tudi *ozhi* od edinjiga *oko*.

Kri ali *kerv*, ima *kèrvi* ino *kervi* ino tako dalje.

Opomin. Mati ino *hzhi* ali *džhi* imata potébno šklanjanje: máti, mátere, máteri, mater, per máteri, s' máterjo; *dvojslo*-máteri, màter, máterama, máteri, per máterah, s' máterama; *mnoshno* mótere, màter, móteram, mótere, per materah, s' materami. Tako tudi *hzhi*, *hzhére*, *hzhéri*, *hzhér* itd.

II. Perlòg.

---

§. 24. Perlógi so besede, ktire imenam perlagamo sa poméniti, kakshine so tilte otébe al stvari, od ktirih govorimo, postavim: kruh je *dóber*, tépka je *sladka*, séle je *kislo*; tukaj periágamo besede *dober*, *siadka*, *kislo* imenam *kruh*, *tepka*, *sete*: tedaj *dober*, *siadek*, *kisel* ino druge také, so perlogi; tako tudi lub ozhe, luba mati, je lub perlog, ktirga perlagamo iménami ozhe, mati. Perlog both posnal po tini, zhe mu lahko perlavish ime *zhlovek* al *rezh*; postavim *vesel* je perlog, ker lahko rezhesl vesel *zhlovek*, vešela *rezh*.

§ 25 Vsi nathi perlogi imajo ~~troj~~ⁱ spol, troje štевilo, shest padeshov ino troje sklanjanje, to je sa všaki spol eniga. Njih pregibanje grede tako:

E d i n j e.

<i>Moshko</i>	<i>Shensko</i>	<i>Srednje</i>
Im lép	lép-a	lép-o
Rod. lép-iga	lép-e	lép-iga
Daj. lép-imu	lép-i	lép-imu

Tosh.	lép iga (lép)	lép-o	lép-o
Skas.	per lep-imu, (lépim)	lép-i	lép-imu
Stur.	s' lép-im	lep-o	lép-im

E d i n j e.

Im.	lep-a	lep-i	lep-a
Rod.	lep-ih	lep-ih	lep-ih
Daj.	lep-ima	lep-ima	lep-ima
Tosh.	lep-a	lep i	lep-a
Skas. per	lep-ih	lep-ih	lep-ih
Stur. s'	lep-ima	lep-ima	lep-ima

M n o s h n o.

Im.	lep-i	lep-e	lep-e (a)
Rod.	lep-ih	lep-ih	lep-ih
Daj.	lep-im	lep-im	lep-im
Tosh.	lep-e	lep-e	lep-e (a)
Skas. per	lep-ih	lep-ih	lep-ih
Stur. s'	lep-imi	lep-imi	lep-imi.

O p o m i n i.

a) Po vezh krajih prestavlajo vdàr per frednim spolu is débloviga sloga na o v' imenvavniwu edinjimu ino ga al kratko al dolgo isrekvajo, postavim: *dèlo je lépo ino delo je lepó*, *lépo delo ino lepó delo*. Ta

praviza ino slobodnost je dobra sa pesne ikládati, ker take prestavljanja vdarjov dobro slushio.

b) Kadar je perlog v' moshkimu spoju sráthen s' imenam, dobi v' edinjimu imenvavnemu i na konzu, kakor *Lépi pot* (lastno ime eniga kraja) *sladki korén, velki traven*. Kadar pa ni sráthen, ampak li nášebno per imenu stoji, takrat je bres i na konzu; vunder *mali, sdajni*, ino vši perlogi s' konzam *ji, shki* ino *ski* ohranio všeje i na konzu, kakor *boshji, zhloveshki, pastirski*

c) Sredni spol s' konzam e imajo tisti perlogi ino namestimeni, ktiri se v' nášebnimu moshkimu konzhajo s' *i, sh, zh*, al pa v' sráshenimu s' *ji*, kakor *brej, moi, našh, rudežh, goréžh, volóvji, vrashji*, v' srednimu *breje, moje, nashe, rudežhe, goréžhe, voloyje, vrashje*.

d) Perlòg *rad* ima sam imenvavni padesh po vših treh številih, to je, v' edinjimu *rad, rada, rado*, v' dvojštñimu *rada, radi, rada*; v' mnoshnimu *radi, rade, rade*. Tako tudi *nerad, neráda* itd.

e) Nešklanjavni ino sa vše tri spole velajózhi perlogi so *popolnim, pěsh, réj*.

Tash ima sam imenvavni *tash, tsha, tshe* ali *tashà, tashè*. Snamo tudi re-

žhi, popolni - *na*, *no*; ino tisti, ktiri pravio *taſžh* - *zha* - *zhe*, sklanjajo veſ ta perlog.

f) Vezhslošnai perlogi, s'kratkim glaſnikam med dvema al vezh soglaſnimi v' konzhnimu slogu ispušhajo ta glaſnik, kadar v' shenski spol al v' srashen stan stopio, kakor *bolen* ali *bolán*, *gorik* ali *gorák*, imata *bolna*, *gorka* itd.

g) Perlog se more ſkladati s' ivoji mimenam v' ſpolu, ſhtevilu ino padeshu; te- da kadar je govorjenje od shivézhih mosh- kih ftvari, more perlog v' toshivnimu edinjimu enak biti rodivnimu, ino per neshivih enak imenvavnemu, poſtavim: *vidim lepiga raka*, *vidim lep kraj*. Vu- ner zhe perlog ni v' timu ftavku, v' ktir- mu je ime temozh ſe li nasaj na imé na- naſha, takrat posabimo na ta raslozhik med shivim ino neshivim mosh im. Ta- ko zhe kdo rezhe, *vidim lep kraj*, mu od- govorim: *pa ne tako lepiga kakor ſim jih na Laſhkim vídil*; tudi: *imate ſhe plat- no? ſmo vſiga prodali*

h) Dolenzi ino en děl Notrine deshele delajo minoshni fredni ſpol s' konzam a v' imenvavnemu ino toshivnimu; v' timu ſo drugimi Slovenzam podobni, Gorenzi pa Laham, ktiri pravio *belle ponja*, *lepe jableka*.

i) Perlog flushi vzhafi nameſt imena, kakor *shénska*, *moshki*, nameſt *she- na*, *mosh*; vuner ga ne ſníemo ſklanjati

kakor imena, temozh kakor perlóge, tako porezhem: *moshkiga skrb je sa vuzhenost, shénskikh sa lepoto.*

k) Nektiri perlogi lahko premenujejo glasnike ino prestavljajo vdar is débla na druge slóge, tako rezhejo: *bògat* ino *bogàt*, *bòlen* ino *bolàn*, ino *bolèn*, *grènek* ino *grenák*, *hláden* ino *hladàn*, *kásen* ino *kašàn*, *lahék* ino *lahàk*, *mèhek* ino *mehèk* ino *mehak*, *mòžhen* ino *možhèn* ino *možán*, *plášhen* ino *plashèn* ino *plashán*, *pøjèdni* ino *pøsledni*, *sladèk* ino *sládek* ino *sladàk*, *srebèren* ino *fréberen*, *strášhen* ino *strashèn* ino *strashán*, *sèlen* ino *selén*, *tanèk* ino *tanák* ino *tánek*, *tèsen* ino *tesen*, ino *tesàn*, *tèshek* ino *teshék* ino *teshàk*. To prestavljanje vdarja ino ta premén glasnikov je li navaden v' moshkimu nátebni mu; vuner tudi per nektirih perlogih fredniga spola o nektiri vlézhejo, tako pravio *teshko* ino *teshkó*, *gérdo* ino *gerdó* kakor smo sgor rekli.

Stopnje mérjenja

v' perlogih.

---

§. 25. Perlogi imajo tri stopnje mérjenja, té so, *slavna sodnja* ino *preséshna*

*Stavna stopnja je, kadar je perlog sam na sebi, kakor ga stavimo ino kakor stoji, postavim *lep*, *slab*.*

§. 26. *Sodnjo stopnjo ima perlog, kadar je v' stanu permérjenja, ino tojenja, to je, kadar dve stvari med seboj permérjamo ino sódimo, sturimo soðbo, de je ena al vishji, al nishji proti drugi. Kadar tedaj osnanujemo vishjost ali nishjost ene stvari proti drugi, takrat v' edinjimu shenskemu imenjavnimu savershemo sadni glasnik a ino*

1) Zhe je pred tim a en sami soglasnik, perstavimo namest a slog *shi* al *ji* al *eji*, kakor: *lep-a*, *lep-shi*; *siáb-a*, *slab-shi* al *slab-ji* al *siáb-eji*, *debela*, *debelshi* al *debéji* al *debéleji* itd.

2) Zhe ita pa včaj dva soglasnika pred sadnim a, perstavimo namest njega slóge *ishi* al *eji* ali *ejshi*, kakor *frézhn-a*, *režhn-ishi* al *frézhn-ejshi* al *frežhn eji*; *mòzhna*, *mòzhnishi* al *mòzhneishi*, al *mòzhneji* itd.

Opomin a) *Lep* ino *lub* imata samo *lephsi*, *lubshi*!

b) Perstavki *eji* ino *ejshi* tudi snajo vdar na e prestaviti, kakor namest *slábeji*, *slabéji*; *mòzhneishi*, *mozhneishi* itd. Ta prestavleni vdar je vselej teshek.

c) *bél* imata *bélshi*, *bélëjschi*, *beléji*; *svet* imata *svetéjschi* ino *svetéji*.

d) Perlogi, ktiri pred shenskim a imajo soglašnik d premenjajo d v' j, kakor: *mlad-a*, *mlaj-shi* al *mlajji*; *rada*, *rajshi* al *raji*. Ktiri pred tim d she en soglašnik imajo, ti d pred perstavkam *shi* zlo opusté, kakor: *terda*, *tershi* al *terji*, *gerda*, *gershi* al *gerji*.

e) h pred a jemle namest *shi* s loge *eji*, *ejhi* k' sebi, al pa premenja h v' *shji*, al tudi stavni stopen i predstavi besedo *bol*, kakor *gluh-a*, *gluh-eji*, *glithejhi*, *gluslji*, *bol gluh*.

f) m, n, r, pred a jemle k' sebi *ishi*, *eji*, al pa pred se besedo *bol*, kakor: *hròma*, *hròmishi*, *hromeji*, *bol hrom*; *ten a*, *lénishi*, *leneji*, *bol len*; *star-a starshi*, *starjeji*, *bol star*.

g) št pred a smenja slog *šta* s' *shji*, kakor: *zhist-a*, *zhishji* tudi *zhisteji* al *zhistejhi*; *tolšt-a*, *toljhji*, *gosta*, *goshji* itd. Próst-a ima *prostejshi* ino *prosteji*.

h) g pred a se premenja v *ifhi*, *ji*, *shji*, kakor: *drag-a*, *drajshi draji*, *drashji*.

i) dk pred a ispušta k, premenja d v' j, ino jemle k' sebi *shi* al *ji* kakor: *slad-ka*, *slajshi*, al *slaji*; *gladka*, *glajshi* al *glaji*; *rédka*, *rejshi* al *reji*.

k) tk pred a ispušta k, premenja t v' j ino pervsamie *shi* al *ji*, al pa jemle namest tk slog *zhji*, k' sebi, kakor: *kratk-a krajshi*, *kraji*, *krazhji*.

l) *Grenk-a* ima *grenèji*; *tank-a* ima *tanshi*, *ten-a*, *tenshi*; *shiroka*, *shirji*; *nrehka*, *mézhji*, *visòka*, *vishji*; *niska*, *nishji*; *voska*, *voshji*; *teshka*, *teshji*; *lahka*, *lashji*, tudi *lóshji*, *lágleji*; ino tako drugi taki perlógi.

Pa tudi smemo tezhi: *grenkejhi*, *tankejhi* itd. ino *grenèji*, *tankèji* itd. Bliso ima *blishji*.

m) Ako bi s' perstavkam *shi* prevezh fiskajozhih slogov se nabralo, dělaj rajshi todnjo stopnjo s' *eji*, *ji*, al *bol*, kakor: *rudezh*, *rudežheji*, *rudežhji*, *bol rudezh*; *globòk*, *globokeji*, *globozhji*, *bol globok*; namest nevshézhniga *rudežhishi* itd.

n) Neypravne sodnje so:

Stavna slopnja,   *sodnja*

<i>bérhek</i>	—	—	—	—	<i>górhši</i> , <i>gorji</i>
<i>dober</i>	—	—	—	—	<i>bolshi</i> , <i>bolji</i>
<i>dobro</i>	—	—	—	—	<i>bol</i>
<i>dolg</i>	—	—	—	—	<i>dalshi</i> , <i>dalji</i>
<i>majhin</i>	<i>mali</i>				<i>manjshi</i> , <i>manji</i>
<i>velik</i>		—	—	<i>vézhi</i> , <i>vékshi</i>	
<i>vbog</i>	—	—	<i>vkóshnišhi</i> , <i>vbóshneji</i> .		

§. 27. Prešeshna stopnja je, kadar perlogov pomén ino kakšnost na nar vihji stopnjo dvignemo tako de druge v timu prešeshe. De to prešeshno stopnjo isobrásimo, predstavimo sodnji stopni besédizo *nar al na*, postavim: *nar iepshi, nar slabji, naj rajšti, naj drajšti* itd.

Tudi predstavljamo beséde *prav, zlo, silno, možno* k' stavni stopnji, rekozh: *prav lep, zlo gerd, silno možhen, možno jesen*; kar eno man prešeshno stopnjo poméni. *Naj* stavimo namest *nar* kadar v blishnih slogih r stoji.

Sklanjanje sodnje ino preféshne stopnje.

Edinje, m.

sh.

Sred.

Im.	lepshi	lepshi	lepshi
Rod.	lepshi-ga	lepshi	lepshi-ga
Daj	lepshi-mu	lepshi	lepshi-mu
Tosh.	lepshi-ga lepshi	lepshi	lepshi
Skas.	per lepshi - mu	lepshi	lepshi mu
Stur,	s'lepshi-m	lepshi	lepshi-m,

Dvojstvo

<i>sa vše tri spole</i>
Im. lepši
Rod. lepši-h
Daj. lepši-ma
Tosh. lepši
Skas. per lepši-h
Stur. s' lepšima

Mnoshno

<i>sa vše tri spole</i>
I. lepši
R. lepši-h
D. lepši-m
T. lepši
S. per lepši-h
St. s' lepši-mi.

Dosti njih pa sklanjajo v' shenskim po podobi *lep*, rekozh: *lepša-e-i-o-i-o*.

III. Shtevilne iména ino perlogi.

---

§. 2°. Shtevilne imena so tiste, s' ktirmi shtejemo, ino so tudi perlogi, kadar jih drugim imenam perloshimo. So pa dvojne: *pervoobrasne* ino *rédovne*; pervoobrasne ne isvrajo is drugih, temozh so ivojiga lastniga obrasa ino podóbe; *rédovne* pa poménio réd ino versto med otebami al stvarmi:

Pervoobrasne shtevila so, ktere odgovárjajo na prashanje *kolko?*

- 1 èeden al en
- 2 dva
- 3 tri

- 4 shtir   onfifnys
 5 pét   doq in alv n
 6 ihést   ihést
 7 tédem   ihést
 8 ósem   ihést
 9 devet   ihést
 10 deset   ihést
 11 enajst   ihést
 12 dvanajs̄t   ihést
 13 trinajst   ihést
 14 shtirnajst   ihést
 15 petnajst   ihést
 16 ihestnajst   ihést
 17 sedemnajst   ihést
 18 olemnajst   ihést
 19 devetnajst   ihést
 20 dvajset   ihést
 21 en in dvajset   ihést
 22 dva in dvajset   ihést
 23 trindvajset   ihést
 24 shtir in dvajset   ihést
 25 pet in dvajset   ihést
 26 ihest in dvajset   ihést
 27 sedem in dvajset   ihést
 28 osem in dvajset   ihést
 29 devet in dvajset   ihést
 30 trideset   ihést
 40 shtirdeiset   ihést
 50 pédeset   ihést
 60 ihédeset   ihést
 70 tédemset   ihést

de

80 ósemdeset

90 devédeset

100 sto

200 dve sto

300 tri sto, i. t. d.

1000 jesàr, tavshent, tifuzh.

2000 dva jesára, dva tavshent, dva tifuzha itd.

3000 tri jesàr

100,000, sto jesàr itd.

1,000,000 milion

2,000,000 dva miliona

3,000,000 tri milione.

Tako tudi bilion, dva biliona, tri bilione, itd.

Pomin. a) *En, ena, eno* sklanjamo po podobi *lep.*

b) *dva* ima svoje lastno sklanjanje tako :

Moshko ino fred. Shensko.

Im.	dva,	dvé
R. d.	dvéh,	dvéh
Daj.	dvéma	dvéma
Tos.	dva	dvé
Sk.	per dveh	per dvéh
St.	s' dvéma	s' dvéma.

Tako tudi sklanjamo *obà, obé, obá;* *ino obà dva, obéh dveh* itd.

c) *tri sklanjamo tako:*

Moshko fred Shensko.

Im. trie, tri, tri

Rod. tréh

Daj. trém

Tosh. tri

Skas. per tréh

Stur. s' trémi

sa vše tri spole.

d) *shtir sklanjamo tako:*

M. Sh. Sr.

I. shtirje, shtiri, shtiri al shtir

R. shtirih

D. shtirim

{ sa vse tri spole

T. shtir

Skas. per shtirih

Stur. s' shtirmi al shtirim.

e) *pet, shest ino tako dalje do devet*
in devéset imajo vše shtevila svoje sklan-
jan e tako, kakor tukaj podobo damo, sa
vše tri spole enako :

M n o s h n o.

Im. pét

Rod. pétih, petéh

Daj. pétim, petém

Tosh. pét

Skas. per pétih, petéh

Stur. s' pétmi, petémi, pétimi.

h) *sto ne iklan'amo, temozh ostane sa vse padeshe ne iklanjavno.*

i) *jesär, tavshent, tisuzh so moshke imena, jih iklanjamо po podobi rak, jesär, jesära itd.*

k) *Pét ino vse druge pervoobrasne shtevila naprej so v' imenvavnimu ino toshivnimu padeshu prave iména, tedaj rezhemо: pet golobov je perletélo, ja strob je shest golobov pojedel, imam deset ovz, dvanajst slatih dam sa to blago. V' drugih pádesnih pa so perlógi; tako rezhemо, od petih golobov eniga pogresham, sedmimu golobu daj samizo, per dvanajstih ovzah sim pol zenta voyne dobil, s' shestmi konji se vósi. Kadar ime sraven shtevilne besede stojí, smémo tudi njo ne iklanjati, tako smesh rezhi: s' shest konji ne bosh vos pretegnil s' sedmimi pa potézhe (pa ne s' sedem potezhe.)*

l) *en in dvajset itd. se iklanjajo li v' sadni besedi, tako porezhes: en in dvajsetih, en in dvajsetim, itd dvajset in eniga dvajset in enimu, i t. d*

Rédonne shtevila.

29. §. Te odgovarjajo na prashanje: kétki? kolki? ta kétki? ta kolki? ino so:

1 pervi

2 drugi

- 3 trétji
 4 zhetérti
 5 péti
 6 ihésti
 7 sédmi
 8 ótmi
 9 devéti
 10 deséti
 11 enásti, i. t. d.
 20 dvajtéti
 21 en in dvajséti itd.
 30 tridecéti
 40 štiridecéti
 50 pédecéti
 60 ihédecéti
 70 sédemdecéti
 80 ósemdecéti
 90 devédecéti
 100 stótni
 101 sto in pervi, i. t. d.
 200 dva storni, i. t. d.
 1000 jesàrni, távshentni, tišuzhní
 2000 dva jesàrni, i. t. d.
 100,000 sto jesarni
 200,000 dve sto jesarni, i. t. d.
 1,000,000 milionski
 2,000,000 dva milionski, i. t. d;
 bilionski, i. t. d.
-

O p o m i n .

Vse redovne števila so Perlogi ino
hodio kakor *lep*; samo de nimajo naseb-
niga stanu, ampak per moshkiniu spolu
vselej imenvaven i na konzu. Tedaj je
njih edinji toshivni padesh per neshivih
moshkih enak imenvavnemu s' i na konzu,
postavim: *moj narmanjshi panj mi je danas
dal pervi roj.*

§ 30. *Plemenivne* števila kashejo kol-
kiri h plèmenov stvari štejemo, ino odgo-
varjajo na prashanje: kolkir - a - o? (quotuplex, wie vielerley?) Postavim, zhe
prasham, kolkire platna imate na prodaj?
mi snajo odgovorit: per naš eno samo, to
je, sam hodnik; per fotédu dvoje, v' Lub-
lani pa najdesh vezh ko defetire platna.

Plemenivne števila so: *sam al en sam
al li en al vše en, dvoji, troji, zhvetiri, pe-
tiri, dejetiri, slotiri* ino take s' konzam *iri.*

§. 31. *Ponavlavne* števila štejejo,
kolkokrat kaj spét delamo al ponavljamo,
take so: *enkrat, dvakrat, desetkrat, slo-
krat* ino take s' perstavkam *krat.*

§. 32. *Mnoshivne* števila kashejo,
kolko mnoshna je kakšina stvar, kólkornja
al kolkogubnà je (wie vielfach) take so:

edinji (simplex, singularis, einfach)
dvojsten, trojsten, zhvetirnji, petirnji, dese-
d 2

tirnji, slotirnji, mnoshen, ino druge take. Te sklanjamo po podobi *lep*. Glej §. 29. opomin.

§. 33. *Vštrizne* števila kashejo, koliko stvari štejemo v kуп al v' štriz al na enkrat, postavim, kadar prashamo: *po kolko?* pride odgovor: *po enim* al *po samini*, *po dva*, *po tri*, *po deset*, *po sto*, ino tako s' besedo *po* ino s' pervoobrasnim številam. Te ne sklanjamo, ino per številu *pet* ino dalje pride šteta stvar v' rodivni mnoshni padesh, postavim: *po pet jih notri gré*.

§. 34. Is števil naréjamo tudi nektire iména, perlóge, glagole ino narezhja. Take so:

a) Lastne imena dnarjov, kakor: *petiza* to je pét grošniza al pet réparniza, *peták* po nemško finfar, *sedmiza*, *desetiza*, *dvajsetiza* po nemško sibnar, zegnar, zvanzigar; *poltrák* al *poltura* to je polvtorji al poldruži krajzer; *slotln* to je štotni del franka.

b) Imena takih stvari, ktire eno al vezh famiz v' sebi sapopádejo, kakor: *trojiza*, to je, perpréga s' trojo vosno shivino, *zhveteriza* perprega s' zhvetiro shivino, *eniza* (unitas, Etnheit)

c) Imena zifer ino imena kvárt s' némkim številam ozhél, kakor: *enkla*, *dvojka*, *zhvetirká*, *petirká*, *shestliza*, al *shestirká*,

osmiza, ino takо dalje s' perstavkam *za* al pa *rka* k' redovnimu številu. Tako tudi *stotiza* al *stotira* to je zifra 100.

d) Imena, ktire tolkirni dél kákshine zelíne poménio. Med timi je *poloviza* naj perva, sa njó so: *tretina*, *zhetert*, *petina*, *desetina*, *stotina*, ino druge s' perstavkami slöga *na* k' redovnimu številu ino s' dolgim predkonzhnim i, to je s' konzam *ina*.

Osmina pomeni osmi dan al tudi zelo oktavo: *sedmina* je tudi sedmi dan al pak jéd sa pogrébze.

e) *Dvojzhizh*, *trojzhizh*, *dvojzhina*, *trojzhina*, to je rojénzi ino rojenke po dva al po tri na en porod; *dvoják* al *dóják* po nemško zvitar.

f) Per kvartah v' jegri Pikèt so: *triza*, *shtertiza*, *petiza*, *shestiza*, *sedmiza*, *osmiza* to je terz, kvart, kvint itd. Tako snamo tudi per notah v' musiki imena dati.

g) Polovizhavne števila, s' ktirmi polovizo h' zélimu pershtévamo, so: *pol-drugi*, *poltretji*, *polzheterti* itd. Tudi so sa pol ure pershtevati, postavini: *pol ene*, *pol dvéh*, *pol petih* itd; al postavim: *okol polpete*, *bliso polšestle*, to se podsaftopi ure.

h) Imena takih mér, ktire pomenio al en del zeliga merni a, kakor: *zhetertinka* al *zhetertniza*; al kákshino zelo mero, kakor: *shtertin*, sod desét véder po šhtirdešet bokálov.

i) Sborne imena, ktire vezh vkup sbranih famíz poménio, kakor: *dvoje* ali pář, *troje*, *zhvetiro*, *petiro* itd. s' *iro* bres íklanjaja. Tako pravimo: moj soled ima dvoje otrók; imam naprodaj zhvetiro shvinzhet, shestiro pa jih bom redil. Kar je od pet dalje, snamo perstavik *iro* opustiti ino rezhi pet otrók, shest vil, dvanapst tizhov (nemško *tuzat*) itd.

Opomin. Imena, ktire nimajo edinjiga shtevila ampak famo mnoshno, shtejemo v' en sbor vkup s' *dvoje*, *troje*, *zhvetire*, postavim: zhemú so ti dvoje vilize, troje grable, zhvetire vile? per takih ne smemo rezhi: zhemú so ti dve vile itd. Pet viliz, shest grábel, sédem vil itd. pa smemo rezhi, kakor tudi: petire grable ino petiro grábel itd.

k) Narézhja, ktire kashejo réd, kako vezh stvari po redu ino versti stoji, ino ktire odgovarjajo na prashanje *kolkizh?* h' *kolkinuu kratu?* Take so: pervo al *pervizh*, drugo al *drugizh*, tretjo al *tretizh*, zheterto al *zhetertizh* itd. Tudi: *stotizh*.

(I Glagoli: *zhvetérim*, to je, dajem perprégo s' zhvetiro shivino; *desetinim*, to je, jemlem del éto stvar; *dvójim*, *podvójim*, to je, stavim dve enake stvari vkup eno poleg druge, delam de je kaj dvoje (combinare, verdoppeln.)

§. 35 Sadnizh perstavimo she nedolzhne ino sploshne shtevila, ktire ne po-

véjo kolko, ampak poménio sploh néko mnóshizo, take so : *noben* al nobeden (nulus, keiner) *ves*, vfa, vse; *pol*, *však*, ve-liko, malo, zel - a - o, nékaj, nizh.

III. N a m e s t i m é.

§. 36 Namestime je beseda, ki jo tako klizhemo sa to, ker slushi namest imena. Namestiména so šestire: 1. lizhne, 2. lizhno povrativno, 3. perlastivne, 4. kasavne, 5. nanáshavne, 6. prashavne.

Lizhne namestimena.

§. 37. *Lizhne* so, ktire pomenio liza; lize pak je troje: *pervo lize*, to sim jes, kir govorim; *drugo lize* je ta, s' komur govorim; *tretje lize* je tist, od ktirga govoriva; tedaj so: *jes, ti, on, ino v' mnoshnjmu mi, vi, oni*.

Namestime perviga liza sklanjamo tako:

E d i n j e.

Im.	jes	
Rod.	mène, me	
Daj.	méni, mi	
Tosh.	mène, me	
Sk. per	mèni	
St. s'	menój, s'menó,	
		sa vše tri spole.

D v o j s t n o.

I.	<i>m. sr.</i>	ma, <i>shensko</i>	me, mi
R.	<i>nàju,</i>	<i>naji</i>	}
D.	<i>nàma</i>		}
T.	<i>naju,</i>	<i>naji</i>	sa vše tri.
Sk.	per <i>nama</i>		}
St.	<i>s' nama.</i>		

M n o s h n o.

I.	<i>m. mi sh.</i>	<i>mé fred.</i>	<i>mé</i>
R.	<i>nàs</i>		
D.	<i>nàm</i>		
T.	<i>nàs</i>		sa vše tri spole.
Sk.	per <i>nàs</i>		
St.	<i>s' nàmi</i>		

Nameštíme drugiga liza.

E d i n j e.

I.	<i>ti</i>		
R.	<i>tèbe, te</i>		
D.	<i>tèbi, ti</i>		
T.	<i>tèbe, te</i>		sa vše tri.
Sk.	per <i>tèbi</i>		
St.	<i>s' tebój, s' tebó.</i>		

D v o j s t n o.

I.	<i>m.</i>	<i>fr.</i>	va, sh. ve, vi	
R.			vàju, vaji	
D.			vàma	
T.			vaju, vaji	<i>sa vse tri.</i>
Sk.	<i>per</i>		vama	
St.	<i>s'</i>		vama	

M n o s h n o.

I.	<i>m.</i>	<i>vi</i> , sh. vé, <i>fr.</i> vé		
R.		vái		
D.		vàm		
T.		vái		<i>sa vse tri.</i>
Sk.	<i>per</i>	vái		
St.	<i>s'</i>	vàmi.		

Namestime tretjiga liza.

E d i n j e.

	<i>m.</i>	<i>sh.</i>	<i>fred.</i>
I.	on	ona	ono
R.	njèga, ga	njé, je	njega, ga
D.	njèmu, mu	nji, ji	njemu, mu
T.	njèga, ga	njó, jo	njega, ga
S.	<i>per</i> njèmu	<i>per</i> nji,	<i>per</i> njemu
St.	<i>s'</i> njim	<i>s'</i> njó	<i>s'</i> njim

D v o j s t n o.

I.	ona	oni, one	ona
R.	nju, njih, jih		
D.	njima, jima		
T.	nju, njih, jih	sa vše tri.	
Sk. per	njima		
St. s'	njima		

M n o s h n o.

I.	oni	one	one, ona
R.	njih, jih		
D.	njim, jim		
T.	njé, njih, jih	sa vše tri.	
Sk. per	njih		
St. s'	njimi.		

Imamo she eno namestime, s' ktirim se govorézh sami na sebe povrázhamo, sa to ga klizhemo *povrativno*; to slushi sa vše tri spole, shtrevila ino liza, ino nima imenavniha padesha.

Povrativno namestime vših liz.

Rod.	sèbe, se
Daj.	sèbi, si
Tosh.	sèbe, se
Sk. per	sèbi
St.	sebój, sebó.

Nedolozhivne namestimenia tretjiga liza.

Néki al nék, néktir, nékak, nékakshin, mnogtir, marsiktir, maloktir, všaktir al viâkir. Té hodio po podobi *lep*, kakor: nék - a - o, néktir - a - ro itd.

Nihzhe (nemo, Niemand) ino nékdo (quidam, non nemo, Jemand) imata svoje iklanjanje tako.

Moshko ino shensko. srédnno.

I.	nizhè	nizh (nihil, Nichts)
R.	nikógra, nikógar	nizhésar
D.	nikomur	nizhémur,
T.	nikogar	nizh,
S.	per nikomur	per nizhemur
St.	s' nikomur	s' nizhemur.

Mosh. ino sh. frednje.

I.	nékdo	nékaj (aliquid, Etwas)
R.	nékoga	nézheſa
D.	nékomu	nézhimu
T.	nékoga	nékaj
Sk.	per nékomu	pér nézhim
St.	s' nékom	s' nézhim.

§ 33 *Perlastivne namestimenia so, s' ktirmi komu kaj v' last perrekujemo, kakor: moj, tvój, svoj, njegov, njén, nadin, vajin, nash, vash; jih iklanjamo po*

podobi *lep*, kakor: moj, moja, moje; njegov, njegova, njegovo itd. Perla-stivno tretjiga dvojstniga ino mnoshniga liza *nju*, ino *njih* ostane po vših padeshih bres pregbe, kakor: nju sin, nju sina, nju sinu itd. njih konjov, njih konjam itd.

§. 39. *Kasayne* namestimena so, kti-re kashejo tisto stvar, od ktire govorimo, postavim kadar rezhem té bukve, ta stol, kashem bukve, stol. Take so: ta al ti, tak, takshin, tist al taist, un, vunoten (jenseitig) telki al tolki, sléden al sléhrin, satójin (tantus, so groß) tolkshin, vlák.

Hodio po podobi *lep*, postavim: ta al ti, tiga, timu, tiga, per timu al per tim, s' tim itd. ta, té, ti, tó, per ti, s' tó; to, tiga, timu itd.

§. 40. *Nanàshavne* namestimena so, ktire se nanàsh, na kakshino prej imen-vano stvar, ino na njo nasaj glédajo, kakor ako rezhem: voda, ktira je kolna, ni sdrava; tukaj se *ktira* nasaj nanatha ino gleda na ime *voda*. Nanashavne so: ktir-a o al kir-a-o; ktirkól, ktirakol, ktiroko!, sam - a - o. Te hodio po podobi lep. Kdor ima svoje sklanjanje, ino se pregiba tako:

E d i n j e.

moshki ino shenski spol, sredni.

I.	kdór	kar
R.	kógar	zhigar, zhélar
D.	kómur	zhimir
T.	kógar	kar
Sk.	per kómur	per zhimir
St.	s' kómur	s' zhimir,

Kdor kol al kdorkol ne pregiba perstavík *kol*, ampak sam sebe; kdórkol, kógarkol itd. Tako tudi *kdor si bodi*, *kdor mar*.

Namestímenu *ktir* īmemo v' nektirih padeshih krajski podobo dati, tako :

E d i n j e.

Mosh.   *shen.*   *sred.*

I.	ki	ki, ka	ki, ko
R.	kóga, zhiga	ktire, koga, zhiga	
D.	kómu, ki mu,	ktiri, kiji	komu, kimu
T.	koga, ki ga	ki jo	koga, kiga
Sk.	per komu	per ktiri	per koniu, zhimir
St.	s' kóm	s' ktiro	s' kom, zhimir.

Dvojstvo

Mnoshno.

sa vse tri spole.

I.	ki	ki
R.	ktirih	ktirih
D.	ki jima	ki jim
T.	ki jih	ki jih
Sk.	per ktirih	per ktirih
St.	s' kima	s' kimi, zhimi.

Tako pravimo: mosh (shena) *ki* je tukaj. Tele, *ki* po travi skaka. Ozhe, *koga*, al *zhiga*, sin se v' sholi dobro obnašha, ima veselje. Tist je, *komu* al *kimu* al *ki mu* bom pomózheniga kruha dal. Ovza, *ki* i soli dash, se rajshi pase. Konja, *ki ga* sdaj jesdim, nimam na prodaj; ribo pa, *ki jo* v' mreshi nosim, ti prodam. Sdaj vém, *per zhim* sim, s' *kom* hodim ino s' *zhim* si bom pomagal.

Ludje, *ki jim*, dobro sturih, bodo hvaleshni. Mladenzhi, *ki jih* lepo vuzhish, bodo na te pomnili Tovarsha, s' *kima* se puzhásh, mi nista vshézh; to drugi bolshi, s' *kimi* tebi ſvetovam priatel biti.

Opomin. *Sim*, *si*; *sva*, *sta*, *sla*; *smo*, *ste so*, ino bi medslavlamo med *ki* ino *ga*, *jo*, *jima*, *jih*, *jim*, kator: Ta je nam hvaleshen, *ki smo mu* pomagali. Ta je tista, *ki bi ji* jes rad nekaj rekел, ako bi

fe samére ne bal. Tretje lize je pa ne medstavlamo, kakor: shena, ki jo je per meni vidil. Tiſt sapravleniz, ki ga je ſodnik na kant djal, je moj foſed, ki mu je tvoj priatél ſaſtón lepe navuke dajał.

Kjér, kódar, kámor ſo vzhafi nameſt *ktir* nanáshavne, kakor: sa lubo imaj deſhele, *kjer* ſi rojen, *kódar* ſi kruh iluſhil, ino kamor ſhe ſa kruham pojdeſh.

S. 41. *Prashavne nameſlimena.*

Med timi ſo nektire ſklanjavne, druge neſklanjavne. Perve ſo: *ktir?* *kakſhin?* *kakov?* *zhigáv?* *kelki?* *odkóden?* to je od kód priſhel al rojen? té hodio po podobi *lep*. *Kdo?* ima ſvoje laſtno ſklanjanje ſ' ſamim edinjim ſhtevilam, tako:

M. sh.

Sred.

I.	kdó?	kai?
R.	kóga, kogá?	zhèſa?
D.	kómu, komú?	zhimu, zhímú?
T.	kóga, kogá?	kaj?
Sk.	per kómu, kóm?	per zhimu, zhim
St.	s' kom?	s' zhim.

Neklanjavne ſo: *kjé?* *kam?* i. t. d. glej prashavne narézbja dalje ſad.

IV. Glagol.

---

§. 42. Glagol je beséda nam nesnana, drugim Slovenzam pa dobro snana. Al ker nobene bolshi namešl njé ni, to v' potrebi na pósodo vsamemo. Glagoli so besede, ktire nam snanio al stan, v' ktirmu je kakshina oséba al stvar, kakor: *sim*, *shivim*, *pozhivam*, *spim*; al ktire nam snanio, kaj stvar déla, kakor: *berem*, *pishem*, *hodim*; al nam snanio, kaj nam kdo drugi dé, kakor: *me boli*, *skli*, *sim hyalen*, *sim grájan*.

§. 43. Glagoli so al *Prehájavni* al *Neprehájavni*. Prehájavni poménio delo ali djanje, ktiro is ene stvari v' drugo prehaja ino prejide, kakor: *sonze greje semlo*, *pasfir pasé shivino*, ovza jé travo.

Neprehájavni ne pomenio nobeniga djanja is ene stvari v' kako drugo stvar, ampak al nizh djanja, kakor: *pozhivam spim*, al djanje, ktiro v' delajozhi stvari ostane, kakor: *postópam*, *idem*, *grém*.

§. 44. Prehájavni glagoli imajo srauen djavniga al délovniga poména tudi

pajiva *atina*
terpivni pomén. Tako je djavni pomén : *lubim*, *prasham*, zépiz *mlati* píhenízo, kamén *mèle* koruso ; to je, lubesen je djanje mojiga terza, delo mojih vúst je prashanje, mlév je delo mlinškiga kamna, mlát delo zépzovo. Kadar pa rezhem : *sim lublen*, *sim prashan*, píheniza je *mlatena* s' zepzam, korusa je *mlena* pod kamnam, je terpivni pomén, to je, lubesen drugih mene sadéva, prashanje na me gré, píheniza pod zepzam terpí, korusa pod kamnam.

Neprehajavni glagoli nimajo terpivnega poména, ker ne moremo rezhi : *sim span*, *sim pozhit* : s' kakšnim predlögam pa vzhasi imajo obóji pomén, postavim : *se spozhlem*, *sim spozhit*. Satoej neprehajavne krajski imenujemo *frédne* glagole, ker so v' fredi med djavnim ino terpivnim poménam, ter niso ne eno ne drugo, ampak ena fredna rézh. Prehajavne pa klizhemo krajski *djayne*.

§. 45. Kadar glagol ima djavni pomén, takrat pravimo, de ima *djavni salog* ; kadar ima terpivni pomén, je v' *terpivnimu salogu*.

§. 46. Prehajavni glagoli imajo djavni ino terpivni salog, neprehajavni pak imajo samjo podóbo djavniga salóga.

Verh tiga imajo vſi glagoli ſhe *naklone*, *zhase*, *ſhtevila*, *liza*, *vprége*, *delešhja*, *pomóshni glagol*, ino podobbe.

N a k l o n.

§. 47. Kadar govorimo, naklanjamo glagol al na samo povédanje, kaj ſe godí, kaj ſe je godilo, al kaj ſe bo, kakor: *prasham*, ſim *prashal*, bom *prashal*, ſim *ptaſhan*; tukaj snárimo ino osnárimo, kar ſe godí, ino to imenujemo *snanivni naklon*. Zhe glagol naklónemo tako, de bi mi kaj délali, s' kakšnim pogòjam, to je, ako bi ſe nékaj drugiga sgoditi hotlo, ino de ſi to vgovárjamo, pogájamo ino pogodimo kakor: jes *bi prashal*, aki *bi ſmél*; je to *vgovorivni* ali *pogajavni* naklon. Zhe proti komu besédo s' vkasanjem naklanjamo ino mu kaj velévamo, je *velivni* naklon, postavim: *práshaj!* Ako pa nikamor govor ne naklónemo ino nizh ne okonzhámo, kdò, kaj, kako, kdaj, al kam beséda letí, je *neokonzhavni* naklon, kakor: *práshati*.

Z h a f.

§. 48. Zhase imamo tri, ti ſo: *ſdaj-ni* zhaf, to je, kar ſe ſdaj godí, kakor: *gibam*; *pretekli zhaf*, to je, kar ſe je go-

dilo, kakor: *sim gibal*; *prihodni zhaš*, to je, kar se bo godilo, kakor: *bom gibal*.

Lize, shtevilo.

§. 49. Zhasi imajo po tri shtevila: edinje, dvojstvo ino mnoshno; shtevila imajo po tri liza: pervo lize, drugo ino tretje. Kaj je lize, kaj shtevilo, smo per imenih ino namestiménih rekli.

V p r é g a. *Conjugatio*

§. 50. Glagol na konzu pregibati po salógih, naklónih, zhafih ino lizih imenujejo slovenški Pismarji *vprégati*. Per naš ima glagol tri vprége po raslózhku trojiga konza v' pervimu lizu, edinjiga shtevila, sfajniga zhafa, snanivniga naklona, djavniga salóga. Ti konzi *to*, *am*, *em* ino *im*. Kadar té konze v' drugakshine premenjujesh, takrat glagol *vprégash* ino *preprégash*, kakor: *gib-am*, *gib-ash*, *gib-a*, itd.

Deléshje ino Pomòshni glagol.

§. 51. Nektire zhase obrasimo s' deleshjam ino s' pomóshnim glagolam. *Deléshje* rezhemmo, kadar glagol ima podóbo perlógoovo ino je deléshen nékaj glagolovih lastnóšt, nékaj perlógovih, kakor: *gibajózh* ima sfajni zhaf ino djavni salog,

gonjen imia pretekli zhas ino terpivni salog, kakor jih imajo glagoli; ker pa jih imenam perlágamo kakor druge perlóge, so tedaj tudi njih lastnóst deléshni. Tako pravimo: *shivali* so *gibajózhe*, *jelen* gónjen opétha. Tako je *ostál* deleshje, ker je v' djavnimu preteklimu zhasu, kakor ga imajo glagoli, ino ga snamo tudi imenu perloshiti sa perlog, postavim prasháje: *imate kaj ostáliga kosila?* *ostalih zhéylov?* Tukaj je v' drugimu padeshu, kakor sizer glagoli nimjo padeshov: je tedaj ob enim deléshen obójih lastnóst, glagolískih ino perióshkikh.

Kadar rezhem: *sim ostál*, mi glagol *sim* pomaga isobrasiti pretekli zhas: tudi pomaga sturiti prihodne ino terpivne zhasé, postavim: *bom* *gibal*, *bom* *ganil*, *sim* *ganjen*, *sim* *bil* *ganjen*, *bom* *ganjen*. Sátorej glagol *sim* imenujemo *pomóshen*.

P o d ó b a.

§. 52. Naši glagoli snajo poméniti al délo al sturjenje al zélo dopolnenje, ako jih enmajhino spreménjash. Postavim: *gíbam*, *píkam*, *sédam*, *krikam*; *ganem*, *piknem*, *sédem*, *kriknem*; *gónim*, *pízhim*, *sedím*, *krízhim*. Tukaj vidish glagole, ktiri imajo trojo podóbo, s' majhino premémbo

njih glasov ali zhèrk; pa tudi imajo trojo nòtrino.

Perva vunajna podoba je konez *am*, kakor: gib-am pomeni delo, to je, kaj je v' delu ino the ni dodélan, kaj se dela, kaj se godí; tedaj takih navadni pomén ali nòtrina podoba je *délavna*, kér pomenio, kaj se déla, kaj je v' delu. Take glagole s' konzam *am* imenujemo *délavne*, kakor: gibam, pikam, sédam, krikam

Druga vunajna podoba je konez *em*, kakor: gan-em, ta poméni sturjenje, to je, kaj se sgodi, kaj je dodélan ali sturjeno; tedaj takih navadni pomén ali nòtrina podoba je *slurivna*, ker pomenio, kaj se sluri. Té s' konzam *em* imenujemo *slurivne*, kakor: ganem, piknem, sédem, kriknem.

Tretja vunajna podóba je, kadar jih she enkrat enmaló spreménjamo ino jim konez *im* damo, kakor: gon-im, ti sizer imajo pomén al perve al druge vunajne podobe, vuner sraven tiga she poménio, de al njih délanje al sturjenje je polno ino zélo, al silno ino mozhno, al naglo ino hitro, al teshko ino trudno, ino de všelev svoje delo al sturjenje al *dopolnijej* je al *dopolnio*. Satorej se predersnem jih

imenvati *dopolnivne*, kakor: gónim, pízhím, sedím, krizhím.

Opomin. a) Nektiri glagoli vunder nimajo nótreno podobo enako s' vunajno, to je, de so poštavim konza *am* ino niso delavni, temozh al sturivni al dopolnivni kakor: *dám, imam*; tudi de so konza *em* ino nifo sturivni, temozh *delavni, kakor: dajem, jemlem*. Konez *im* pa je al perviga al drugiga poména, to je, al délaven al sturiven, vuner všeje polniga al dela al sturjenja.

Opomin b) Našhi glagoli sami na sebi v'ivoji podobi imajo en sam sgolni to je nesloshén zhaf, ino ta je idajni zhaf.

Drugi zhafi so al sloshéni is pomoshniga glagola ino is deléshja, al so vséti is sgór rezhenih podób, kakor: *sim zhul, bom zhul*; gibaj terdovrátnika, kolkor hozheš, vuner vém, de ga ne *ganesh* (namest: de ga ne boš ganil.)

Od takih zhafov ino zhimú so nam glagolske podobe, bomo rekli kaj vezh per Vésanju besedi med seboj; sdaj pridemo na glagolske vprége; ker opomnimo, de sam pomoshni glagol *sim* ima svoj sgolni ino nesloshéni prihodni zhaf v' snaniynimu naklónu.

Vpréga pomóshniga glagola

S i m.

Snánivni naklón,

sdajni žhas,

Edinje shtevilo,

1.vo *liče* *sim*

2. *si*

3. *je*

D v o j s t n o.

1. *sva sh. ſvi*

2. *ſta sh. ſti*

3. *ſta sh. ſti*

M n o s h n o.

1. *ſmo*

2. *ſte*

3. *ſo*

prihodni žhas,

E d i n j e.

bóm, bódem

bósh, bódesh

bó, bóde

D v o j s t n o.

bóva, bódeva *sh.* bódevi
 bótā, bódeta, bóstā *sh.* bódeti, bóstī
 bótā, bódeta, bóstā *sh.* bódeti, bóstī.

M n o s h n o.

bómō, bódemo
 bótē, bódete, bóstē
 bódō, bódejo, bójō.

Vgovorivni ali pogajivni naklon,
Sa vše liza ino shtevila.

bì

al pak po nôtrishko ino primôrško:

E d i n j e.

bím
 bish
 bì,

D v o j s t n o.

bivà *sh.* bivè
 bistà *sh.* bistì
 bistà *sh.* bistì.

M n o s h n o.

bimò
 bistè.
 biò.

V elivni naklon,

E d i n j e.

bódi (jes) naj bóm

bódi

bódi (on) naj bó.

D v o j s t n o.

bódive sh. bódivi

bódita sh. bóditi

bódita, naj sta, naj bóta, naj bóstá
 (sh. bóditi, naj sti, naj bótí,
 naj bóstí)

M n o s h n o.

bódimo

bódite

naj bódo, maj so, naj bódejo, naj bójo.

Neokonzhavni naklon,

z é l.

biti.

p e r f è k a n.

bit.

D e l e s h j e,
sdajniga zhasa.

Biózh - a - e (med ludmi nenavadno)
pretekliga zhasa.

Bil - a - o, (bil, bla, bló)
bivši - ſha - ſhe (med ludam ne vadno)

N a m é ſ t n o d e l e ſ h j e.

Bodózh.

Glagolsko imé.

Bitje.

§. 53. Ta je vſa vpréga sgoliga *sim*.
 Druge naklone ino zhase slagamo is tih
 pervih oñòv, kakor :

S nanivni naklon,
pretekli zhaf,
moshki ſpol.

Sim, ſi, je bil; ſva, ſta, ſta bila; ſmo,
 ſte, ſo bili.

shenski ſpol.

Sim, ſi, je bila; ſva, ſta, ſta bile
 (ſvi, ſti, ſti, bili) ſmo, ſte, ſo bile.

Sr èd ni sp ol.

sim, si, je bilo; sva, sta, sta bila;
smo, ste, so bile.

Vgovorivni al pogajivni naklon,
sa vse tri liza.

Mosh. ed. bi bil dv. bi bila mn. bi bili
sh. bi bila bi bile (bili) bi bile
sr. bi bilo bi bila bi bile (bila)

Al pa po nòtrishko:

bìm bil - a - o, bish bil a - o, i. t. d.

§ 54. Lizhne namestimenia so shé sa-
popádene v' sadnimu slógu všake glagol-
iske pregbe, sa to jih ne perstavljamo ino
ne rezhemmo: jes sim, ti si, on je, itd.
ampak: sim, si, je; rasun kadar bi snala
biti pomóta, al kadar je treba govor po-
pertitniti ino mu potisk dati. Tudi pogà-
jiven naklon je vezhkrat bres lizhniga
namestiména.

§. 55. Kadar odnújamo ali odrezhe-
mo, de nékaj ni, takrat sloshimo odnu-
javno besedo *ne* s' glagolam *sim* v' idaj-
nimu snanivnimu zhasu ino pravimo: ni-
sim, nisi, ni; nišva (nišvi) nista (niſti)
niſla (niſti; niſmo, niſte, niſo Druge
zhasé ne slagamo v' eno besédo, ampak re-
zhemmo: ne bi (ne bìm) ne bom, ne bo-
di, ne biti, bi ne bil, itd.

Vpréga glagolíka,
Djavni saðg, snanivni naklon,

S d a j n i z h a s.

E d i n j e.

1. Podóba	2. Podóba	3. Podóba.
gìb-am	gán-em	góñ-im
gib-ash	gan-esh	gon-ish
gib-a	gan-e	gon-i.

D v o j š t n o.

gib-ava (avi)	gan-eva (evi)	gon-iva (ivi)
gib-ata (ati)	gan-eta (eti)	gon-ita (iti)
gib-ata (ati)	gan-eta (eti)	gon-ita (iti)

M n o s h n o.

gib-amo	gan-emo	gon-imo
gib-ate	gan-ete	gon-ite
gib-ajo	gan-ejo	gon-io.

V el i v n i n a k l o n,

E d i n j e.

gìb-aj (jes)	gan-i (jes)	góñ-i (jes)
(naj <i>gáñem</i>)	(naj <i>ganem</i>)	naj <i>góñim</i> .
<i>gibam</i>		

gib-aj	gan-i	gòn-i
gib-aj (on)	gani (on)	gòn-i (on)
(naj giba)	(naj gane)	(naj góni.)

D v o j š t n o.

gib-ajva (vi)	gan-iva (ivi)	gon-íva (vi)
gib-ajta (ti)	gan - ita (ti)	gon-íta (ti)
naj gib-ata (ti)	naj gan-eta (ti)	naj góñ-ita (ti)

M n o s h n o.

gib-ajmo	gan-imó	gon-ímo
gib-ajte	gan-ite	gon-íte
naj gib-ajo	naj gan-ejo	naj góñ-io.

Neokonzhavni naklon,

z é l.

gíb-ati	gan-iti	gon-iti.
---------	---------	----------

p e r f é k a n.

gib-at	gan-it	gon-it.
--------	--------	---------

D e l é s h j e,

ſ da j n i g a z h a ſ a.

gibajó-zh (sturivni ga nimajo)	gonió-zh.
--------------------------------	-----------

pretekliga zhafsa.

gíb - al	gan - il	góñ - il.
----------	----------	-----------

Naméstno deléshje.

- 1) gibajó-zh (sturivni ga nimajo) gonió-zh
(delavni pák, postavim:
grisejó - zh, vró - zh.)
- 2) gib-áje (nektiri na shi, (nektiri s'kon-
- 3) gib-ama kakor: oprim- zam é,
- 4) — - aj shi kakor: stojé,
(skrivaj) sedé)
- 5) — - shi (skrivíhi.

Glagolfsko ime.

Gíban - je gánen - je gómen - je.

Terpivni salog , deléshje.

Gíb - an gán - en góón - en-
vezhidél rajshi: gánjen ino góónjen)

§. 56. Po tih treh obrasih hodio glagoli vših treh podób, však po ivojimu konzhanju, tudi tisti, ktiri imajo dolge glaſnike na konzu, samo de ti ivoj vdàr na pregbín slog opérajo, kakor: jegrám, jegráh, jegrá; jegráj, jegráti, jegrál, jegrán: vrém, vréh, vrè; vrì, vréti, vréi; jém, jésh, jé; jèj, jésti, jédel, jé-

den: vuzhím, vuzhísh, vuzhí; vúzhi, vuzhiti, vuzhíl, vuzhèn. Taki s' dolgim konzam *im* prestavljajo vdàr na prejšnji slog v' edinjimu velivnimu, kakor: vúzhi, lòvi, krìzhi, dòbi. Kar druge pregebe sadéva, je vdar sasnamvan v' sgornih treh vprégah, kako ino kdaj se prestópi.

Pevzam bomo drugej njih pravize raskladali, kako iméjo vdar premíkati: ludem pa všakiga kóta ino kraja ni mogozhe vstrézhi; eden sem savia, drugi vlézhe drugam. Tako en velik dél naših Slovenzov glagole s' dolgim konzam *im* v' tretjimu mnoshnimu lizu isrekuje s' dolgim *to*, kakor: *vuzhlo*, *lovlo*, *doblo*; drugi jih králio rekozh: *vuzhé*, *lové*, *dobé*: eni pravio: *rèzhejo*, *shènejo*, *sazhnèjo*, drugi: *rekó*, *shenó*, *sazhnó*: eni *plesala*, *plesati*, *létala*, *létati* po podobi perviga liza, drugi prestavljajo vdàr is débloviga sloga, ino rezhejo: *plesála*, *plesáti*, *letáza*, *letáti*, ino tako dalje. Tedaj kakshin sovét bomo dali ptujzam, ktiri se hozhejo vuzhiti nasho besédo? — Jes jim pøezhem: Nar várnejshi délata, ako se dershire vdarja v' pervimu lizu, ino ga prestávite tam, kér smo per vpregah pokásali, de prestópa.

§. 57. Drugi zhafi rasun sgor postavljenih so al slosheni, al jih pa s' glagol-

skimi podóbami ispolnimo. Kako nam podobe slushio, porèzhemo per Vésanju, sloshene zhase skladamo is pomoshniga *sim*, ino is deleshjov, postavim tako:

Djaven salòg.

pretekli: sim gibal, gibalala, gibalo itd.
prihódni: bom gibal, gibalala, gibalo itd.
pogijaven: bi gibal al bim gibal,gibalala it.

Terpíven salog.

Idajni zhaf: sim gan'en - a - o itd.
pretekli: sim bil - a - o ganjen - a - o itd.
prihódni: bom ganjen - a - o itd.
pogajiven: bi bil al bim bil - a - o gan-
jen - a o , itd.
neokonzhaven : ganjen - a - o biti.

Pomnja. Nektiri glagoli imajo svoj posebni prihodni zhaf s' predstavkami predlóga *po*, *ti* so

pobeshím	ponèsem
podirjam	popelám
pojdem	poshènem
pojésdim	potezhem
polésem	povlézhem
poletím	porèzhem

rasun *porezhem* vši drugi poménio gibanje od někod někam.

Obrasenje zhasov ino naklonov.

§. 58. Sdajni zhas ino neokonzhavni naklon sta vélka svirka, is ktirih sajéiamo obrase drugih pregbá.

I. Is idajniga perviga liza svira:

a) velivni naklon, zhe premenjašh.

am v' aj, ám v' áj.

em, im ino ím v' i

ém v' èj, kakor:

zhàkam, zhàkaj; ravnám, ravnàj; trésem, trési; lúbim, lúbi; lovím, lòvi; jém, jèj.

b) namestno deleshje perve podóbe, kadar stavimo.

áje al áj namest *am* ino *ám*, kakor:
skrivam, skriváje, skrivàj.

c) is idajniga tretjiga liza sturišh idajno deléshje s' perstavkam *zh*, kakor: je-grajo - zh, delajo - zh, grisejo - zh, vu-zhio - zh. Ta ózh ima vícej dolg ó. Re-zhejo ima rekózh.

II. Is neokonzhavniga naklóna isvirovata preteklo ino terpivno deleshje, ako spreménjamo konze

ati v' al ino an.

eti v' el ino et

iti v' il ino en, kakor:

práshati, prashal, prashan

ravnáti, ravnál, ravnán

vséti, vsél, vsét
púliti, pulil, pulen
budíti, budíl, budén.

Is terpivniga deleshja pride glagolíko
ímé s' perstavkam slóga *je*, kakor: pra-
šan-je, vsét-je, pulen-je, ravnán je.

Nevpravni glagoli,

Glagoli s' konzam *am*.

§. 59. Ti so vñi délavni, rasun *dám*
ino *plazham* ki imata turivn pomén. Tu-
di njih vdár sploh claja na tv j u per-
vinu mestu, kjér ga je pervo lize imelo

Nekári ga prestatljo ino pravio; so
se *smejáti*, to *jokáti*, *vukáli*; *jokámo*, *jokáte*, namest *iméjali*, *jókali*, *vúkali*, *jó-
kajmo*, *jókajte*, kar je drugej med ludmi
navadno *Dám* ima dásh, dá; dáva al
davà, dásta al dasta, dásti al dasti;
damo, dáte al dastè, dájo al daiò al da-
do al dadé. Konza *am* ino ám sta skoro
vña upravna, rasun glédam ima veliven
rajshi glej namest gléda; glejva (glejvi)
glejta (glejti); glejmo, glejte.

i) Nevpraven s' konzam *am*.

Nevpraven je tam glagol *imám*, veli-
ven *imáj*, neokonzhaven *iméti*, preteklo
deléshje *imél* al *imal*, terp deleshje *imét*,
glagolíko imé je *imanje*; *nimam* pa déla;
ne *imaj*, ne *iméti*, ne *imél*, ne *imét*,
nímanje.

Pomnja. Tako bomo per vših nevpravnih po rédu škos in škos stavili, kako imajo veliven, neokonzháven naklon, ino preteklo ino terpivno deleshje, deslih bi ktira pregba prav hodila.

Glagoli s' konzam *em.*

2) konez *nem.*

§. 60 Glagoli s' konzam *nem*, slasti ktiri imajo foglašnik pred njim, hodio po rasglédu *ganem* ino fo vši sturivni. Tih imamo narvezh, sa to smo *ganem* sa rasgled sbrali, de jih kar je mogozhe, vezh obšéshemo. Vunder nevpravni fo:

dénem ali déni, dèni al déi, djati al déti, djal al dél, djan al dét Glej § 61.
 kólnem, kolni, kléti, klél, klét.
 mánem, mani, métí, mél, mét.
 míinem, mini, rajshi minúti ko míni-
 ti, rajshi minúl ko minil. —

pнем ni navaden, is njega sloshèni
 imajo konze pni, péti, péi, pét,
 postavim:

odpnem, odpni, odpéti, odpél, od-
 pét, itd.

preštànem, prestój, prestáti, prestál,
 prestán; tako tudi vši is *stanem*
 slosheni.

stáne me, stáni me, stati koga, sta-
lo me je — postavim: is perviga
vat bo teshko stalo té bukve sa-
ftópiti.

sazhném sazhni, sazhéti, sazhél, sa-
zhét; tako imajo vši slosheni is
nenavadniga zhném, postavim: na-
zhnem: sazhnem ima tudi jél - a
- o namest sazhél.

shajnem al shanjem, shajni, shéti,
shel, shét; shénem, shèni, gná-
ti, gnál, gnán.

3) Konez *beni*.

Ima *sti* ino *el* namest *biti* ino *bil*,
postavim:

dòlbem, dòlbi, dolbsti, dolbel, dolben.
skúbem, skubi, skubsti, skubel, skuben.

4) Konez *dem*.

Ima tudi *sti* ino *el* namest *diti* ino
dil, kakor: brèdem, bredi, bre-
sti, brédel, brèden al bredèn.

gódem, gódi, gósti, gódel, góden
(ta visha je shé bila gódena.)

kràdem, ne kradi, kraſti, kradel,
kraden.

pádem, padi, pasti, pádel, páden
(bél ko páden inég.)

prédem, prédi, présti, prédel, préden.
idem ali grédem ino grém imata svo-
jo posebno vprégo tako:

*Snaniven sdajni.**ed.* idem

idesh

ide

dv. ideva, sh, idevi

ideta ideti

ideta ideti

mn. idemo

idete

idejo.

grédem, grém

grédesh, grésh

gréde, gré

grédeva, gréva, grevà, sh. grédevi,
grévi

grédetra, grésta, grestà, grédeti, gréstí

grédetra, grésta, grestà, grédeti, gréstí

grédem, grémo, gremo

grédete, gréste, grestè

grédejo, gréjo, grédo, gredó.

*Prihoden zhas.*Pójdem, pojdesh, itd. al: bom shel,
shla, shlo itd.*Veliven naklon.**ed.* idi

idi

naj ide.

dv. ídiva, pójdiva, pójdva, pójva al pèjva
sh. idivi, pojdivi, pójdvi, pójvi al pèjvi
 idita, pojrita, pòta al pèjta (va dva,
 ona dva)

sh. iditi, pojditi, pòjti al pèjti (ve dvé,
 oni dvé.)

mn. idimo, pódimo, pójdmo, pòjnio
 idite, pojrite, pòjte.
 naj idejo, naj grédejo, naj gréjo al
 grédo al gredó.

Neokonzhaven naklon.

íti al itì.

D e l e s h j a.

Idajno : (idózh) gredózh, idejózh
 preteklo : shel, shla, shlo
 namestno : gredé al gredéj.

Glagolsko imé je *hója* od pospétvav-
 niga glagola hódim. — Tako vprégamo
 vše is *idem* sloshene, postavim :

dojdem al doidem, dojdi, doshel —
 najdem, najdi, naiti, nashel al naj-
 del, najden.

odidem, odidi, oditi, odshel —
 pridem, pridi, priti, prishel —
 sajde se, —, — sashlo se je —
 saidem, saidi, saiti, saihel —
 vjídem, vjidi, vjihel. —

5) Konez *gem.*

shgém, shgi, shgáti, shgál, shgán.

6) Konez *iem*

Ta je vel vpráven, samo terpivno de-
leshje te konzhuje s' št , postavim:

bíem, bíj, bíti, bíl, bít.

bríem, brij, briti, bril, brit:

kriem, krij, kriti, kril, krit.

liem al liém, lij, lil, lít.

piem, pij, piti, pil, pit.

riem, rij, rití, rił, rit.

viem al viém, vij, víti, vil, vit.

Pomnja Dosti nashih Slovenzov pra-
vio: bïen , brien , krién itd kakor tudi vši
pravimo od vinjeniga zhlovéka , de je piàn.

7) Konez *jem.*

Je troji: ejem , ojem , ujem.

a) Konez *ejem* gréde tak :

grèjém, grèj, gréti, greł, grét.

shtèjem, shtèj, shtéti, shtèł, shtét.

Isjém. Sejem ima fèj. sjiti, sjál, sjàn.

b) Konez *ojem* ima sam glagol pò-
jem , poj , péti , pél , pét.

c) Konez *ujem* , ima dvojno vunajno
podobo , ti sti na újem ino ovám al óvam.

Perva je ikoro bol sploh navadna v'
sdajnimu zhasu snanivnimu ino v' naklonu
velivnimu , dalje hodi po podobi gibam :
ta druga si je per vprégi bol svésta , ino

ſama kashe, de ti glagoli ſo perve podobe, to je, délavne. Tedaj:

d) darújem al darovám, al daròvam
darúj al darováj al daròvaj, dàrováti al
daròvati, darovál al daròval, darovàn al
daròvan.

klújem al klúvam al kluvám, kluj al
kluvaj, kluvati, kluval, kluvan.

kújem al kòvam al kovám, kuj al
kovaj, kovati, koval, kovan.

kupzhújeni al kupzhovám al kupzhò-
vam, kupzhúj al kupzhovaj, kupzhovati,
kupzhoval.

vérujem al vérovam, véruj al véro-
vaj, vérovati, véroval, vérovan.

e) Zhe bi beſéde predolge bile, jih
raſhi ſkrajſhamo, ako ni prevezh ſoglaſ-
nikov na póti, kakor bi jih prevezh ſkup
priſhlo v' beſedi *kupzhujem*, ker bi mog-
li rezhi: kupzhvati, kar je prehudo isre-
zhi. Krájſhamo tedaj té

goſpodújem al goſpodòvam al goſpod-
vám, goſpodúj al goſpodváj, goſpodváti,
goſpodvál.

imenujem al imenòvam al imenvám,
imenuj al imenvàj, imenváti, imenvál,
imenván.

kmétujem al kmétovam, kmetuj al
kmetvaj, kmétvati, kmétoval.

kupújem al kupovam, kupúj al kupo-
vaj, kupvál.

Osnanujem, osnanúj al osnanvaj, osnanváti, osnanvál, osnanván.

pustújem, pustúj al pustvaj, pustvati, pustvál. —

sdihújem, sdihúj, sdihváti, sdihvál.

várujem al varvam, váruj al várvaj, várvari, várval, várvan.

f) skrajshani al ne skrajshani snajo biti glagoli: pomilújem, itanújem, strahújem, potegújem tudi potésam; sovérudem al svétujem al svétovam.

Isjémamo. Kújem al kòvam al kovám, kuj al kòvaj kovaj, kòvati al kováti, kóval al kovál, kòvan al kován; tako gredejo tudi:

rújem al rúvam al ruvám.

snújem al snovam al snovám.

šújem al šúvam al šuvám (s' drógam, s' nogo.)

šújem (postavim shito is ene vrézhe v' drugo) ima šúj, šúti, šùl, šùt, tako tudi:

obùjem, obùj, obúti, obùl, obút.

isùjem, isùj, isúti, isùl, isùt.

zhùjem, zhùj, zhúti al zhùvati, zhùl al zhuvál —, zhujózh al zhùjezh (glagol-sko ime) zhuvènje al zhuvanje.

g) Mèrjem al mierjém ima: mri, mréti, mèrel —

orjem al orám al òram, orji al oraí, orati, oral, oran,

8) Konez *kem.*

tkam ali tkem ima: tkaj al tki, tkári, tkál, tkán; drugih tiga konza ni nobenih.

9) Konez *lem.*

a) Popolnim nepravni so:

kólem, kóli, kláti, klal, klán.

mélem, méli al mlí, mléti, mlél, mlén al mlér.

stélem, stéli, stláti, stlál, stlán.

Ti so druge vunajne podobe, nótřine pa perve, to je, so délavni, ne sturivni; vuner sturiven je:

póshlem, póshli, posláti, posslál, pollán.

b) eni tiga konza so iploh perve vunajne ino nótřine podobe, navada po vech krajih jim pa daje tudi konez *lem*, tak je: *gibam*, křirga po dosti krajih isrzhejo *giblem*. Nektiri kraji imajo oba konza v' navadi, kakor jim na esik pride, tedaj pravio famo v' idajnemu zhasu ino v' velivnimu.

gibam ino *giblem*, gibaj ino gíbli, gíbati, gíbal, gíban; timu podobni so:

drémam ino drélem, gugam ino guglem, klépam ino klélem, shipam ino shiplem, shkripam ino shkriplem, sibam ino siblem, tipam ino tiplém (tipli namest tipaj sým she malokrat slíhal) sam *jemlem* je povsot navaden, nikdir pa *jemam*, tedaj ima:

jémlem, jémlí, jemáti, jemál, jemán, (jét pa v' sloshenih) kakor sajét i. t. d. ti so taki:

isjémam al isjémlem, isjémaj, isjémati, isjémal, isjét.

najémam al najémlem, najémaj, najémal, najét.

objémam al objémlem, objémaj, objémati, objémal, objét.

odjémam al odjémlem, odjemaj, odjémati, odjémal, odjét al odvsét al odsét.

pojémam al pojémlem, pojema, pojémati, pojémal.

perjémam al perjémlem, perjémaj, perjémati, perjémal, perjét.

prejémam al prejémlem, prejemaj, prejémati, prejémal, prejét, tako tudi: sajémam, vjémam, vnémam, itd. Od tod pride:

10) Konez *mem*.

Od saftáraniga *jemám* al *jmém*, ktit is-haja is *imám*, tako je postavim: *vsámem*, takor bi hotel rezhi: *v sa imam*, *v' sa jemam*, *v' sa jmém*. Ti so vši slurivni ino jih tako preprégamo:

objámem, objámi al objémi al objmì, objéti, objél, objét

prejmém, prejmi, prejéti, prejét.

prímém, prími, priéti, priél, priét.

snámem, snanni, snéti, snél, snét.

sajmém, sajmi, sajéti, sajél, sajét.

Vjámem, vjámi al vjèmi al vjmì,
vjéti, vjél, vét.

vnámem, vnámi al vnì, vnéti, vnél, vnét.

vsámem, vsámi al vsèmi al vsmì,
vséti, vsél, vset

Pomnja. Kashe, de od *sajmem* isvíra deléshje *jél - a - o*, kar poméni *sazhél*, kakor bi rékel: je jéla jókati, to je, sa iméla je jón; sajéla je ók. Morebit pa je ta rézh sgol skrájfhanje beséde *sazhél*.

11) Konez *pem*.

Hódi kakor *bem*, ima tedaj *stí* ino *el* namest *iti* ino *il*, kakor:

hròpem, hrópi, hròpstí, hròpel.

fòpem, fòpi, fòpstí, fòpel (fòpen al fòplen v safòpen al safòplen hlév.)

tèpem, tèpi, tèpstí, tépel, tèpen al tepèn.

12) Konez *rem*.

bèrem, béri, bráti, bràl.

dèrem, dèri al drì, drèti, dèrel, dèrt.

pèrem, péri, práti, pràl, prán.

mòrem, mòsi al mòreh, mòrati, mògel (per -) mòran

srèm, srì, sréti, sèrel, sèrt.

shmém, shmì, shméti, shmèl al shèl, shmet al shet.

shrèm, shrì, shreti, shèrel, shèrt.

tárem al térem al trem, tèri al trì, treti, tèrel, tèrt.

zrèm al zverèm, zrì, zreti, zvèrel, zvèrt.

Ti vſi ſo delavni. Tako hodio tudi
iſ nenavàdniga *prém* sloſheni, ktiri pa to
vſi flurivni kakor:

Odprém, odpri, odpréti, odpérel,
odpert.

Tako delajo: oprém, perprém, ras-
prém, saprém, vprém; tih delavna podo-
ba je: odpéram, opéram, itd.

13) Konza *sem* ino *sem*.

nèsem, nèſi, nèſti, nèſel al nèſel,
nèſen al nèſen.

pásem, pasi, páſti al páſiti, páſel,
páſen.

ráſem al ráſtem, rasi, ráſti, ráſel al
ráſtel, ráſhen

treſem, treſi, treſti, treſel, treſen.

grisem, grisi, gristi, grisel, grisen.

molsem, molſi, molſti al mlesti,
molſel, molsen: vſi ti ſo delavni.

14) Konez *shem*.

bríshem, bríhi, bríſati, bríſal, bríſan.

kreſhem, kréſhi al kréſaj, kréſati,
kréſal, kreſan.

píſhem (zherke) píſhi, píſati, píſal, píſan.

píſhem (s' ſapo) pravio nektiri, vezh
njih pa píham; tedaj: píhaj ino píſhi, pí-
hati, pihal, pihan.

těſhem al tudi těſam, těſaj al těſhi,
těſal, těſan.

iſhem, iſhi al iſkaj, iſkáti, iſkál, iſ-
kán; ti ſo vſi delavni.

15) Konez *shem*.

a) eni premenjajo *shem v' sati, sal, san*, kakor:

káshem, káshi, kásati, kásal, kásan.
lishem, lishi al lisaj, lisati, lisal, lisan.
máshem, máshi al másaj, másati,
másal, másan.

réshem, réshi al r̄saj, résati, résal, résan.
stérsuem al strúgam, stershi al strugaj, stergati al strugati, stergal al strugal,
stershen al strushen.

véshem, veshi, vésati, vesal, vésan;
ti vši fo délavní.

b) drugi imao *si, zhi, gel, shen*, kakor:
léshem, lesi, lèzhi, lègel, (po -)
léshena trava.

séshem, sési, sézhi, ségel ob) séshen.
strishem, strisi, strizhi, strigel, strishen.
vérshem, versi, verzhi al vrézh, ver-
gel, vershen; sam strishem je délaven.

16) Konez *tem* ino *tém*

Hódi kakor *dem* kakor ga tudi nektiri isrekujejo.

gnètem al gnèdem, gneti, gnesti,
gnetel, gneten.

mètem al medem, meti, mesti, metel,
meten.

plètem al pledem, pleti, plesti, ple-
tel, pleten.

zvetem, zvetí, zvěsti, (ras-) zvetěn;
vši de ayni,

17) Konez *vem*.

Rjòvem, rjòvi, rjovéti al rjuti, rjul
al rijúl, je délavén.

18) Konez *zhem*.

Konez *zhem* je namest *kjem*, *tjem*,
žjem al *tam*, satorej v' drugih pregbah *k*,
t al *ž* na dan pride; so pa dvoji: eni imajo neokonzháven na *ati*, kakor:

a) Klizhem, klizhi, klízati, klizal, klízan.

mézhem, mèzhi al métaj, métati,
métal, metan; sta délavna.

b) Drugi imajo neokonzháven na *žhi*,
veliven pa na *zi*, kakor:

pèzhem, pezi, pèzhi, pékel, pezen.

rèzhem, rezi, rezhi, rékel, rezhen.

fézhem, sézi, tézhi, sékel, tézhen.

tézhem, tezi, tezhi, tekél (pre-) tezhen.

tòlzhem, tòlzi, tòlzhi, tòlkel, tòl-

zhen; rezhem ie sluriven, drugi so délavni.

c) Konzi ážhem, éžhem, óžhem to dé-
lavni, ino njih konez na rám je med lud-
mi ravno takо navaden, kakor na *zhem*;
imajo tedaj dva konza, kakor tisti na *ujem*.

klepetám al klepéžhem, klepetáj, kle-
petáti, klepetál, (o -) klepetán

ropotám al ropóžhem, ropotáj, ro-
potáti, ropotál.

shegatám al shégážhem, shegatáj, she-
gatáti, shegatál, shegatán.

trepetám al trepéžhem, trepetáj, tre-
petáti, trepetál.

d) *Hózhem*, s' h sprédej, kakor ga gorénski Dolinzi prav isréka o, al pa krajíhi med ludmi sem tertje navaden *zhem* gré tako:

hózhem, hòti, hotéti, hòtel (hotla al hotela itd.)

zhem, hoti, hotéti, tèl (tla) al tèl (tél)

Nózhem, ne hòti al nòti, ne hotéti, nòtel, (nótla) al ne hòtel (ne hotla al ne hotéla.)

nezhem, ne hòti al nòti, netéti, ne tel (ne tla al ne tél)

19) Glagoli s' konzam *im.*

§. 61. Takih je malo, však ima 'ivoje posebnosti; tukaj imash vše:

dém, désh, dé; déva, désta, désta, sh. dévi, désti, désti; démo, déste, déjo: dej (jes, dej, naj d); dejva, dejta, dejta, sh dejvi, deti, dejti; dejmo, dejte, naj déjo: déti, dèl, dét. Eni pravio rajíhi: denem, dèni, djáti, djál, djàn; vuner tudi ti pravio: terdoglavza dej v' sholo, dej ga k délu, al dej ga drugàm; kamor ga désh (dénesh) mu nizh ne gréde v' glavo.

grém glej sgor: 4) Konez *dem.*

jém, jésh, jé; jéva, jèsta, jèsta, sh. jévi, jésti, jéstí; jémo, jèste, jéjo rajíhi

једо: јеј ал јеј (јес) јеј, нај је; јејва ал јејва (јејви ал јејви итд.) јељти, једоžh, једел, једен. Ени туди rezhejo: јевà, јељта; јевì, јељти; јемò, јестè.

Vém, sfajni zhaf kakor *jém*; veliven vedi (јес) веди, нај ве; ведива (ви) ведита (ти) ведимо, ведите, нај вејо ал ведо; ведити, ведел, веден.

Tako hodi: isvém al svém, ino savém se.

Drugi slosheni hodio drugazhi, sa take нај bo rasgled: povém, povesth, итд. kakor vem; veliven: pověj (pòvi) нај pové; povějva (vi) pověta (ti) povějmo, povějte, нај povéjo ал povedo, povédati, povédal, povédan. Tako hodio: dopovém, ispovém итд. Dém, grém, jém so délavní, ti drugi slurivní.

Glagoli s' konzam *im*.

§. 62. Ta konez hodi ves po isglédu *gónim*, famo terpivno deleshje rado gré drugazhi, postavim:

20) Konzi *bim*, *mim*, *pim*, *vim*.

Délajo deleshje terpivno na *blen*, *mlen*, *plen*, *vlen*, kakor: lubim, lublen; lómim, lomlen; kupim, kuplen; stavim, stavlen.

21) Konez *dim.*

Preménjamo v' *jen*, kakor: vàdim, vàjen; sódim, sôjen: zhédim ima zhéden ino zhèjen; sam vidim ima viden.

22) Konez *nim.*

Se rad premenja v' *njen*, kakor smo sgor rekli, to je, gónen ino gonjen.

23) Konez *rini.*

Preménjamo v' *rjen*, kakor: kúrim, kurjen; mérím, mérjen.

24) Konza *sim* ino *sim.*

Se spreménjata v' *shen* ino *shen* kakor: prósim, próšen; vósim, vóšen.

25) Konez *stim.*

Prejde v' *shen*, kakor: zhístim, zhíšhen.

Pomn'a. Nektiri konze: bim, lim, mim, pim, vim délažo topléne, to je stávio i pred *en*, kakor: lubljen, hvaljen na-mest hvalen, lómljen, kuplen, stavljjen.

Glagoli s' konzam *im.*

§. 63. Med timi jih nékaj na stran vdarja, glej jih tukaj po svojih konzih:

26) Konez *bim.*

Déla všelev terpivno deleshje na *blen*, kakor dobím, doblen; sgrubím prestavla vdar v' *sgùbil*, dalje pak ima sgrubila itd.

serbí me, ima naj me serbí, serbéti,
serbél, —

skerbím, skèrbi, skerbéti, skerbél (o-) skerblen.

27) Konez *dím*.

Ima terpivno deleshje na jèn, kakor: gradím, grajèn.

sedím ima sedì, sedéti, sedèl, —

28) Konez *jím*.

Je vpraven, rasun:

bojím se, bóji se al boj se, batí se, bal sim se, —

stojím, stójì al stój, stati, stal (pre-) stán.

29) Konez *llm*.

Ima per srédnih glagolih éti, èl, én, kakor: molím, mòli, moléti, molèl (po-) molèn; shelim, shèli, sheléti, shèlel (she-léla) sa - shelèn.

Djavni gredo prav, rasun:

Bolí me, bòli me al naj me bolí, boléti, bòlel (bolela) je.

30) Konza *mím* ino *ním*.

Délata *nl*, éti, èl, kakor: shumí, shumì, shuméti, shumèl (shuméla) — bb-bním, bobní, bobneti, bobnèl, —

31) Konez *płm.*

gré prav, rasun de ima terpivno deleshje na *plen*.

kropím, kroplén; terpím (pre-) terp-
len; isjémaj:

ipím, spì, spáti, spàl (sa-) spán.

32) Konez *rím.*

Hodi prav, famo terpivno delesh'e
délä na jèn, kakor: morím, morjén; rasun:

gorím, góri, goréti, górel (goréla itd.)

33) Konza *s'ım* ino *s'ım.*

Délata terpivno deléshje na *shèn* ino
shén, kakor:

gaśim, gásí, gaśiti, gaśil, gaśhén.

jesím, to je, jés délam ima: jesi, je-
síti, jesíl, jeshén.

jesím, to je, jéso komu délam al jés-
niga delam, ima: jesi, jesíti, jesíl, jesen
al jesén. v'tim pomenu nektiri pravio: jé-
sam, jesaś itd. jesa), jésati, jésal, jésan,
kar se meni bolshi sdi.

34) Konza *shı́m* ino *shı́m.*

Imata po vpravi *shı́ti*, *shı́ll*, *shı́en*; *shı́-
ti*, *shı́ll*, *shı́en*, rasun:

díshím, díshi, dishati, dishal (ras-)
dishán

tíshím, tíshi, tishati, tishal (is-) tishán.

beshim, beshi, beshati, beshal, —
dershim, dershí, dershati, dershál,
dershán.

leshim, lèshi, leshati, leshal (po -)
leshán

mishím, míshi al mishì, mishati, mi-
shal, —

reshím, rëshi al réshi, reshati, re-
shal, —

35) Konez *tím*.

Hodi per djavnih prav, fredni pak
imajo éti ino el, kakor: hitím, hiti, hité-
ti, hitel (pre -) hiten.

36) Konez *vím*.

Tiga kónza djavni imajo terpívno de-
leshje na len, kakor: lovím, lòvi, lovíti,
lovíl, Iovlen (lovljen)

Sredni imajo éti ino el, kakor: shivím,
shívi, shivéti, shivel (o -) shívlen.

37) Konez *zhím*.

Djavni imajo vše prav, kakor: naro-
zhím, naròzhi, narozhíti, narozhil, na-
rozhèn.

Sredni imajo ati ino al, kakor: kle-
zhím, klèzhi, klezhati, klezhal (ras-) kle-
zháne (koléna.)

P o m n j a.

Vsi sloshèni glagoli hòdio po stopinah svojih do sdaj rasiózhenih pervoobrásnih, tudi takrat, kadar se sprenénjajo is djavnih v fredne, al is frednih v' djavne; postavim: *terpím* ima všelev, tèrpi, terpéti, terpel, naj pomeni al de sgol terpím, al de kakihino nadlogo terpim; fredni *odterpím*, ima odterpéti, odterpel, kakor djavni *preterpím*, preterpéti, preterpel. Djavni *poleším* travo ima, travo poleshati, travo polešati; kakor fredni glagol *leshím*, leshati, leshal i. t. d.

V. D e l é s h j e.

§. 64. Kaj je deleshje, smo shé povédali §. 51 je namrežh beséda deléshna glagolskih ino perlóshkih laftnóft. Kako se ima v' govorjenju vésati, bomo v' tretjimu délu (C. Vésanje) kasali.

VI. P r e d l ò g.

§. 65. Predlógi so besédize, ktire predlágamo drugim besédam sa kásati, kako se ena stvar nanásha na drugo, kaj je ena rézh proti drugi, kako se dve rezhi med seboj al proti seboj sadershiti, postavim re-

kózh: Sava tezhe proti zhernimu morju, kashem s' besédo *proti*, kam je Sava neše: Peter gréde mémo mene, kashem s' besédo *mémo*, kako je Peter proti meni sadershí. Ravno to kashem, kadar rezhem: glej poglèj *mémo gré*, pa ne pogléda v' mé. Besédize *proti*, *memo*, v' ino druge take všeje stojé pred drugimi besédami, sa to jih kližhemo predloge, kér so predloshèni drugim.

§ 66. Predlogi so eni nelózhlivi, to je, ktire tako pred druge beséde postavljano, de se s' njimi spopádejo v' eno besédo, ino de nikol tamí sá se ne stoje, ter se nikdar ne dajo od drugih lózhit. Drugi so lózheni ino lózhlivi, to je, al stojé tamí sá se, al se tudi nektiri s' drugimi besédami spopádejo, pa se dajo lózhit.

I. Nelózhlivi predlogi so: *ras — pre — spre — postavim*: *rastergam*, *pretergam*, *premajhin*, *ípreménjan* ie.

II. Lózhlivi snajo s' drugimi besédami spopádeni biti ino tudi tamí stati, ti so: bres, do, is, med, na, nad, o al obod, per al pri, po, pod, pred, spo, spre, s, so, s', so, sa, v', postavim: *bresdúšen*, *dodajam*, *isrózham*, *medstavim*, *nalošén*, *nadlóga*, *ovít*, *obdán*, *odgernem*, *perlóshnost*, *prihod*, *popàrim*, *podlóga*,

predhájam, s' hod, stisnem, sofed, svit,
sostavlam, sarod, vpadem, spopàdem,
sprimem.

III Lózheni so vši druzi, ktire bomo
kmalo imenvali, ino ti te s' drugimi ne
spopádajo, svunaj zhe bi kdo nove skla-
danja bezedi vágati hotel.

§. 67 Lózhliivi ino lózheni svunaj
spopadania s' drugimi devajo imena, pred-
loge ino namestima v' kakshin neravní
padesh, to je, ne v' imenvavniga, ktir sam
je raven, temozh v' ktirga drujga, ktire
vše klizhemo neravne. Med timi so taki:

a) Ktiri hózhejo *rodivniga*:

bliso	okróg, króg, okól,
bres al pres	okóli, okólj
do	poleg
is	prék
is med	prizho
namest	rasun
mémo, mém	spòd
od	sprèd
	sréd
	savol, sastrán, obstran
	sgòraj, sgòrej
	snotri
	sravno, sraven
	vunaj, svunaj
	verh
	vishe.

b) Ktiri hozhejo *dajavniga*,

1. všelev ga hózhejo bres pogòja:

k' ino h', *pròti*, *napròti*, *naprót*, *na-sprót*, *naprèj*.

Pøomnìa Namest *k'* stavimo *h'* pred glašmi g, k, šk, 'sh, z, zh, postavim: *h' gabru*, *h' kraju*, *h' škali*, *h' sheni*, *h' zétti*, *h zhlovéku*. Naproti, naprot, naprèj ino naoprot všelev sad stojé, kakor: meni napròti gré, nam naprej gré.

2. vzhafí ga hozhe ino s' pogòjam:

Sóper; to je s' tim pogojam, de prashamo: komu soper? ino de sad stoji, postavim: meni soper délašh.

c) Ktiri hoté toshivniga,

1. bres pogòja všelev:

škòs, *sa*, *žhes*.

2. s' pogo'jam, na prashanje: *kam?* *doklèj?* *kaj:* *kamo néki?*

ob, kakor: ob poshtenje priti, ob zhaſt perpraviti.

med, *mej*: med koléſa padem, med otrobe te méſham.

na: na goro, na drugi dan, na Lashko, na potok, na študènz, na Dunej, na kvíšhko.

nad: tizh nad hišho séde, so shli nad Turka.

po: po koga grém, hitím, pridem, skózhim, pothlem itd. kadar se gibam po kakihino rézh.

pod; kadar se pod kaj ganem, kakor: pod strého stópim.

sa, to je sad sa nekaj grém, kakor: sa sid se skriem.

v', to je kadar se v' nekaj podámi, kakor: idí v' ihisho, v' Dalmazio itd.

d) Ktiri hoté skasaven padesh,
1. bres pogoja:

per al pri, kakor. per rokah, per sidu.
2. na prashanje: *kjé?* *kako?* *kdaj?*

na: na kòlah.

ob, to je ob kakim zhaſu: ob ſhestih. Pomi: o rad stoji pred glasmi b, p, ino v, zhe ni nevarnost pomote, kakor: o binkuſtih, o veliki nozhi, o prashnikih; pa tudi ſploh pred prashnikih imenih, postavim: o trojázih.

po: po ſneshnikih je inég, po planinah lepa paſha, po ſovrashnikih mahnem, po délavnikih pride prasnik.

v'; v' ſholah imajo pridne rádi.

e) Ktiri hozhejo ſturivniga,

1. všelev:

s', *f'*, *ʃo*, *so*: s' nosham, s' tovarſham.

z. na pršhanje: *kje?*

med, *mej*: med hishama je niva, mej délam si vzhasi oddahni, *mej tolovájo sajdem*

nad: nad nama je nebo vishnélo.

pod: pod gabram se hladiva.

pred: pred nama je trata selena.

sa: sa nama sori s' rudezhim sadjam navé-sana jablan.

VII. Narézhje.

§. 68. Narézhje pové, kako se kaj godí, kjé, kdaj tegodi, al te je godilo al bo. Postavim rekózh: *drugážhi mislim*, *tukaj sim bil*, *drevi pojdem*, narekujem, kako mislim, kjé sim, kdaj pojdem; tedaj *drugážhi*, *tukaj*, *drevi* so narézhja, ker narék-vajo, kako so naménjeni glagoli: *mislim*, *sim bil*, *pojdem*; to je, kér s' njimi narézhemo kakthino je délo glagolovo, al kakshine so njega okólshine. De s' kratko ino vuzheno besédo govorím, bom rekel: Narézhje je beséda narekajòzha al glagolovo kakshinost, al njega okólshine. Tedaj so podobne perlögam, to je, kakor perlög kashe, kakthina je iménvana rézh al oteba, tako narezhje, kakshino je glagolovo djanje al terpljenje.

Satorej je však perlög v' frednímu spolu, imenvavniga pádesha, edinjiga šte-

vila, po vših stopnjah mérjenja, shé savol tiga narézhje, ako ga glagolu perłoshimo, postavim: mladéñzh *lepo* béré, *lēpſhi* piſhe ko láni, se *narlépſhi* vède.

Verh tih is sledniga perlòga vsétih narézhij je ſhe velíko drugih pravih. De té prave narézhja raslozhno pred ozhi poſtavim, jih tukaj pod prafhanja sverſtim.

Narézhja na prafhanje:

a) kjé?

bliso, blishi, narblishi; dalezh, dalje, dalj; drugej, kjerkol, lih tam, néki; nikír, nígdir, nikdir; nótri, ondi, pòleg, povfód, prozh, fémtertjè al fém ter tјe, fpód, fréd al frédi, thtriz, sad, sdól al sdólaſ, sgór al sgòraj, snótri al snótraj, sraven al sravno, svuni al svunaj, tam al tamki al tamkaj, tuki al tukaj al tu, vñéſ, vunàj, vunód al unód.

b) kód?

kódar, drugód, tód al letód, tkós, tkos in tkos, onód, vunód, prék, nékod.

c) od kód?

od kódar, od dalezh, od drugód, od nékod, od onód, od tód, od vunód.

d) kolko krat? kolkrat?

tolko krat al tolkrat, pogósto, porédko, fpét al fopét, zhafi al vzhafi, malokrat, manjkrat, doſtikrat, vezhkrat itd. s' perſtavkam *'krat*.

e) kólko? kóliko?

dovèl, doſti, malo, manj, malo al en málo, en manj, nékaj al nékej, saj al vſaj, tólko al tóliko al téliko, velíko, vezh, narvèzh, prevezh.

f) kdaj?

bersh, danaſ al dneſ, davi, davo
al sdavno, dopoldne, drévi, jádreno al
jáderno, jutri al sajtro, kadar, kadar-
kòl, kdej al nékdaj al nékidan al nék-
dej, kmal al kmalo, kòj al tkòj, lani,
létaſ al létoſ, lih, lih prav, napósled al
sadnizh, nikdar al nikòl, novizh al snò-
viga al snovo, nozój, opoldne, opol-
nózh, pojútrinim al pojútrishnim, popold-
ne, popréđ al poprej, pozhasi, préđ al
prej, predláni al predlaníkini, pred vzhé-
raj, ravno, sizer al ſizer, ſkor al ſkoró
al ſkoraj, ſnózhi, ſdaj al ſdej, ſdaj ſdaj,
ſdajzi, ſgódaj al ſgóda, ſmiraj al ſmi-
ram, svezher, ſhe, ſhé al vshé, tazhás
al takrát al tedàj, únidan al undan, ved-
no, všeley, vzhéraj, vzhaf al vzhafi, zhá-
ſama, zhedalje.

g) doklèj?

do, dokler al dokle, dotlè, dosdaj.

h) kako?

bol al bolj, drugázhi al drugazh al
inàk al inàko, kakor, na glas, nàpak

al nápek, rado, posébej, posébno al fú-
sebno, samótesh, skup al vkup, saftó n
al saftón, slasti al slast, slo, snák al sna-
ki, rítnisko, tako, tako kakor, tako ka-
ko, vshézh, zlo.

Pomnja. Na prášhanje *kako* odgovar-
jajo tudi

a) naméstne deleshja, postavim: skri-
vaj, skrivihi, skákama, tíkama, stíkama,
natégama, stojé, gredé, oprimíhi itd.

b) imena ino perlógi v' sturivnímu
padeshu bres predlóga s' ino s' konzam
ama al *oma*, kakor: tíhama, védama,
stráhoma, máhama al máhoma; te pride-
jo od imén: *tih*, *vědnost*, *vid*, *strah*, *mäh*.

Tedaj take deléshja ino iména se sna-
jo tudi štétí med narézhja.

i) kam?

dalezh, dalje, doli al dol (tje doli,
sem doli) drugám, góri al gor (tje gori,
sem gori) kamor, kamorkol al kamor kol,
kvishko, mémo al mém, na, na dvóje,
naprej, nárasen al faktèbi, nasáj, nas-
dól, nékam, nikamor, notri, okól al okó-
li, prék, prozh, sem al lèsem al fè, tje
al tjekej, feni ter tje, vun al vunkej.

k) kako silno?

komej al komaj, prav, skoro al
skorej, slo, zlo.

i) je li? li? al li — al ne?

blèso al bles, je (kaj pa de, kaj pa) ne, zlo ne, kratko nikar ne, po nobèni zéni ne, jávalne, nikár, nikár ne, nikarta, nikarté, pázh, morebit, sna bit, mordè, ref, saréi.

m) sa kaj? sakáj?

sa to, sato, savol, tjer al kjer.)

n) doklèj?

dotlè, doklè.

o) dokorèj?

doforèj.

p) obkorej?

obforèj.

r) odklèj?

s' mládiga, od-itd.

Pomnja. Vše té prashanja so tudi nárezhja, kakor so njih odgòvorì.

VIII. V é s.

§. 69. Vés je be'édiza, ktira skup věshe dvé al vezh drugih be'éd, dva al vezh stavkov govorjen a Postavim: ogin *ino* voda, *al* plavaj, *al* vtóni, *zhe* v' morje padesh; tukaj so vesí: *ino*, *al*, *zhe*,

ker druge besede ino isréke vkup véshejo. Vési ſo devetire:

1) Vésavne ino rasprojivne:

ino, in, i; ter, tar; tudi, tud; kakor tudi, kar — tolko, kakor, — tako, li — al, zhe vezh — tim vezh, ne ſamo — ſhe veliko vezh, nékaj — nékaj (ſemla je po verhu nékaj ſuha nékaj mokra) ko — to (ko bi ga naj raji vidil, to ga ni) rasprojivne: ne — ne, zhe manj — tim manj, niti — niti.

2) Lozhivne:

pà, pàk; *temozh*, (to ſlavimo, kadar pomen dveh isrékov lózhimo, kakor: ne jegram, de bi obogátil, temozh de enkrat ſrežho poſkusim.)

Ampak (ſlavimo, kadar ſe predméti naſhih isrékov lozhio, kakor: ne jegrám, ampak li glédam.)

al, ali, ne — temozh, ne — ampak, ne li — ampak tudi, de ſi ravno — vuner, deſlih — vuner, de lih — vuner.

3) pogajivne al vgovorivne:

ako, ak, zhe; ako bi, zhe bi; akon, zhe ne; de li, ako li, zhe li; dokler, dokle; li.

4) nasprotivne al soprotivne:

al; al — al; pak , pa (pak ino pa v' timu poménu ne stoji spred , ampak sa per-vo besedo v' isreku , kakor : on déla , ti pa krisham roke nöfih.)

li, famozh , vuner al vunder.

5) dovolivne:

desilih , deslüh , de lih , ako lih , zhe lih , de si ravno; sizer , izer.

6) vsrok snanivne:

kér , tjer , dokler ; de , de bi , deb' ; satórej , tórej , sa to , tedàj .

7) sklepavne , to je , sklep délavne :

tedàj , tedèj , tórej , satórej , sa to , savol tiga , sa tiga voljo ; po tim kér .

8) verstivne :

verh tiga , sravno tiga al sraven tiga , potle , potlej , napósled , sadnizh .

9) permérjavne :

ko (Triglav je vihi , ko Grintoviz) lih (lih to nozhem rezhi — to lih nisim ménil . —)

IX. Medmét.

§. 70. Medméti so besédize , s' ktirmi
damo na snanje kakshin obzhutik nafhe du-
h

she ; so glasí naših nótřiných obžutkov,
ktire med našh govor vmeſ metamo ali
mězhemo ; so , de prav na tanko rezhem ,
oglásí našiga obžutenja .

Tukaj imash per nái navadne obžut-
ne ogláše :

1) Oglás veselja : ju ! ju ju ! juhej ,
hájlaſá ! hóplasa ! hojá ! hujá !

2) oglas sháloňi : áh ! oh ! ó ! joj !
o joj ! jómene ! gorjé ! gorjé meni !

3) oglas sazhúdenja : ò ! ó ! ev !
tète ! ni mogózhe !

4) oglas sapásenja ali obnáglenja :
ohò ! hà ! hahà ! (sim te dobil , sim te vjél)

5) oglas podbudènja : àla ! nò ! nuj !
nujte ! li na noge !

6) oglas tihiga klízanja : ft ! bst !
tudi molzhat (velévanja)

7) glaſníga klízanja : òj ! ójte ! zhàj !
(daj sem.) nà ! najte !)

8) oglas gnúſenja : pej ! (fej) bá !
báh (sanizhváje)

C. VÉSANJE.

---

§. 71. Vésanje vuzhí samotne beséde vésati v' skup dershézhe govorjenje. De se nam bo govorjenje vésalo, je tréba per-vizh vediti, kako se všako pleme besedi s' drugimi ſklépa ino ſklada; drugizh, kak-ſhin ſléd, verſto ino red hozhejo beséde imeti v' zelih isrékih ino ſlavkih govorjenja.

I. Šklad besedi med ſebój.

Šklad imén̄a s' iméni.

§. 72. Dva imena (al njih vezh) stavimo v' en ino ravno tiſti padesh, kadar ſtojé v' eni perméri, to je:

a) Kadar ſo s' vésmi al med ſeboj svosláne, al rasprójene, poſtavim: ionze ſvéti dobrím ino hudobním; premiſlik, vum ino ſovét najdemo per ſtarih; niſim najdel ne goſpodarja, ne hlapza, ne dékle domà.

b) Kadar eni rezhi vezh imén damo, al sa ralózhik perklàdamo, poſtavim: pod Zefarjam Avgustum. Kraín ſtoji na réki Savi. Jadar mesto Dalnashko.

§. 73. Med iménama v' neenáki perméri tiſto imé, ktiro odgovarja na pra-

shan'e *zhigáv?* preménjamo v' *perlaſtivni pertòg*, zhe stoji sgol famo, ino bres perlóga, bres nameſtiména; ino ga ſkladamo v' ſpolu, ſhtevilu ino padeshu s' drugim iménam, poſtavim: Krajnzi ſo na Zefarjovo povèle naredili zefto proti Terstu (kdo je naredil? — Krajnzi; kaj? — zefto, kam? proti Terstu; na ka? — na povele; na zhigavo povele? — na *Zefarjovo*) Tako pravimo:

měſtni ludje, ſotédova hiſha, ſhpanski kral, morſka voda, vojskina frézha, ſmertna nevarnost, Jakova Miza, Mizin Jaka, zefarske pověla, to je (vezh zefarjov povela, al ſpoloh faiferlich ne des Raifers) tejo-je důhovo prebivalſhe.)

Zhe pa také iména niſo sgol fame, pridejo v' rodiven padesh, poſtavim: na Zefarja Karla povèle, na Karla ſhestiga povele, na ſvetliga Zefarja povele, ludje terſháfkiga měſta, hiſha mojga ſotéda, voda adriáfkiga morja, zheterte vojske frézha, itd.

§. 74. Kadar en del zéliga imenujemo, pride ime zéliga v' rodiven padesh, poſtavim: koſ kruha, verſta drevéſ, polovíza nive, ura je ſhtir in dvajſeti dél dněva, vos ſena, ſkléda ríb, konez nive, per kraju morja, sazhétik modroſti je ſtrah boshji.

Pomnja Takim skladam so tudi nektiri drugi podobni, ki ne poménio naravnost en del zéliga, postavim: Bog je sazhelnik sveta, v' sredi morja je ena truma ludi vtonila; zhasti lakomnost je sapeliva, zhasti marnost je prav. — Vumi tvoj ino navada med ludmi te bota dalje vuzhíla, kaj je lepsi.

§. 75. Kadar popisujemo kakšino rezhi po svoji lastnosti, podobi, velikosti, téshi, vrédnosti, zhafu, terpéshu al shtevilu, pridejo té lastnosti v' rodivni padesh, kakor: mladéñzh' dobriga ferza, zvét posébne lepote; zhlovek nesnáne velikosti se pravi velikán; fuliz dvajlet liber se rédko najde; zhigar je malo, je drago; déte štirih tédnov; mersliza lanskiga zeliga léta se mu she posná; snég je béle barve voda pa nobène; star dveh lét, léta star, itd.

Pomnja Snamo tudi rezhi, posébno lep zvét, nenavadno velik zhlovek, dvajset librini fulzi, je drago, lanská zelolétna, snég je bél; tako tudi: sód shest véder, al shest védrin sód; zhlovek shlahtniga roda, al shlahtno rojen, itd.

Sklad perlóga s' imenam.

§. 76. Perlog stavimo al pred imé, al sa imenam, kakor hozheta imeti lepsi glat ino perpotiš, ter ga skladamo s' ime-

nam, to je, ga dévamo v' tisti spol, shtevilo ino padesh, ktirga je imé, postavim: stara petiza star priatel, sdrava pamet frézha velika, Bog je gošpodar premoshenja nashiga, itd. Karel Velki, Albert Pervi, imata perdévik sa teboj.

Pomnja. Zhe se perlog nanaša na vezh imén, ga skladamo al:

a) s' imenitnejim spolam (nar imenitneji je moshki spol, potle, fredni, sadni je shenki) tedaj: jelen, tele ino kušhúta so lovzam všli; tele ino koshuta sta všla lovzam (ne všli) prav pak: ferni ino koshuta sta (sti) všli, obilnost in lenoba sta shkodliví.

b) s' tistim imenami, na ktirga se perlog narbol'namáša, postavim: Město Terst je lépo, Terst primorsko město je lép.

§. 77. Perlógi, ktiri poménio ſkerb, strah, veselje, obdolshenje, posablenje, ſpomin, obilnost, nímanje, snanje, shele; devajo imé ſvojiga predméta v' rodiven padesh, postavim: zhaſti *maren*, bojéžh ludi, *vesél* dobre létine, *kriv* tatvine, posabliv ſvojih dolshnósti, *pomliv* prejetih dobrót, *sit* kruha, *potreben* hrane, *snaden* lepih vumétnost, *shélen* navúka, taki perlógi ſo ſhe ti: *delešhen*, *dovólen*, *lákomen*, *marliv*, *plášhen*, *pôlen*, *posbréšhen*, *pra-*

sen, premóshen, rasúmen, rodovíten, ſkerben, ſkúſhen, ſtiſnen, ſtrashliv, ſvést, smóshen, ſhejin, várizhen, väjen, vréden, vu-men, yuméten.

§. 78. Dajavni padesh hozhejo perlogi: *dopadliv, enák, korlsten, laſten, lub, perlizhen až prilizhen, permérjen, podobben, pokóren, poſlúſhen, prieten, ſpodoben, ſvest; vši ti na prathanje komú? poſtavim: ſvést goſpodarju itd.*

§. 79. Toshivniga s' predlogam *na* hozhejo: *bolen, gluh, hrom, imeniten, ſlab, ſlep, ſlovězh, vbóshen, poſtavim: bolen na pluzhah, gluh na eno vuho, itd.*

Raba ſtevilnih imén.

§. 80. Vše pervoobrasne ſtevíla od pet dalje fo v' imenvavnimu ino toshivnemu padeshu imena ſrédniga ſpola. Take fo tudi vle is rédovnih ſtevil ino drugih pregiblivih ſtevilnih imén isobrasene na-rezhja v' ſrednimu ſpolu. Tedaj pridejo v' rodivni padesh tiste imena, ktire pome-nio zeli rod, is ktirga je tisto ſtevilo vséto, poſtavim: pet naſih ſofédon je prižhalo, ſhest ſofédon fo na perſégo gna-li, dvoje telét, troje otrók, zhvetiro ráz, itd. V' drugih pádeſhih pa take imena v' ſvoj pravi padesh pridejo, poſtavim: ſed-mim ſofédam je bila perſéga dana, s' ſo-

mimi prizhami je svojo pravizo skasal, per desetih prizhah so bile besede enake.

§ 81. Ure štejemo s' pervoobrasnim števili, postavim: je ena, je dvé, je tri, itd. okol ene, dveh, tréh, štirih itd. ura bie eno, dve, tri, štir, pét, dvanajst.

§ 82. Per vezh vkup stojézhih številih ino létnih zifrah sklanjamо famo sadno zifro, postavim: sim v' pédefet, ino zheter-timu létu, sim v' štir ino pédefetimu létu, v' jesar osem sto in enajstimu letu.

Sklad ino raba namestiméno.

§ 83. Sklanjavne namestiména skladamo s' imenmi ravno tako, kakor perloge, v' spolu, številu ino padeshu.

§. 84. Vishi in imenitnejji ludi, ktire posebno poshtujemo, všeje imenujemo s *vi* namest *ti*, *oni* namest *on*, postavim: ozhe! vi ste rekli, de me bote v' sholo dali. Mati gostje napravlajo, sa to ki bodo moj striz k' nam prishli. To se pravi, de jih ne *tkamo* ampak *vikamo*, kadar so prizho; ino kadar jih tukaj ni, jih *onikamo*. Prizho koga oníkati, je némshvanje ino proti Nemzam navadno. V' pridigah ino višokih govorih je li *vikanje* in *tikanje* v' navadi.

§ 85. Kadar odkasan glagol stojí v' stavku, takrat namest *mene*, *tebe* itd. stavimo: *me*, *mi*, *te*, *ti*, *se*, *si*, *ga*, *mu*,

je, ji, jo, jih, jima, jim, postavim: daž mi bukve; ne dam jih, sa to, ki so me drago stale. Stavimo pak: *mene, meni, tebe, tebi, sebe, sebi, njega, njemu, njé, nji, njo, njih, njima, njim*.

a) Kadar ni v' stavku odkášaniga glagola, postavim: komu boš te bukve dal? — njemu.

b) Kadar potíš na nje dévamo al je nasprotnost, al permérjenje al delenje kakor: meni nisi pokóren, ki sim tvoj vuzhenik? Ne tebe ampak njó išhem; meni vsame, tebi da; meni je podóben, ne tebi; mene ino tebe je pohvalil; tebi vezh verjamem, ko njemu.

c) Kadar imajo predlog spredaj, kakor: na njega, k' nji, sa njih.

Pomnja. Sa predlogmi: na, nad, ob, med, po; pod, pred, skos, spód, sa, v' to je va prevrazhamo *njega* v' *nj* ino *nih* sklénemo v' eno besedo, postavim: na-nj, nadnj, óbnj, mednj, pónj, pódnj, prédnj, skósnj, spódnj, vanj, nanjo, vánjo; itd.

§ 86. Povrativno namestime *sebe* al *se* veljá sa vše liza ino števila, kadar kol *se* govor nasaj povrazha, tedaj pravimo: bojím *se*, bojih *se*, bojí *se*; bojva *se* itd. *sebi* orjesh, *sebi* vlazhish, *sebi* boš tudi shel; lubite *se* med seboj; Iva si v' rodu; ste si svoji. Tako tudi perlaftivno *svoj*,

postavim: poshtuj svoje starshe; varvajmo (voje blago) itd. Kadar se pa govor ne povrazha, lózhimo lizhne namestimenia, postavim: meni orješh; varvaj moje blago; tvojga konja jésdim. Pred tvojo hišo pométaj, ne pred mojo.

Pomnia: Namešt *sam sebe* je tudi sadost rezhi *sebe*, poltavim: sebi vše dovo-lith, drugim nizh; sebe lubish, sa druge ne marash.

§. 87. Slovenzi nimajo zhlenov, ktiri bi spol kasali kakor jih tudi Latinzi nimajo, tedaj de se pomoti vganejo al de kaj prav pokashejo, stavio kasavno namestimé *ta*, ino ga ne skladajo s' imenami (nekteri pak) postavim: Laban je imel dve hzheri, ta starejšhi je bilo imé Lia, ta mlajšhi pa Rahel; al (ti starejšhi — ti mlajšhi.)

§. 88. Namešt: je njegova teta, je moj striz, itd. rezhemmo tudi: mü je teta, mi je striz, itd.

§. 89. Na prashavne namestimenia odgovarjamo s' tistim padesham, ktirga je prashanje ino ne pravimo: *ja* al *je*, rasuna prashanje: *je li?* Postavim: koga si vidil? — tvojga priatla. Si vidil mojga priatla? — vidil sim ga. Zhigava je ta hisha? — sošédova. Kaj imash raji modrost al bogastvo? — modrost. Je do-

má? — je. Je li sdrav? — ni. Je li de? — je. Je li réf? — ref je. Si ti Jaka? — sim. Si rékel? — rekел sim. Me math rad? — rad. Je ta ūknja tvoja? — moja.

Pomnja. a) Prashavna *kdo?* *kaj?* Slušhita tudi sa neprave prashanja, postavim: ne vém, kdo je ta zhlovek. Vésh, kaj je ta ūhum? Povej, kaj je to.

b) Prashavni *kdo?* je sa vše spole ino ūtevila, postavim: kdo ste vi? *kdo* so ti ludje? kdo je ta dékliza?

c) Rezi: zhesa (ne koga) se hvalish? V'zhim so ludje prebívali (ne v' kóm.) préden so si hiſhe délali?

§ 90. Sa nanašavnim *kdor* ne stavimo kasavniga, kakor: *kdor* hozhe obo-gariti, pade (ne: *ta* pade) v' ūkušnavo, *Kdor* nozhe delati, naj tudi ne jé.

§. 91. Kadar nékaj is kake mnoshize imenujemo s' namestimeni, takrat pride imé tiste mnoshize v' rodivni padesh, postavim: ktir tih dveh? Nékdo tih lu-di. Obkorej dneva? Nizh takiga ne vem. Vaf eden je tiga kriv; nas nobeden ni kriv.

Vesanje glagolov sploh.

§. 92. Tiste isréke ūame isgovarjamo v' terpiynimu salogu, ktiri nimajo noben-

ga padesha s' predlögam od v' sebi, kakor: konj je na pašho gnan. Tat je bil ispodèn. Ta mosh ino shena sta lózhe-na. Ne pravimo pak ino ne smémo rezhi: Konj je od mene na pašho gnan: tat je bil od mene isgnan: ta mosh ino shena sta od goſpojske lózhena; ker to poméni od mene prozh, od goſpojike prozh: Zhe tedaj mislimo povédat, de sim jes to delal, de je goſpojska šturila, pravimo všelev: konja na pašho shehem: tatu sim ispodil: goſpojska je tiga mosha ino sheno lozhila. Od tebe mi je povédano, ne poméni, de si ti povedal, temozh de to drugi kaj od tebe povédali. Je sizer magozhe bres pomote svumiti, kaj se rezhe: mish je od mazhka jéden. Al naš nobeden tako ne porezhe, to ni po naſhe, temozh li v' djavnemu pravimo: mazhik jé mish. Naš terpivni salog je filno rédek, ino li s' ſamim imenvavnim padesham navaden.

Pomnja. Djavni glagoli ſe premené v' fredne, kadar jim povrativni ſe perlo-shimo, kakor: vuzhim, ſe vuzhim. Naſproti imamo dovel frednih, ki ſe sprevershejo v' djavne, zhe jim predlog predſtaviš, kakor: ſi ozhi ſaſpím, travo po-leshím, nodloge prestojim itd. Taki tedaj imajo tudi terpivni salog ino deleshje.

§. 93. Lihne namestimena so v' po-slednimu slogu sapopádene, tedaj ne pravimo: jes gónim, ti gonish, on goni itd.

Ampak: gonim, gonish, goni itd. Samo takrat jih predstavljamo, kadar al s' potisam govorimo, alkadar je nasprotnost, al permerjenje s' drugim imenvavnim, kakor: jes delam, ti spish, on jegrá. Mi shelimo, vi vupate, oni imajo.

§. 94. Ne ponavlaj pomoshniga glagola v' vezh ikup svesanih isrékih, postavim: lani sim mu pisal, sa hitri odgovor profil, ino njegovo pišmo she li danas prejél; sa to kadar pride, ga bom prahal, kaj si délal, ino zhe nima isgovora, ga priasno krégal.

Vesanje glagolov s' imenvavnim padesham.

§. 95. Vsaki glagol, kir ni v' neokonzhavnemu salogu, ima en imenvavni padesh per sebi, ktir je al délaviz al ter-piviz ino ktir odgovarja na prahanje *kdo?*

Po timu imenvavnemu te glagol vše-
lej ravná, kar tizhe spol, lize ino šte-
vilo, tedaj moshák naj rezhe: sim *govo-
ril*, ne: *govorila* (*loquutus sum*) shenska
naj rezhe: sim *govorila* (*loquuta sum*) Re-
zi: Zizero ino Demósten sta bila narbol
šlovézha govorza. Gori Hekla ino Etna
vzhafi oginj vun mézheti.

§. 96. Glagoli: *sim*, *bom*, *se klizhem*,
se imenujem, *se pis hem*, *nisim*, *ostanem*,
se mi sdi, snajo dva imenvavna poleg
 sebe imeti, kakor: Salomon je bil Kral;
 kaj boh? sidár bom; se imenujem Poló-
 na; Oktavian se klizhe rajhi Avgust; Ju-
 ri se piše Ravnikar. Kri ni voda Osel
 ostane osel. Tvoj pajdash se mi sdi posh-
 ten mosh. Se klizhem, imenujem, pi-
 shem imajo tudi dva toshivna, kakor: me
 klizhejo Polono itd. Tudi rezhemo: se
 piše Dragar, al: mu je Dragar ime; ji
 je Polona imé.

Glagoli s' rodiynim.

§. 97. *Nimam* ino *ni* hozheta rodiy-
 ni padesh tiste rezhi, ktire nimam, ktire ni.

§. 98. Rodivni padesh tudi dajejo
 svojmu predmetu tisti glagoli, ki pome-
 nio strah, obdolshenje, obilnost, malost,
 shele, gnušenje, potrebnost, framoto,
 proshno, zhakanje, veselje. Postavim:
bojim se kakshine stvari Vsim tim snamo
 perstaviti besedo *kakshine stvari*. Tukaj jih
 imash po abezédni versti: dershim se, dol-
 shim (obdolshím) dotíkam (dotaknem se)
 hvalim se, kašám se, lastím se, lótim se; na-
 glédam se ino drugi taki, ktiri poménio
 sitost al napolnenje do sitiga, s'predlogam

na pred seboj, kakor: nájém se, navelízham se itd. nálesem se, navsamem se, ogibam (cognem) se, podam se tvoje pravíze, polaſlím se, polaknem se, popadem se, posluſhim se, postópim te, potrebujem, preprizham se, primem se, um (njegove misli, lépiga obrasa) itd. smilim se, spokorím se, spomnim se, spovém se, framujem se, fram me je, straſhim se, sderším se, snebím se, tóshim (obtoshim) se, tréba mi je, vadim se, varvam ino varvam se, veselím se, vuſlim se, vuzhím ino vuzhími se, zhakam.

Glagoli s' dajavnim.

§. 99. Taki so: se mi hózhe, se mi názhe, naſlédvam komu (koga ino sa kom) smejam se komu, smili se mi, shal mi je, zhudim se komu.

Glagoli s' toshivnim.

§. 100. Toshivniga imajo lako vſi djavni na praſhanje: *kaj?* *koga?* poſebni pa so tisti, ktiri ga hozhejo bres tiga praſhanja v' drugih vunajnih jesikih, taki so: me imenujejo Jerneja, me *klizhejo* Polóno, se ſkashem poſteniga, *sahvalim* koga.

Vézhi del pravimo: prosim te sa nékſhino rezh, pa tudi: eno rézh te prosim; prasham kaj, prasham koga po kakim zhloveku.

Pomnja. Skasaven ino sturiven padesh délamo vselej s' kakim predlögam; ino smo shé rekli per predlögih, ktiri ino kdaj jih hozhejo iméti.

§. 101. Neokonzhavni persekan náklon délamo vzhafi savol lepšiga glasa, kadar bi dva glašnika slasti dva i vkup prišla. Vselej ga pa délamo. 1) Kadar okonzhani glagol gibanje poméni, kakor: grém orat, pridem glédat. 2) sraven perlogov: lahek, teshek, vreden, gerd ino nektirih takih, postavim: teshko je délat, lahko pa druge glédat. Je gerd vedit, je vrédno se ga ogíbat. 3) per glagolih, ki povelje poménio, kakor: v' sholi moresh molzhat, se imash vuzhit, si dolshen pasit, velím délat, vakashem it.

Raba glagolskih podóbb.

§. 102. Delavni glagoli ne poménio li, de sdaj délam, snajo tudi poméniti, de de o ponavlam, de ga vezhkrat, de ga spét in spét delam. Snajo tedaj tudi *ponavlavni* ali *spetvavni* biti. Satorej porzhesh: enkrat *terknem*, vezhkrat *terkam*. Kadar frova dila na ionzu vezhkrat sapored *pókne*, pravimo, de *póka*; *póka* pa, dokler *póžhi*.

§. 103. Delavna ino sturivna podóba nam daſti dvoji ſdajni, dvoji pretekli zhas ino dvoji prihodni; to je ſdajni delavni ino sturivni, kakor *gibam*, *ganem*: *pikam*, *piknem* ino *pizhim*. Pretekli délaven ali nedoverſhen ali ne do verha dodélan, ino doverſhen al sturiven, kakor: *gibal* (*ganil*) sim, *pikal* (*piknil*, *pizhil*) sim.

Prihodni delavni ino sturiven, kakor: *gibal* (*ganil*) boim, *pikal* (*piknil*, *pizhil*) boim.

Pomnja. Nektiri delavni imajo posebne ponavlavne podobe, poſtavim: neſem ima nōsim. Tudi nektirim perſtavljanju predlog *rad* ino tako imajo ponavlavni pomen, kakor: rad piſhe, rada bere.

§. 104. Sturivna podoba je neokonzhavniga pomena, ktirga Gréki *aorist* kližhejo, to je, nam ne okonzha, kdaj je rezh sturjena, tedaj ſluſhi ſa vſe tri zhaſe. Sdajniga zhasa je, ako rezhem ravno ſdaj *pridem* is Gorize ino ti *perneſem* to piimo. Pretekliga zhasa pomen ima, in je navadna v' perpovdvávnemu govorjenju, poſtavim: glej kaj ſe mi undan *sgod'*! pred ſhest tedni *pridem* is ptujih deshél k' ſvojmu bratu, ga priasno *posdravim*, mu piſmu *perneſem*, ino praham, zhe me posná. Rezhe, de ne. Tedaj ga *objamem* rekozh: moj brat! kaj me ne posnath

vezh? mene tvojga brata , ktirga tolko lét pogréšhaš. Prihodniga zhaša je, postavim : rezi tvoji řestri, dě jutri k' vam *pridem*. Prihodniga pogajivniga je , postavim : zhe k' nam *pridešh* , mi bo lubo.

Tako snamo rezhi po vših zhafih : ti pergovarjam saſtójn , nizh te ne *gane*. Shé lani obforej *pridem* k' tebi sa samero proſit ; te proſim , toláshim ino ſi vše perſadévam ; al nizh te ne *gane*. Zhe te vſaj jutri ne *ganem* , ne *pridem* nizh vezh.

Pomnja. Pretekle sgodbe vezhi del ſpoloh s' ſdajním zhafam perpovdujemo , ſam sazhetik ſe déla v' pretekiimu , postavim : Dolgo ſmo imeli priasno vreme , na enkrat nam oblak nebo ſkríe , bliſk od vših strani ſhviga , morje ſe péni , s' velkim trudem ladio v' ſavétje perveſlamo.

Sklad deleshjov.

§. 105. Deleſhja ſkladamo , kakor perloge , s' imenam v' ſpolu , ſhtevilu in pademu , tedaj mosh naj ne rezhe : govorila ſim , ampak ſhena naj tako rezhe.

Potréba ino nepotréba predlógov.

Na prafhanje kam ? kjé ?

§. 106. Iména tergov , vasi , méſt , otókov , deshél , ino krajeſtvov hozhejo na

prashanje *kam?* pred seboj imeti predlog *v'* s' toshivnim padesham, kakor: gréin v' Strashishe, Ribnizo, Novo mesto, Veljo, Dalmazio, Shpanio. Na prashanje *kjé?*, ga hozhejo s' skasavnim, kakor: v' Tupalzhah, Vipavi sim bil.

Isjéni. Iména ravno tih stvari s' konzam *ško*, *ſhko*, jemlejo pred te predlog *na*, kakor: *kam?* na Zheſko, Dolensko, na Lashko. *Kjé?* na Zheſkim, itd.

§. 107. Iména hribov, gorá, morjov, jéserov, pólj, vihji leshézhih krajov ino mést, potókov, rék, zést, stesá, hodísh, tershish ino planih postorov, hozhejo tudi na prashanje *kam?* ino *kié?* predlog *na* imeti, kakor: na Klek, Kóm, na morje, na Kerkó, na Dónovo, na pót, na méstno hodíshe, na nov terg; na Kléku, Kómu, itd.

Na prashanje *od kód?*

§ 108 Hozhejo vše v' §. 10, ino 106: rezhene imena predlog *is*, kakor: *is* Krafa, *is* Bitin, *is* Lashkiga, *is* Gorenskiga, *is* morja, itd.

Na prashanje *kód?*

§. 109. Predlagamo imenam predlog *po*, kakor: *po* Kópi se vosim, *po* méstu
i 2

hodim itd. Vuner po dolgim ob potokih ino rékah pravimo: grém sa vodo, sa potókam, sa Dravo.

§. 110. Na prášhanje *kdaj?* stavimo

a) predlog *po*, zhe kashemo en dél dneva, nozhi, letniga zhača, kakor: po dnevú, po nozhi, po simi, po létu. Pomladi ino jeséni pa sta narézhja.

b) ako stoji per imenu en perlog al namestime, ne predlágamo nobenga predloga, kakor: zelo nozh ni spal. To jesén te bom obiskal, lansko leto nisim mógel. To se bo sgodilo meža Kimovza.

To píshem petnajstiga velki travna. Pisano (dano) perviga grudna (pervi dan grudna.)

c) Bres predloga tudi stojé imena na prášhanje *kdaj*, to je, *kako dolgo?* postavim: nozh in dan sdihujem. Zelo léto (lét in dan) nisim posabit mógel, itd.

Pomnja. Kar števila sadéne, smo shé povedali tolko, de viak lahko vé, kdaj bres predloga stojé; vuner naj tukaj kratko rezhem, de na prášhanje *kolko star?* odgovarjamo: eno léto; dva, tri, štirí léta je star; pet lét, itd. Otrok eniga leta; dveh, pet, shést lét. *Kako dalež?* eno

nilo; dvé mili; tri, štirí mile; pet mil
ird. Po zhím? po stotinu; po dva stotí-
na; po tri, štirí stotíne; po pet stotinov, itd.

Sklad narézhjov.

§. 111. Na prashanje *kolko?* to je kol-
ko zéliga, kolki dél zeliga, hozhejo rodiv-
ni padesh svojiga predmeta té narezhja: do-
sti, dovel, kaj, kar, karkol, kolkor, malo
al en malo, manj, nékaj, nizh, obilno,
premalo, prevezh, tolko, veliko, vezh.
Kakor: dosti sadja, malo vina, itd.

Tudi narezhje *ne* ino vši odrezhivni
isréki stavio svoj predmet v' rodivniga,
kakor: svojmu jesíku ne daj volje. Nima
priatlov. Ne morem naiti svojih sna-
zov. Nisi vidil mojih kónj? (Si vidil
moje konje?)

§. 112. Odrezhivni *ne* se spopàda v'
eno besedo s' deléshjami, iméni, perlogmi
ino s' glagolama *nisim*, *nozhem*. Kakor:
nepremaknen, nesdravje, nedolshnost, ne-
mil, neslan: s' drugimi glagoli se ne spo-
pàda, ampak pishemo: ne smém, ne lu-
bi se mi.

§. 113. Dve odrezhivni besédi per naš
ne poterjujeti, ampak zhe je vezh odrezhiv
nih, bol odrekvajo, kakor: to je nizh in to
ni nizh. Nobenimu nisim dolshen to svoje,

ino nobenimu nifim nizh svojiga dolshen.
Nikol the nobenimu nifim bil nizh dolshen.

Pomnja. a) Vše odrezhivne namestimenti, vesi ino narezhja morejo the per sebi imeti al *ne* al *nifim*, kakor: nizhe ni vsega veden. Naš nobeden vfiga ne vé. Nikdar ne. Nikol ne bosh priden, ni nisu bil.

b) Poterdivni so vuner isreki: ne nizh, ampak veliko si meni dolshen. Ne nikol, ampak vslaki dan, itd.

Sklad vesí.

§. 114. Vesi *de*, *ko*, *to* dostikrat sa vol krajshiga ino lepshiga ispušhamo, kakor: ménish, bo desh? namest: menish, de bo desh? Pretezheti dve uri, mi pothle povédat, de naju priatel je prishel, naj ga pridem obiskat; namest: *ko* pretezheti — *to* mi poihle — *de* naj ga pridem. —

Tudi opushamo *de* po glagolih: rezhem, narožhim, sapovém, velím, vkašhem, dam oblast, dam pravizo, itd. reközh: rezi mu k' meni priti, namest rezi mu, de k' meni pride. Daj mi pravizo zhes two'o nivo vosit.

§. 115. Ves *li* stoji sa pervimi besedami v' isreku, kakor: je li sonze vězhi *ko* semla? Ne li vezhi, ampak miljionkrat vezhi. Bosh li tajil? Sim li hotel skrivat.

Kadar pa poméni li eno samo rezh, takrat stojí spredaj, kakor: od vših drevéf jej, li slike se ne dotakni.

II. Vésanje zelih isrékov ino stavkov.

Samnasebni sléd, versta ino réd besedl v' zelih isrekih ino stavkih.

§. 116. Pravi réd je, de pervo stopno dajemo imenvavnemu, drugo glagolu, postavim: sonze greje. Desh mózhi.

§. 117. Pred imenam stojé njega okonzhavne besede po tj versti: 1) kasavno namestimé, 2) perlastivno 3) ihtevilno ime, 4) narézhje, 5) perlog, 6) imé, postavim: te tvoje tri lepo pisane pišma.

Ako je sraven kakšin medmèt, al nanašavno namestime, al klizavna beséda, al poterdivna, al vés; stoji she spredaj, postavim: o te tvoje tri lepo pisane pišma; kar te tvoje itd. Glej te tvoje — lub moj! te tvoje itd. réf te tvoje itd. že te tvoje itd.

§. 118. Potle pride glagol al pomošen, al en drugi s' všimi svojmi okonzhanji. Glagolski perstavki in okonzhanja

so narezhje, in iména ktire glagol vpravla s' všim svojmi predlogi, perlogi in perdevki. Ti perstavki stojé sa glagolam.

Réd med seboj imajo, kar je mogózhe, tak, kakor smo v' prejshnimu odstavku rekli, samo de narézhje ima pervo stopno poleg glagola. Postavim: té tvoje tri lepo pišane pisma *pridejo sdaj vše na enkrat meni v' roke*. Al: te tvoje itd. — so prishle *sdaj vše na enkrat meni v' roke*.

Pomnja. Zhe je govor odrezhiven, pride odrezhivna beséda *ne bres otrédka* pred pomoshni glagol, al zhe tiga ni, pred glagol. Postavim. te tvoje tri — ne pridejo; al — niso prishle; al — ne bodo prishle. Ako pa govor ni odrezhiven, pride beséda *ne* pred tisto, ktiro odrekujemo, kakor: ne dolgo po tim so pisma prishle.

Nenásebni réd besedí.

§ 119. Kadar govor sazhnemo s' besedami: *ako al zhe* in drugimi vésmi, tudi s' *dokler al dokle*, *kar*, *kadar*, *kakor*, *kódar*, *kamor*, *kdor*, *kér al kjer*, *komur*, *ktir*, *préden*; takrat pride glagol bres otrédka sa timi besedami, kakor: zhe pridejo te tvoje — zhe so prishle. —

Isjém. Mi, me, ti, te, si, se, naju, nama, vaju, vama, naſ, nam, vaſ, vam, ga, mu, ji, jo, jih, jima, jim, všeje ſtojé med sgor rezhenmi beſedami in med glagolam in med *bom*, *bosk*, itd. kakor: zhe mi bodo — pisma prihle — zhe mi pridejo — Med te in med *sim* pa jih ne moremo djati, tedaj ne rezhemo: zhe mi ſo prihlo, ampak: zhe ſo mi prihle pisma. — Glej tudi §. 4. opomin.

§. 120. Prashavni govor ima všeje glagol al pa pomoshni glagol al na naj pervi ſtopni al tkoj sa prashavno beſedo, kakor: pridejo tvoje piſma? kdaj pridejo? ſo prihle? bodo prihle? kam ſo prihle tiste tvoje tri itd?

Isjém. Lihkar v' miſli vſete beſede: mi, me, ti, te, itd. pridejo všeje per prashanju pred glagol ino pred *bom*, kakor: ni pridejo tvoje piſma? mi bodo prihle? kdaj mi pridejo? kolk *m' jih* bo prihlo?

Pomnia. Nameſtimena: mi, me, ti itd. rade ene sa drugim vkupe ſtojé, kadar se ſnidejo, naj bo govor naſeben al prashaven, kakor: mi ga ponuja. Kdo mi ga ponuja? Jo jim ponuja. Kaj! ponuja jo jim?

§. 121. Velivni glagol je rad al spréd al sad, kakor lepſhi glas in potiſ imeti

hozheta, kakor: Vojskuj se sa domovino. Zhéden bodi. Per gostju bodi po redkim.

Pretaknenje násebniga réda.

§. 122. Naše besede nišo natanko pertvésene na en sam red, ampak naše misli so prostejši ko nektirih drugih Europejzov, v' zhiniur smo Latinzam narbol podobni ino škoro ravno tako slobodni v' stavlenju svojih besedí. Kdor sna latinsko, mu tvérvamo in rezhemmo: kadar ne vésh, kako bi besédo stavil, se prashaj, kako bi po latinsko ſhla. Popolnim fzer Latinzam nišmo podobni, vunder pretíkamo besédni réd:

a) savol famiga lepshiga glasa, postavim: té lepo pisane tri pišma tvoje. Sa to de oddalšhamo nevshézhno blishnost dveh enakih slogov: *pis, pis*, to je, pisane pišma. Namest: povém mu, pravimo rajšhi; mu povém, de nam dva m vust ne maſhita.

b) bres straha pomóte lahko stavimo tisto besédo na pervi stopni, na ktiro polágamo vashnost, mózh in potíl, kakor: otrok ima rajšhi mater ko vše druge. Mater ima otrok rajšhi ko ozheta. Zhe prashash: kdo je Turka pobil? porezheshe: Rósi so Turka pobili. Ako prashash: koga so Rósi pobili? porezheshe: Turka so Rósi pobili.

To pa kdó bi prenášhati mógel, de nemárniči vojsháke salasvajo, narvézhi nevumniči rasvumne, pianzi trésne, sašpanzi zhujézhe? (*Hoc vero quis ferre possit &c. Cic in Cat 2.*) Vkrótil si ludstva frovíne devjaške, mnóshize neishtéte, prostorov bres meje, na všakimu premoshenju bogáte (*doministi gentes immanitate barbaras, multitudine innumerabiles, locis infinitas, omni copiarum genere abundantes Cic. pro Marceilo.*)

Take pretikanja ne smé však europejski jesik délati, kakor jih mi smémo.

Vjemanje isrékov in slavkov.

§. 123. Preohlatno suknjo vjamemo, de nam je prav, in de se shivotu perléshe; ravno tako vjémamo predolge isréke, de je beteda spravníshi. Vjémamo jih pa

a) kadar per svesanijh isrékih ne ponavljamo glagola, kakor : naju obá so vseli is shole, mene presgódaj, tebe preposno.

b) s' opuštanjam glagola *sim*, in lizhninga al nanashavniga nameštimena, al véssi *ino*, al vési *kjer*, postavim: O misel, tebe Žefar! vrédna in velika, kakor si ti velik! Vesél, de ni vše na sgubi, potegnem, kar mi je naštèl. Prebojézh se ludem pokasat, ostaja rajšhi domà sapert.

c) deleshja vjémajo stavke dostikrat v' en isrék, postavim: *molzhézh* pride, *molzhézh* gré. Nekdaj bogat, sdaj ob vše prišel, si morem s' rokami kruh slushiti.

To je *sklézha* sima, več premèrel v' tvojo hitho perbeshím. Jes priti, mati mene vidit, in vši *samakneni* me objéti; je bilo vše na enkrat. Perlisnenza se varvaj, ko *stekliga* pša.

d) namestne deleshja in sturivni padesh bres predloga nam dostikrat govor skrajshajo, postavim: dete *oprínschi* hodi, to je, de se opriéma sa stole, klopi in drugo pojhishno opravo. Morje *válama* v' ladio šterka. *Téshkama* sim to Pismenost vkup sgradil, *zhafama* in popravlaje jo bomo spopòlnili.

Pomnja. Sdajne, pretekle in namestne deleshja so med nami premalo navadne; vitoka pisavnost jih vezh potrebuje. Vuner glejmo na lep glas, zhe jih bomo kaj vezh spuzhati hotli, de ne bodo poslušhavze vushefa boléle.

e) podobe glagolske vjémajo govor, ker, postavim, namest: ima navado k' tebi hoditi, rezhemmo: k' tebi sahaja, k' tebi hodi. Tudi namést de drugi jesiki dostikrat s' vezh besédami delanje al sturjenje al dopol-

X posnam plato na priem zha

nenje popisujo, mi s' samimi podobami vše to ob enim rezhem. Satorej perstavim tukaj nekaj pervoobrasnih glagolov s' svojmi podobami. Ktiri imajo pred seboj enamine — so li s' predlogmi navadni.

1) *Glagoli vših treh podób.*

Bégam	bégnem	beshím
blískam	blísnem	blíshím
brenkam	brenknem	brenzhím
brenzam	brénem	brením
butam	butnem	butím
derkam	derknem	derzhím
dersam	dersnem	dersím
dihám	dihnem	dishím
duham	dúhnem	dushím
krékam	kréknem	krézhím
krikam	kriknem	krizhím
— légam	— légnem	Ieshím
légam	léshem	leshím
migam	mignem	mishím
paham	pahnem	pushím
perham	perhnem	pershím
piham	pihnem	pishím
píkam	píknem	pizhím
pískam	písknem	pishím
ploskam	plosknem	plushím
plunkam	plunknem	plushím
pluskam	plusknem	plushím
pókam	póknem	pózhím
poklékam	pokleknem	klezhím
pozhépam	pozhénem	zhepím
puham	puhnem	puhtím
puhám	páhnem	púshím
pukam	puknem	pulim

pukam	puknem	pushim
régam	régrem	reshim
— rivam	rinem	runim
— sajam	sejem	sadim
sedam	sedem	sedim
skakam	skaknem	skózhim
smukam	smuknem	smuzhím
— stajam	stanem	stojim
stópam	stopnem	stópim
sverkam	sverknem	sverzhím
shverkam	shverknem	shverím
shvékam	shvéknem	shvézhím
— tégam	tégnem	teshim
takam	tezhem	tózhim
tékam (tezhem)	tezhem	tozhim
telébam	telebnem	telébim
terkam	terknem	terzhim
tésam	tésnem	teshim
tikam	tiknem	tizhím
	(taknem)	
— trésam	trésem	trósim
— tvésam	tvésem	tvasim
treskam	trésknem	tréshim
verskam	versknem	vershím
	(versnem)	
vminam (merjem)	vmerjem	morisim
zhertam	zhertnem	zhertim
zhverkam	zhverknem	zhverzhím

2) *perve in druge podóbe.*

Berkam	berknem	obuvam	obujem
bersam	bersnem	odtévam	odtém
berskam	berfk nem	ogibam	ognem
buham	buhnem	(— gibam	(— gnem)
buham	bushnem	ogrínam	ogerinem
buzam	buznem	(— grinam	(— gernem)
dévam	dém(dénem)	— pénjam	— pnem
— ganjam	— shenem	— péram	— prem
— gublam	— gubím	pogíbam	pogíinem
hlaſtám	hlaſtnem	práſkam	práſnem
hlistam	hliſtnem	práſkam	práſhnem
isuvam	isujem	súvam	suaem
— jémam	— jamem (— jmém)	— ſhilam	— ſhlem
kapam	kanem	siám	sinem
kaplam	kapnem	— shémam	— shmem
kerham	kerhnem	— téram	— tarem
klanjam	klónem	vnénam	vnamem
— klépam	— klénem	vrazham	vernem
kréham	kréhnem	vtrinam	vtréinem
kusham	kushnem	zépam	zépnem
magam	morem	— zhenjam	— zhnem
mikam	máknem	zherkam	zherknem
mikam	miknem	— zhivam	— zhíem (— zhinem)

3) *dělavní s' konzam am in slurivni s' im.*

gréšham	greshím	opominjam	opomním
— kusham	kusim	— rozhám	— rozhím
— lagam	— loshím	sprémlam	sprémin
— makam	— mozhím	strelam	strelim
— ménjovam	— menim	stvarjam	stvarim
obéšham	občim	— tvarjam	— tvorim

4) *dělavní s' konzam em in slurivni s' ani.*

dajem	dam	menujem	ménjam
plazhujem	plazham		

5) *dělavní s' konzam em in slurivni s' em.*

grisem	grisnem	— lusujem	— lishem
— grisujem	— grisem	— lishem	— lisnem
lishem	lisnem		

6) *dělavní s' im in slurivni s' em.*

dishím	dah nem	oblázhim	oblézhem
glasim	glasnem	plevím	plévnem
hladím	hladnem	(plehzhím)	plehnem
jezhím	jéznem	polsím	polsnem
krushim	kerhnem	prashím	perhnem
mersím	mersnem	sladím	siadnem
mezhím	méknem	slazhim	slézhem
molzhím	molknem	sufhím fe	fahnem
mrazhím	mrakuem	vertím	— vernem

7) *dělavni in sluriyvi nevpravni.*

delam	slurím	— kladem	loshím
glédam	vidim	lovím	vjímem.

8) *dělavni s' konzam em in ponavlavni s' am*

berem	— bérám	pojem	— pévam
biem	— bíam	rašem	— rašham
bodem	— bàdam	rezhem	— rékam
derem	— déram	(rezhem	— rekujem)
jém	— jédam	riem	— rivam
kladem	— poklàdam	sejem	— sévam
kriem	— krivam	stélem	— stílam
liem	— liam	štějem	— štévam
míem	(— lívam)	strem	— siram
perem	— mivam	shanjem	— shévam
pezhem	— péram	shrem	— shiram
piem	— pékam	tarem	— téram
piem)	— pájam	zvetem	— zvétam

9) *dělavni s' em in ponavlavni s' im.*

lésem	lasím	vèdem	vòdim
nesem	nósim	vlézhem	vlazhim
shenem	gonim		
(gienem)			

10.) *dělavni s' im in ponavlavni s' am.*

barím	— barjam	sadím	— sajam
govorím	— govarjam	slabím	— slablam

grabim	— grebam	ſtonim	— ſlanjam
gradim	— grájam	ſmradiš	— ſmrájam
letim	létam	ſolim	— ſalam
lémim	— lamam	ſdim ſe	ſdévam ſe
mérim	— merjam	ſdravim	ſdravlám
miſlim	— miſhlam	ſhivim	— ſhivlám
mladim	— mlajam	velim	velevam
molim	— málam	zedim	— zejam
mózhim	— makam		

11) *delaven in ponaylaven s' am.*

ſiám, ſévam.

Pomnja. a) Imamo tudi pervoobrasne glagole s' enim ſamim konzam, ti ſo vſi délavní, poſtavim: baham, bliſham, brem, bélím, budím, gniem, plévem (plévi al plej, pléti, plél, plét) ſlovem (ſlovi, ſlovéti, ſlovel, ſlovlen) ſlujem (ſluj, ſluti, ſlovel, ſlovlen) ſovem (ſovi, ſvati, ſval al ſovel, ſovlen al ſvan.)

b) takim dajemo ſturivni pomén s' preddévanjam kakiga predloga, poſtavim: pobaham (enmalo) perbliſham, prebrem, pobélím, obudím, sgniem.

c) nekaj takih imajo ſhe eno preobilno delavno podobo s' konzam ujem, kakor: perbliſhujem, deſlih bliſham ravno to rezhe. Perkratujem, ſkrajſhujem, pa je tudi doſti: kratim, krajiham.

d) ene tih preobilnih so vuner potrebe, kakor: premeshujem, sprashujem, ki imata drugi pomen in nista vše eno s': mesham, prasham.

e) nelizhni glagoli: deshí, sneshí, sajde se, imajo delaven pomen in verh tiga ponavlavno podobo: deshuje, sneshuje, sahaja se.

f) nimamo nobenih prav popolnim nelizhnih glagolov, sa to nismo od njih nizh rekli. Namrezh Bog lahko po naši besedi rezhe: Jes deshím, jes sneshím od néba, ne pa kdo drugi. Nozhím se pravi: zhes nozh ostanem; nozhí se, to je, nozh se déla; sdi se mi, ima tudi, se ti sdím, se mi sdish, se vam sdimo, se nam sdite, se nam sdé. Drugih nelizhno navadnih perve liza so všim snane.

D. ISOBRASENJE BESÉD.

Isobrasenje sloshenih.

§. 124. Besede is dveh skup staknene so per naf zlo redke, kakor so: bresdušen, bressob, vodotozh, trinog, stoléten, zhernolai. Namest sli anja dveh rajši vsako posebej stavimo, kakor: hishne vrata, rojen list, kup fena, delo na rokah al rozhno délo (antverh). Narnavadneji sloshenja so s' predlogmi, kakor: dodam, is - hod, našlon, nadlóga, ošiv (avihlag) obesa, predniésto, (foríhtat) savora (thranga) vdòr.

Nasha beseda perstavla k' svojmu deblu kakšin slog na konzu, ki ob enim vse poméni, kar drugi jesiki s' dveima vklup spopadenma besedama isrékajo, postavim: nogázh namest velikanòg. Od takih se bomo sdaj menili.

Isobrasenje imén.

§. 125. Moshake pomenio k' deblu perdjani slogi: *aj*, *ak*, *azh*, *an*, *ar*. *ár*, *ed*, *ej*, *è*, *ik*, *iz*. Šenike pomenio: *ajka*, *akina*, *azhiza*, *anka*, *avka*, *eika*, *edka*,

dka, ekina, eška, etla, ina, iža, uta. Postavim, zhuv-am, zhuvaj, zhuvajka; rojak, rojakina; kovazh, kovazhíza; Lozhan, Lozhanka; malnar, malnariza; sidár, sidaríza; medved, medvédka; pék, pékina; ratej, ratejka; Hvalè, Hvaleshka; Anshè, Anshétla; vabnik, vabniza; pléviz, plevíza vidiz, vidka; pomagaviz, pomagavka; némiz, nemíhkúta.

§. 126. Imena šredniga spola delamo s' perstavkam *je*, ta rad pomeni sbor vezh takih stvari, kakor: listje, dobjе, omisje, osidje, sdravje.

§. 127. Perlogi so vzhasi tudi imena, kakor: moshki, shenska, hishna, šhtalski, ūshen, blishni, kuhinška.

§. 128. *òta, ošt, stvo, štvo* pomenio poseban stan, kakor: sladkota, ūshnost, vajenost, rojenstvo, devištvо — *òba* pomeni posébane lastnosti, kakor: sladkoba (sladkoto mislimo sploh bres vše sladke stvari, sladkoba je v' sladki stvari, tedaj sladkota je sapopadik mojih misli, sladkobo ima v' sebi péla, repa, bresova voda) — *ba, da* pomenita posébane dela, kakor: ūshba, stréshba, sodba pravda, vada. — *stvo* in *štvo* pomenita posébane vumetnosti in stanove, kakor: sidarstvo, kralestvo, kovaštvo, zhloveštvo.

§. 129. *ishe* pomeni kraj ker se kaj godí, tudi oródje s' zhim se kaj déia, kakor: pogorishe, sejmište, toporishe, kófishe.

§ 130. *sko*, *sko*, *shko* pomenio tudi deshele, kralestva in dershaye, kakor: **Krajsko**, **Lashko**, **Franzosko**.

§ 131. òt pomeni silneji glas, kakor: ropot, bobot.

§. 132. *ina*, *ovna* poménita shivaliske koshe, kakor: telétina, zhóhovina, knina — *ina*, *ina* pomenita metovíne, kakor: teletína, svínina, govédina; tudi *ovna* kakor volovna. Pa še rajshi pravimo: telezhje, govèje, volovje (meto) — *ina*, *ovna* pomenita tudi lesove, kakor: hrashina in hrastavna, hrušovna. — *ina* pomeni dalje sbor vezh stvari eniga plemena, kakor: lesenina, shelesnina, stariна, novina, votlina.

§. 133. *niza*, *nik* pomenita hrambe potode in délavnize, kakor: drevárniza, fuhivniza, kovazhniza, kurnik, tizhnik, nóshniza, plévniza, drevniza, folníza.

§ 134. *álo*, *èlo*, *ilo*, *la*, *el*, *ùla*, poménio orodje, kakor: krefalo, omelo, kadiло, metla, koshél, ropotula, stergula. — *ilo* pomeni tudi sbor takih stvari, ktire obdelujemo, kakor; perilo, belilo.

§. 135. *ón*, *ína*, *inka*, *ázh*, *tha*, *úla*,
ín, *usha*, *inká*, pomenio *povetizhanje*, kakor:
 Jakon, hlapzhón, nosázh, nosúla;
 bahazh, bahula; Pavlíha, deklína, Marína,
 bogatin, bogatinka, Maruša.

§. 136. *avf*, *avsla*, *avt*, *ót*, *ótla* so
 grájavni perstavki, kakor: kmetavf, kme-
 tavla, bernjaví, bemjavila, smikavt,
 smikavtla, bernjotla.

§. 137. *úh*, *úra*, *úsa*, *esh*, *esh* so fil-
 no *grajavni* in *gerdivni*, kakor: lenúh,
 potepuh, babura, babúsa, klobuta al klo-
 puta (slab klobuk) babesh al babesh,
 fitnesh.

138. *e*, *è*, *ze*, *ik*, *iz*, *izh*, *izhe*, *izhik*,
izhizh so *manjshavni*, priasni, lubi, smil-
 ni perstavki moshki in fredni, kakor: fer-
 zhize, dlétize, telzé, babihé, deklizé, mefze,
 selzé (perlisneno in posilenó) gra-
 hik, finik, kralizhik. Dosti jih je s' vezh
 konzmi zhalje manjshimi in lubshimi,
 kakor: lubizh, lubzhe, lubzhik, lubizhik,
 lubízhizh; sóbiz, sóbzhik; kruhik, kru-
 hizh, kruzhizh, kružzhik; ollé, ofliz, of-
 lízhik, oflízhizh; nóshizh, noshíz, nosh-
 zhik, noshízhik.

za

Iza, *zhina*, *ka*, *ea* so *manjshavni*
 shenski, kakor: dékliza, hishiza, gošpo-
 dízhina, mishka, lubka, lubza. Konzi *ga*,

ha, ka, za, prejdejo v' *shiza, shiza, zhiza, zika* in *zhiza*, kakor: drashiza, inashiza, dlazhiza, Mizika al Mizka, oblizhiza.

§. 139. *an, iz, anka, iza, za, ina, shza, sha*, so konzi domovinskih imén, kakor: Dóblan, Dóblanka; Medvódiz, Medvódka; Grajan, Grajanka; Bréshan, Breshanka; Kamnizhan, Kamnithza; Ishanz, Trebániz, Lublaniz, Gradishan, Gradishniza; Logaszhán, Korothiz, Korósha; Tershazhan, Krajnž, Krajníza; Lah, Láhina; Turk, Turkina; vajvod, vávodna.

§. 140. *iza, iza* sta konza vodá, kakor: sélniza, répniza, deshevnila, toplíza, kapníza.

§. 141. vi mnoshen konez je sa domove imenvat, kakor: Knésovi ſo bogati, pojdi h' Knésovim na pólodo iškat.

§. 142. ái pomeni glagolovo sturjenje, kakor: lugháj, strelaj; sa to ga sammim glagolam perstavljamo.

§. 143. ák poméni sdélane ftvari in podobe, kakor: belák, smolnjak, ovfenjak. Tudi hléva, kakor: ulnjak, golobnjak, ivenjak.

§. 144. *aniz, enik, éniž, anza, enka* pomenio terpivne ftvari, to je tiste,

ktirim drugi kaj 'délajo, kakor: pístaniz, parjenik, vuzhéniz, résanza, rejénka, pezhénka. Sa ro jih delamo is terpivniga deleshja.

§. 145. *áya* pomeni perprave in sborne obilnosti, kakor: kurjava, ívezhava, Shirjava, gošhava, teshava.

§. 146. *ék* je star konez in poméni glagolovo délo, kakor: vék, ték, víék.

§. 147 *ječ* imenuje s' lépo shivalsko blato, ki ga is sebe mézhejo, kakor: golobjek, kravjek, konjek, podganjek (bomo li smeli rezhi: zhlovezhjek?)

§. 148. *viz* pomeni shgane in druge vina, kakor: brinoviz, hruihoviz, pelínoviz, tépkoviz, besgoviz.

§. 149. *shina* pomeni drushbe, kakor: drúshina, pajdásthina, svatovshina, bratovshina.

§. 150. *la* pomeni opravila ino djanje, kakor: sidaría, kolaría, hudobía, slespotía, moría.

Isobrasenje perlógov.

§. 151. Perstavik aven namest glagolíkiga *am*, *vaven* namest *ujem*, *iven* namest *ini* poménio delavne slvari, kakor:

obétaven, bojvaven, vodíven, mezhiven, hladiven. Tudi *niv* ima tak pomén, kakor: *lashniv.* — *aven* dalje pomeni nékam naménjene stvari, kakor: *píšaven* (*papir*) — tako tudi *ni*, kakor: *vosni*, **vodni**, *lesni*.

§. 152. *en* perstavlen k' deblu imena pomeni rezh in *snovo*, is ktire je kaj, kakor: *freberen*, *lesén*, shielésen. Kamen ima **kamni** al **kamnen**, drevo **dréven**.

§. 153. *liv* pomeni stvar v' sé prejemliv, kakor: *vuzhliv*, *stráhliv*, *sabavliv*.

§. 154. *ast* pomeni podóbnost, kakor: **bélkaſt**, *lifaſt*, *paſaſt*, *seleńkaſt*. Majhino podobnost pomeni *lat*, kakor: *seleńklat*.

§. 155. *át* pomeni velikost v' tim, kar imenu perlagamo, kakor: *bradá̄t*, *bogá̄t* (*blagat*) *glavá̄t*. Od tod svirajo velizhavne imena: *bradážh*, *bogatín*, *glavážh*.

§. 156. *nat*, *vit*, *it*, *iten* pomenio obilnost in mnoshtvo, kakor: *skalnat*, *kervnat*, *grosovít*, *skalovít*, *kamnít*, imeníten.

§. 157 Is vsakiga imena snamo perlog isobráſiti, kadar perpovdujemo, kaj mu je laſtno, s' perstavlenjam:

a) *ov*, ta pomeni, kaj je lastniga enimu samimu al srednemu al moshkimu, perstavlja se k' deblu edinjiga rodivniga, kakor: Petrov, telétov, rakov, zefarjov. Bog ima boshji, vrag, vrashji.

b) *in* perdevamo shenskim deblam rodivniga edinjiga, kakor: Mizkin, nevestin, britvin (zerkven in zerkvin.) Per tim prejde *z v' zh*, kakor: kralízhin, perízhin (Miza ima Mizin.)

c) *ski* pomeni, kar je vezh stvarem lastniga, al ludem kakiga mesta, kraja, terga, vasi, deshele, kralestva, kakor: sidarski, zefarski, lublanski, koratanski, postojnski, hebrejski. Ta konez prejde *v'*

d) *shki*, kadar je spred pred njim *h*, *k*, *s*, *t*, *z*, *zh*, kakor: lashki, turshki, malavashki, hrovashki, radolshki, dekliški; *g* prejde *v' sh*, kakor: ishki, drashki. — grad ima grajski, peviz pevski, dom domazh, kral kraléy.

e) *iski* al *ishki* stavimo namest *ski* al *shki*, kadar sta dva foglašniki pred tima konzama, kakor: lubniški, nakliški, gorniški, groblishki.

f) *ovški* perstavlamo samo nektirim, kakor judovški, mojstrovske, oslovske, bratovški, tvatovški, franzosovški al franzoski, duhovški, bogovški.

g) *ji* perdajamo plemenskim imenam shivih stvari, kakor: *babji*, *otrozhji*, *kravji*, *kobilji*, *gadji*, *jelenji* (konj ima konjski) *h*, *k*, *t*, *z* prejdejo v' *zhji*, kakor: *mushji*, *frazhji*, *telezhji*, *sajzhji*, *d* ispušhamo, kakor: *govéji*.

Obrasenje in preobrasenje glagolsko.

§. 158. Glagole obrasimo in preobrasimo s' predstavljanjam predlogov. Per tim dobivajo drugakšin pomen, slasti prehajajo tredni glagoli v' delavne, tako je *kodim* tredni glagol, *pohódim* déla-ven Sa predlogam ob vzhasi ispušhamo v', kakor: *obernem*, *oblézhem* namest *obvernem*, *obvléžhen*. Nektirim preddajamo po dva, po tri predloge, kakor: *pre — ob — ernem*, f — *pre — ob — ernem*.

do pred glagolam pomeni a) djanje *do konza*, *do verha*, kakor: *dodelujem* (*dodelam*) *dohajam* (*dojdem*) *dorašem*, b) perdjanje: *dodam*, *dodénem*.

is pomeni a) djanje vun is nézheſa, kakor: *isdajam*, is — *hajam*. b) *konzhanje*: *ispòjem* *peſem*, *isterpim*.

na pomeni a) gori na: *navalím*, *nabíam*. b) nasitenje, navelizhanje: *naje-*

grám sé, najém se. c) shkodo: najegrám si dolgove, nalésem bolesen. d) delo na en verh, na en kup: namlatim, nanešem, naliem e) po malim nabéranje: nanášham, nabéram. f) enmalo sazhétiga: nag-niem, nazhnem, nalónim. g) delo na kviško: naraše se, nakuham se (nalupim dosti olupkov, nalupim en malo répo.)

nad, verh nad kaj: nadlégam, nadstavlam (piko na i.)

o, ob pomeni a) delo okól kakšine rezhi: oblagam, obrekujem (koga per ludeh okól) b) vzhasi pomeni dodélanje, kakor: obarím, oglushím, obstojím, obtizhím. c) shkodo: okupim se. d) slabkonez: okmétvam.

od pomeni a) oddalšanje od nékod: odhajam, odklepam, odgorím. b) konzhanje, néhanje: odpojem (péšen) odjúshinam.

per, pri pomeni a) dobizhik, došklenje: perkmétvam, perflushim, pergódem (dnar) perbérám b) blishanje: prihajam, pridem, perbeshím. c) sklepanje ene stvari k' drugi: perbíam, perbíem. d) blishanje in prihod s' kakimi djanjam: perjókam, perimejam se, pergódem, té je, gódem in pridem. Takih je vše polno per nas. e) odjémanje od zheſa: perié-

kam, perresujem, perkratim. f) enmalo perdajanja: perpovgav, perdvignem, perhitévav.

po nam snani a) dodélanje všiga djanja: pomlatim (vše sňopje) potolashim, potihneni. b) delo na en kratek zhas: poterpim, postojim. c) delo vezhkrat sem tertje ponovleno: polédam, postajam, popusham, pomakam, popévam, polégam. d) delo doli proti tlam: pozhépam, pozhnem, podéram, shito poléga (oleshe) poloshím. e) ſpet delanje: popravlam, ponovím. f) delo na kaj: pobélím, pogrínam, pogládim. g) premén is eniga ſtana v' drugiga: pobratim se, pogorenzhim se, poturzhil se je. h) delo gori od tal: poberam, pólem. i) ſhe enmalo déla: popílim, pogladim (enmalo.)

pod, delo ſpod al ſkrivši: poddélam, podkupim, podkurim.

pre nam osnani a) delo prek al vmežhesa: predélam (hiho v' dve kamri) prejénjam, pretréiem se veſ b) delo ſkos in ſkos: preſpim zelo nozh. c) delo nékam drugam al drugazhi: prenaſham, pretaknem, prodam, prekujem konja. d) preſeſhenje: prehitim koga, pretezhem ga, prekoſím. e) mémo hojo: zhaſ pretezhe. f) prevezh dela in v' ſvojo ſhkodo:

prehladím se , pregrejem . g) výško posdvignenje : ne morem ga sadosti prehválit sa vše dobrote h) djanje zhes kaj : preškozhim , preplésam .

pred , to je , a) delo spréd kaj : predstavlam . b) de'o pred zhafam : prerokujem , prekupim .

ras pomeni a) lózhenje narasen : rastergam , rasderem . b) delo po vše : rasserdim , rasdrashim .

s al f kashe a) skup dévanje : slagam , snidem se , sostavlam , sošédvam b) dopolnenje dela , delo po vše : sveſelím , sjésam , ſplashim , svodením , ſkalím , sném , ſkasím .

sa pomeni a) djanje al prihod v' nekaj , ker prej tiga ni bilo nizh , al sadélanje s' nézhim : sabíem : satikam , sabredem , samathím , saliem , saréshem . b) sgubo al napak delo : sapravim , sadegám , sadojím , saidem . c) perzhetik : sakurim , saſpim , sagódem . d) vkup djanje : savesujem (savéshem) e) okól obdanje : sakopam , sagrajam , sakupim se f) delo sad sa zhim : salésem , samudím , klučka sapada (sapade)

v nam snani a) devanje ino hojo v' nekaj : vganjam , vtaknem , vbélim , vderem se . b) smanjšanje : vkuham , vlégam

(vléshem) se. c) sdélanje do dobriga : vbíam (vbíem) vgaínem, vsírim.

§. 159. Pomanjšavne glagole delamo s' perstavkam sloga *lám k'* deblu, kakor : reslám, sekíam. Najde se dvoje pomanjšanje, kakor : drobním (drobno grém) drobentím, drobentlám. (Imajo tedaj glagole delavne, sturivne, dopolnivne, řédne, povrativne, perzhenjavne, ponálavne, manjšavne)

§. 160. Is imen in perlogov sdelamo glagole dostikrat s' golim perstavkam *am*, *im*, *ujem*, *ovam* *k'* deblu, postavim : lepíham, dolgozhaſovam, vuhám, shénim, bratim, dolshím, gerdím, domújem, doleñzhujem, némíšovam.

§. 161. Podobe preobrasish, ak premenjaſh :

am v' nem, iam v' iem, ram v' rem,
ſkam v' ſnem al ſknem, vam v' nem,
žham v' knem, žkam v' znem. kakor :
 padam padem, vliam vliem, pobéram pobérem, vriškam vrišnem, ploškam plošknem, pluvam plunem, drizham driknem, vuzkam vuznem.

Delavne s' konzam *em* premenjaſh *v'* sturivne s' premembo : *blem v' bnem*, *em v' nem, jem v' nem, plem, v' pnem, ſhem v' ſnem, shem v' snem, žhem (tjem)*

v' *enem*, *zhem* (kjem) v' *knem*, kakor : sóblem sóbnem, grisem grisnem, klujem klunem, shiplem shipnem, brishem britnem, réshem résnem, klopozhem klopotnem, sézhem séknem.

Dopolnivne sturish délavne ponavljane s' premembo : *im* v' *am* in *ujem* *bim* v' *blam*, *dim* v' *jam*, *pim* v' *plam*, *rim* v' *riam*, *sim* v' *sham*, *sim* v' *sham*, *sim* v' *sham*, *shim* v' *ham*, *shim* v' *gam*, *vim* v' *vlam*, *zhim* v' *kam*, sraven tiga prejde deblov o v' a, postavim : napojim napajam, hranim hranuem, sgrubim sgrublam, odvadim odvajam, potopím potaplam, perkurim perkurjam, vdarim vdarjam, pustím pusham, potrósim potrósham, perjesím perjésham, perthim perham, isdihím isdihujem se, vloshim vlagam, ponovím ponavlam, oshivím oshivlam, tizhím tikam, zhverzhím zhverkam.

Obras ptujih imén per naš.

§. 162. Ptuje imena sploh per naš konzhujemo in iklanjamo, kakor so same na sebi; latiníkim in greshkim pa vezhidel konze ipremenjamo, kakor :

Daphnis, Adonis per naš : Dafnid, Adonid (po njih rodičnim), Atreus, An-

dreas, Ptolemeus, Museum: Atrej, Andrej, Ptolemej, Musej.

Tityos per naš Titia.

Titius, Anicius, Marius, Evangelium, Idyllion: Tizi, Anizi, Mari, Evangeli, Idili.

Oseas, Isaias, Aeneas: Osea, Isaia, Enea.

Pallas (antis) Palant.

Ganymedes, Pindos, Cajus, Antoninus, Antonius, Aristoteles, Diogenes: Ganimed, Pind, Kaj, Antonin, Anton, Aristotel, Diogen.

Cypos, Oenotrus, Pathmos, Patrocllos (to je imena s' enim glasnikam pred l, m, n, r pred konzam opushajo konez in devajo e med soglašnike) tedaj: Ziper, Zipra itd. Enoter, Patem, Patrokel. Tako Jupiter, Jupitra itd.

Ker sta dva druga soglašnika pred us, os, um, on, opushamo sgol konez, kakor: sakrament, testament; sius prejde rad v' sh kakor: Blasius, Ambrosius: Blash, Ambrosh. Anastasius pa ima Anastasi.

Xius prejde v' sh, Alexius: Aleš. Alexander je per naš Sander.

Plato, Cicero itd imajo: Plato, Plátona. Zizeró, Zizeróna itd.

§. 163. Pruje imena shenske dobivajo iploh konez *a*, kakor:

Juno, Atropos, Penelope: Juna,
Atropa, Penelopa.

Elisabeth: Lisbéta, Líshpéta:

Isis, Thetis: Isida, Tetida.

Pallas (adis Pálada).

Ceres: Zeresa. Ktire pa imajo konez *a*, ostanejo same na sebi.

E. GLASOVA MÉRA.

§. 164. Dolge so vse enosloshne imena, prelogi in glagoli, tudi vse enosloshne besede s' tremi soglašniki; rasun zhe stojé sraven she dalshiga sloga. Dolgi so tedaj: stan, dan, tih, dam, bersh.

§. 165. Kratki so všelevj enoslóshni predlógi, tudi narezhje *ne*, in vési *pa*, *pak*, glagol *bi*, namestimená *me*, *te*, *se*, *mi*, *ti* namest meni, tebi. Predlogi so tudi kratki v' sloshenih besédah, rasun imenvavniga náhod, príslad, pòkoj, sòled. Dalje se vdar prestopi, kakor: na-

hoda, prisáda, pokója, soſéda itd. Brèsno in sáplata ohranita vdar na pervimu slogu.

§. 166. Všaka dvasloshna beséda ima en dolg in en kratek slog. Po navadi je pervi rad dolg, drugi kratek. Zhe je naróbe, smo jih v' tih bukvah s' vdarjam snamvali.

§. 167. Sadni slog ima dostikrat bres-glaſen e al i v' ſebi, ta je všeley kratek slog.

§. 168. Vezhsloshne beséde ohranio ſpoloh vdar na ſvojmu deblu. Isjémamo tiste konze in prestópe, ktire smo v' tih bukvah na vezh krajih s' vdarjam posnamvali. Glej tudi nasaj §. 56.

Pevzam vunder ne jemlemo njih starih praviz, ktire jim dovolio, de ſmejo vezhkrat na ſtran mahniti in ſe po posebnih krajov isréki ravnati. To pa bodo ſami védili, de naj ſe varvajo ſamopáhnosti. Kar ſměao v' majhinih peſmizah, ta, ſe mi sdí, nam per višnih peſinah ne bo všeley péla.

F. PRÉPÓNE.

§. 169. En polni pomen gòvorjenja sna tako velik biti, de ſaſlushi ſtrok imenovan biti, ſa to ker ima v' ſebi vezh stav-

kov in stavki vezh isrekov, kakor strok vezh sern sapopade, serno pa v' sebi ima kal in jedro. Sa te isréke, stavke in stroke med seboj v' pišmu lozhit in prepenjati imamo tudem snamin, ki kashejo stave v' govorjenju, kdaj in kjé imamo vezh al manj v' enimu stroku postati in si oddahniti. Te snamina klizhemo *prepōne*, ki s' njimi govor prepénjamo. Te so:

1) *Rés* (,) To prepono dévamo med imena, perloge in glagole, kadar jih vezh sapored pride, de jih narasen réshemo, kakor: mir, pokoj, pasenje, pokorljina so v' sholi potrebne. Lubesen je krotka, poterpeshliva, dobrotliva. Sedim, glédam, pišhem, kar yuzhenik na tablo postavlja.

Rés tudi raspénja isréke, postavim: vsak vé, de tize po nebu letajo, ribe pa po vodi plavajo.

2) *Nadpizhje* (;) devamo med dva stavka, ktirih pomén te nasproti en na drugiga opéra in podpéra, al pa ki sta si nasproti, kakor: pridno delati je prav dobro; to nam nese nash shivesh. Pridno delati je prav dobro; vunder se ne smémo s' délam pregnati.

3) *Dvapizhje* (:) stavimo sa stavkam sfer konzhanim, pa tako, de she en sta-

vik sa njim pride, ki ga raslača in sjasni. Tudi ga stavimo pred besedami, ktri re kdo drugi rezhe al ki so sa rasgled vpeljane, kakor : revne ne smemo nikdar samehvati: kdo ve sa se, de bo smiram šrežhen? Zizero pishe: sebi orješh, sebi vlahišh, sebi bojh tudi shel. Star pregovor je: ker je veliko bit, je malo vshit.

4) *Pika* (.) se stavi na korez stroka, in vselej, kadar je zel pomen govora dopolnen, postavim: lash je nar gerji greh.

5) *Prasháj* (?) стоји на конзу всакiga praviga prashanja. Kaj délash? Kaj je lepihiga ko zhédnost?

6) *Podpižhje* (!) pomeni sazhudenje, al savpitje, al ogovor, kakor: o kako dobro je v' starosti, kar si se mlad navužil! Stój! Lub moj! poslušhaj me.

7) *Medměſtje* sta dva krivza, ktira en proti drugimu glédata ( ) med take dévamo besede, ktirimi mesto damo v' ſredi med drugimi govoram, in jih s' njima oklepamo. Pervi kriviz snamo imenovati *predklep*, drugiga *saklep*; besede pa so medmestenje, in oba snamina vukup se klizheta *medměſtje*. Postavim: vuzhenik ga sapre (lih prav mu je) in ga pósti, ki je bil neposajen. Medmestenje sna

vzhafi prezej dolgo biti, vselej pa so take
medmestene besede svunaj tistiga govora,
med ktirga jih stavimo.

Pomnja. Vsako delo ima svoje besede
in imena, ktire drugi ne snajo, ki niso
tistiga dela. De bosh tedaj, pišmenske
besede posnal, perstavim tukaj njih
pomén.

Pomén písmenjih beséd po abezednímu rédu.

B.

Beſéda, *vocabulum*, beſédiza, *particula*.
bifvo, *essentia*.

bres, *sine (privatio)* bres osrédka, bres
vnéſja, *immediatus*, bres vnélen,
nevmeſvan, *immediatus*.
breshtevilen, *innumerus*.

D.

dajáven, *dativus*.

dalni, prejhni, *remotus*, *anterior*.

dalſham, dálſhanje, *produco*, *produc-*
tio (syllabæ.)

davno doverhen, *plusquam perfectum*.

děblo, *stirps*, *Stamm*, déblov slog, *syl-*
laba primiſiva.

délaven, *factivus*, *imperfectivus*, *actionis*
non consummatæ.

deléshje, *participium*, deleshiven, *partici-*
pialis.

dih, *spiritus*, goſt dih, *spiritus asper*.

- djanje, *actio*, *actus*, djaven *activus*, djavni salog, *vox activa*.
- dodélvaven, *perfectivus*, dodelanje, *perfectio operis*.
- dolgost, *longitudo*, dolg glašnik, *vocalis longa*.
- dokonzhan, *definitus*, *finitus* (*de tempore verborum in modernis linguis.*)
- doba, *era*, *tempus opportunum*, *tempus*.
- dolózhen, *definitus* (*in metaphysica et logica*) dolózhik, *definitio*, dolozhem (dolózhim), *definio*.
- dopolniven, *impletivus*.
- dovershen, *perfectus*, dovershujem (dovershim) do verha dodelam, *perficio*, dovershiven, *perfectivus*, dovershenje, *perfectio*.
- dvaglašnik, *diphthongus*.
- dvapizhje, *duo puncta*.
- dvaslóshen, *dissyllabus*.
- /dvavjémen, *duobus communis*.
- dvojsten, *dualis*.
- dvójshki, *hybrida*
- dvomen, dvomim, *dubius*, *dubito*.
- ediníven, edinim (sjédinim) *copulativus*, *copulo*, edinenje, edinba, *copula*.
- edinji, *singularis*.
- enoglasen, *monotonus*.
- enokonzhen, *unius desinentiae*.
- enoslóshen, *monosyllabus*.
- enozherken slogan, *syllaba unius literæ*.

G.

glagol, verbum (*pars orationis*) lubim je
glagol, amo est verbum, glagoliko
ime, substantivum verbale.

glas, sonus, glasen vocalis, sonorus, glas-
nik, litera vocalis, glasova méra,
prosodia.

glédam kaj (na kaj) me refero ad aliquid.

gost dih, spiritus asper.

govor, oratio, govorim od zheſa, per-
tracto, tracto aliquid.

gréšhen, erroneous.

H.

hukam, aspiro, hukan, aspiratus.

J.

idr. in drugi, et alii, et ceteri.

ime, nomen, nomen substantivum, imen-
vaven, nominativus.

istje, substantia, istno ime, nomen substan-
tivum.

isjém, isjémam, exceptio, excipio.

islagam (isloshím) explico, isláganje, ex-
pliatio.

isobrasham (isobrasim) *soleo formare, formo, efformo.*

ispusham (ispustim) *omitto, ispust, omissio.*
istrek, *enunciatio (constructio vocum simplicissima, efflatum.*

isreka, *pronunciatio.*

isviranje *befed, etymologia.*

itd. in tako dalje, *et sic porro, et cetera.*
jemaven, *ablativus.*

K.

kakost, *quomoditas; modus, quomodo quid sit.*

kakshin, *kakshinost, qualis, qualitas, kakshnivam, qualifico, kakshnivaven, qualificativus.*

kasaven, *demonstrativus.*

kashepadesh, *segnacaso (v' laški pismnosti.)*

klizaven, *vocativus.*

kluka, *circumflexus (Gallis usitatus) klu-
kast vdar, accentus circumflexus.*

kolkshin, *kolkshinost, quantus, quantitas.*

konez, *konzhanje, disinentia.*

kopito, *modulus.*

kratik, *brevis, kratim (vkratim) brevio,
abbrevio.*

kratenje, *abbreviatio, kratiza, signum
abbreviationis, kratkost, brevitas.*

kupno, *kupama, cumulatim.*

L.

laſtno ime, *nomen proprium*.

lize, *persona (apud verba et pronomina.)*

lizhen, *personalis (ibidem.)*

M.

medměſtje, *parenthesis, signum parenthesis.*

medproſtor *intervallum.*

ménim ſe od zheſa, *tracto, pertracto ali-*

quid (docens, scribens)

mérjenje, *permerjanje, comparatio.*

mérím, *permerjam kaj proti zhimu*
al s'zhim al med ſeboj, comparo
aliquid cum aliquo.

mnóſhen, *pluralis, mnóſhim, multiplico.*

moshki ſpol, *genus masculinum.*

motim (*smotim*) ſe, *pomotim ſe, erro,*
errorem committo.

N.

nadpis, *titulus (in dividendis decretis vel*

libris in plures titulos.)

nadpizhje, *media nota seu semicolon.*

najpervi, *elementaris, principalis.*

- najgorshi, *eminens*, najgorshnost, *eminentia*,
naklon, *modus*.
nakopízhenje, *accumulatio*.
namestímé, *pronomen*.
namestno deleshje, *gerundium*.
nanàsham (nanetem) se, me *refero*, na-
nàshaven, *relativus*, nanòt, *relatio*.
naſlédni, *sequens*, bolshi je: sledezh.
narékvam, narekujem, narékam, *appello*,
dicto, *narezhiven*, *appellativus*, na-
rézhje, *adverbium*; narékva, das
Diktiren; narékama pišhem, Dik-
tando schreiben.
narod, *gens*, naródkí, *gentilis*.
náſeben, *absolutus*.
naſledujem, *sequor*, *imitor*.
nazhertam, *delineo*, nazhertanje, *figura*.
nedokonzhan, *indefinitus* (*in grammatica
gallica indefini.*)
nedoverthen, *imperfectus*.
nelízhen, *impersonalis*.
nelózhima, *sine discriminé*, *indiscrimi-
natim*.
nelózhliy, *inseparabilis*.
neodkasan, *indeterminatus*.
neokonzhan, *infinitus*, *incircumscriptus*,
neokonzhaven naklon, *modus infinitivus*.
neofrédkan, *immediatus*.
nepolni, *defectivus*.
neprav, nepraven, *erratus*, *erroneus*, *non
rectus*.

nepravi, *improprius*.

neprehájaven, *intransitivus*.

neraven, *indirectus*, *obliquus*.

nesklad, *discordantia*, *neskláden*, *discor-*
dans, *discors*.

nesklanjaven, *indeclinabilis*.

nesgol, *impurus*.

nevnméšvan, *immediatus*.

nevpraven, *irregularis*, *abnormis*.

O

obhòd, *periodus*, obhódnji, *periodicus*.

obílen, obilni, *abundans*.

| obléžhen vdar, *circumflexus* (in græca
gramm.)

obras, *forma*; semjin obras, *mappa mun-*
di; deshelni obras, *mappa geogra-*
phica, morški obras (Seefarte)

obrasim (svobrasim) *formo*, isobrasham,
soleo formare, *effingere*.

obrazham se na kaj, *refero me ad aliquid*.

odgovoren, *redditivus*.

odkasujem (odkashem) *adsigno*, *determi-*
no, *bestimmen*, durch Anweisung zu-
theilen; odkasan, *adsignatus*, *deter-*
minatus; odkàsenj, *adsignatio*; od-
kasaven, *adsignatiyus*, *adsignans*,
determinativus.

odlózhik , sectio (*genus divisionis, præcipue in libris*) Abschnitt.

odnujam (odnudim) abnuo, nego, odnujaven , negativus.

odrekujem (odrezhem) nego ; odrezhiven , negativus ; odrezhenje , odréka , negatio.

odstava , odstavik , paragraphus , Absatz .

odvoden , derivatus , odvódnji , derivativus .

oglaš , interjectio , id est , ejjectio vocis cuiuscumque animantis .

ojster , acutus .

okólkhina , circumstantia .

okonzhujem (okonzhám) definio , fines do , begränzen , okonzhán , finitus , definitus , okonzhaven , finitivus

opomín , opomnja , admonitio , Erinnerung .

opusham (opustím) antiquo ; opushen , antiquatus ; opúst , antiquatio .

opzhinski , communis pluribus ; ópzhina , communitas .

oródje , instrumentum .

oséba , persona , id est , individuum (*in metaphysica*)

osrézik , medium , osrédvam , medii loco sum , medii officio fungor , osrédvama , mediate ; osrédkan , mediatus .

csír , respectus .

ózhni , patrius

padesh, *casus*, (grammatice.)

perdévk, *attributum*.

perlastujem (perlastím) *in proprium tribuo*, *adproprio*, *dedico*, *transfero in aliquem*, *zueignen*; perlastíven, *zueig- nend*, *possesivus*.

perlagam (perloshím) *adtribuo*. *adjicio*;
perlög, *adjectivum*; *perloshiven* nak-
lon, *modus subjunctivus*, *conjunctivus*.

perméra, *proportio*.

permérjam (permérim) *comparo*; permér-
javen, *comparabilis*, *comparativus*.

perpovdujem (perpovém) *prædico*; perpo-
vedba, *prædicatio* *perpoved*, *præ-
dicatum*.

perprava, *les matériaux*, Materialien.

perrekujem (perezhem) *adfirmo*, *adtri-
buo*, *adsingo alicui*; perrezhiven,
adfirmativus perrék, *adfirmatio*.

perrésa, *præcisio*; perrésan, *præcisisus*.

periékan, *supinum slavicum nostrum*.

perstavik, *additamentum*, *adfixum*.

perterujujem al perterdujem (perterdim) *ad-
firmo*; perterdva, *adfirmatio*; per-
terdiven, *adfirmativus*.

pervoobrásen, *primitivus* (*cardinalis de
numeris*.)

pika, *puncium*.

píshem, scribo; písmo, scriptura, scriptum, epistola; písmenji, grammaticus-ca-cum; písmenstvo, písmenost, písmenja snadnost, ars grammatica, Grammatica; písmeniz éin Grammatiker. (Snotriški imenuje zherko písmik al písmen, Lomonosov pa bukva.

plème, species, id est progenies.

podpizhje, signum admirationis, exclamationis.

podpomozh, auxilium, medium.

podrasumlam (podrasumim) subintelligo, subaudio.

| podléba, podsébik, subjectum.

podstava, dno, fundamentum, der Grund.

pogajam (pogodím) paciscor; pogòj, pacatum, conditio; pogajiven, conditionalis, pogojen, conditionatus.

pogoltvam (pogoltnem) glutio, deglutio, elido; pogolt, elisio, apostrophus.

pojémam pojámem) v' sé, capio, recipio; pojátina, capacitas, receptivitas; pojamliv, capax, empfänglich.

pôlen, plenus, perfectus, non anomalus; polním, popolnivam (ípopolnivam) perficio, ad perfectum perduco, perfectum redgo; polniven, perfectivus, polnost, popolnost, perfectio; popolnilma, perfecte, adæquate.

- pomín, pomnja, opomnja, monitum,
scholion, Anmerkung, Erinnerung.
 pomóshni, auxiliaris.
- pomóta, error, das Versehen, ein Fehler,
 pomóten, erroneous.
- ponavlam (ponovím) frequento, itero, wie-
 derhohlen; ponavlaven, frequentativus,
 iterativus.
- popušhen, relictus.
- posébej, besonders, das ist, abgesondert,
seorsum, separatum, singulatum; posé-
 bam, abstraho, segrego; poséban,
 abstractus, segregatus; posébanje, po-
 sébva, abstractio, segregatio.
- potéglej, productio syllabæ, ductus, trac-
 tus, lineamentum, ein Zug.
- poterjujem (poterdim) confirmo; poterdí-
 ven, confirmativus; poterdba, po-
 terdva, confirmatio.
- potíš, potisk, der Nachdruck, emphasis;
 potiskam (potíšnem) emphatice lo-
 quor, emphasi utor.
- pòtlejšin, posterior tempore, nachherig.
- povelízhaven, augmentativus.
- povrazham (povernem) se, reciproco;
 povratíven, reciprocus
- pozhétik, elementum; pozhéten, ele-
 mentaris.
- prasháj, signum interrogationis; prashá-
 ven, interrogativus.
- pravbranje, modus recite legendi.

pravilo, regula.

pravpisanje, pravpismost, ortographia.

predgovor, prefatio.

*predhajam, anteo, antecedo; predhajózh,
predidózh, anteiens, antecedens.*

*predimik, titulus i. e. nomen, der Titel,
Bornahme.*

predklep, primum signum parentheseos.

predkonzhen, penultimus, der vorletzte.

*predlog, prepositio; predloshni, prepositio-
nalis; predlagam (predloshim) prepono.*

*predmet, glej prediéba, der Gegenstand,
objectum.*

predpolagam (predpoloshim) prepono.

*predpotégam (predpotégnem) produco, mit
einem geschärften Tone aussprechen; pred-
tégnen, productus daß ist geschärft.*

*predrasumlam (predrasumim) predvumlam
(predvumim) presuppono, suppono.*

*prediéba, prediébik, objectum; predié-
ham, represento mihi.*

*predstavljam (predstavim) antepono; pred-
stava, antepositio.*

predslog, prefixum, syllaba prefixa.

predtikam (predtaknem) prefigo

*pregibam (preganem) moveo in declina-
tione &c. pregba, syllaba mobilis seu
mutabilis in declinatione vel conjugatione.
inflexio; pregibliv, mobilis,
motabilis.*

prehájaven, *transitivus*.

prejpredkónzhen, *antepenultimus*, der vor
vorleßte.

prejshin, *prior*, *anterior*.

preménliv, *commutabilis*, premenjujem
(premenjam) *vario*, *commuto* veråns-
det; premémba, *commutatio*, *variatio*
metamorphosis; preménjama, *commu-*
tando.

preobrasham (preobrasim) *transformo*, *for-*
mam muto.

prepénjam (prepñem) *interpungo*; prepóna,
interpunctio.

preségam, (preséshem) *antecello*, *præsto*,
antecedo, *supero*; preféshni, *superla-*
tivus; preségliv, *superabilis*.

preslédje, *intervallum vacuum*, *spatium*
vacuum.

presloshèn, *decompositus*.

pretékel, *præteritus*; pretekli prejshin, *præ-*
teritum anterius.

prevrazham (prevershem) *se*, *mutor in*
aliud, *sio aliud*, *metamorphosin pa-*
tior sib verwandeln; prevrazham (pre-
vernem) *muto*, *transformo*; prevrazh-
liv, *mutabilis*, *inconstans*.

prihóden, *futurus*, *venturus*.

primik, perimik, *nomen proprium gentili-*
licium vel familiæ.

prost, *simplex*.

prójim, rasprójim, *distendo*.

pùh, *impetus*, vapor, die Hestigkeit, der Stoß, Qualm.

R.

raba, *usus*, der Gebrauch; rabim, *utor*, servio.

rásen, *diversus*, varius; rasnovam, vario; rasnovanje, variazio; rasnost, diversas, differentia.

rasun, excepto, excipe, exceptis, præter.

raven, *rectus* seu *directus*.

rédovent, *ordinalis*; réd, *ordo*.

rés, comma.

rezhenje, *dictio*.

róba, *materia corporea*, unde aliquid confit.

rod, *genus*, rodiven, *genitivus*; rojénstvo, *indoles*.

rózhnost, *modus agendi*, agilitas (maniera.)

S. T.

samo zhifst, samo edín, *simplex*.

sdajni, *præsens* (*tempore*.)

siíkam, *sibilo*, zísfchen.

skasaven, *locativus*, *locum indicans*.

sklad, *concordantia*, *commissura*, die Füge, skladam, concordem facio, compono; skladam se, congruo, consentiens sum, concordo; skladanje, compositio; skláden, concordabilis; skladnost, *congruentia*.

sklanjam, declino; sklanjanje, sklomba, declinatio; sklánjaven, *declinabilis*.

skupno, simul; skùpen, simultaneus; skúpshina, communitas, communio.

sledežh, sequens.

snaden, wižig.

snova, snútik, materia, der Stoff, Urstoff, argumentum.

šodnji, todnja stopnja, comparativus, gradus comparativus.

soglaſen, consonus; soglaſnik, litera consona; soglaſivam ſe, consono; soglaſje, harmonia.

ſojměnski, synonymus; ſojměnost, ſojměstvo, synonymia.

ſojózh, ens, substantia; ſóſto, foſt, substantia, entitas; ſóſten, substantivus.

ſpétovam (poſpétovam) itero, reitero; ſpetvaven, iterativus.

ſploh, generatim; ſplóſhen, genericus, generalis, omnibus communis; ſploſhnost, generalitas.

ſpol, sexus, moshki ſpol, genus masculinum; ſpolski, sexualis.

ſréden, medius, neuter.

ſtav, thema, poſitio.

ſtava, poſitio, caput in libro, ſtatio, sponsio.

ſtaven, positivus.

ſlavik, propositio, ein Saſ, enunciatum; ſlavim, pono.

ſtopna, stopnja, gradus.

ſtrök, oratio seu periodus aut loquutio pluribus enunciatis vel membris constans,

et denique puncto clausa; strōzhen,
periodicus in sensu nunc dicto; ad
ejusmodi periodum seu circumductio-
nem pertinens.

sturiven padesh, casus instrumentalis, id
est, instrumento aliquid efficiens; sturi-
ven glagol, verbum perfectivum seu
actionis consummatæ.

svojstvo, Eigenheit, Eigenthümlichkeit, pro-
prietas, genius.

Sh.

shirok, latus; shirok è, è ouvert, apertum
seu latum
shtevilo, numerus, shtevilno imé, nomen
numerale.

S.

saime, pronomen (apud quosdam Dalmat-
tas) antiqui habent meshdoimenje et
mestoimenje.

saklep, claudatur, id est, signum paren-
theseos posterius; saklépam (saklenem)
claudio ope seræ, obsero

salog djavni, vox activa; terpivni, passiva.
sametvaven, abjectivus i. e. contemptum
exprimens.

samúda, tardatio; mudím (samudím) tar-
do, retardo.

- sanizhvaven, *nihil pendens, vilipendens,*
contemnens.
 sapopádik, *synopsis, argumentum, con-*
tentum.
 sarod, *progenies, soboles.*
 satégvam (satégnem) *produco syllabam,*
seu subtendo; dehnen; satégnen, ge-
dehnt, subtentus.
 savdaj, *problemā, pensum, elaborandum*
thema
 sazhénjaven, *inchoativus.*
 sboren, *collectivus.*
 sdvójim, dvójim (sdvojim) *duplico, com-*
bino.
 sjanje, *hiatus.*
 slagam (sloshím) *compono; slaganje, sla-*
ga, compositio; sloshèn, compositus.
 slog, *syllaba; slóshen, syllabicus*
 smota, *error, Irrthum; mótim (smotim)*
errare facio; mótim, (smotim) se,
erro.
 snáden, *funstverstāndig, artis peritus, snad-*
nost, peritia artis; pišmenja snad-
nost, peritia grāmaticæ, ars gram-
matica; snam, scio, nosco; snanje,
notitia, peritia; snámine, snamje,
snamie, signum; snavim (osnavim)
notum facio, notum reddo (indico
snaniven, indicativus.
 s' ósrédkam *mediate*
 sošlavlam (sošlavim) *conjungo, compono*

construo; sostàv, constructio in grammatica, consociatio, sistema, compages, commissio; sostavlen, compositus, commissus; sostáven, systematicus.

srafhen, concretus.

sréka, dialectus.

T.

*tanek, subtilis; tanek dih, spiritus lenis.
terpiven, passivus.*

tesen, arctus; tesen é, é fermé.

*teshek, gravis; teshek vdar, accentus
gravis.*

*tòk, theca, conditorium, das. Futteral,
die Holfter.*

toplen, liquidus.

toshiven, accusativus.

*túkajshen, hiesig, gegenwärtig, hujas, pre-
sens; netúkajshin, absens.*

V.

*vdár, accentus, tonus; vdarjan, accentu
notatus.*

vdrushim, einverleiben.

veliven, imperativus.

*velízham, augeo, amplifico, exaggero; vell-
zhaven, augmentativus, exaggerans.*

- versta, die Zeile, linea in scripto vel libro, die Reihe, ordo id est series.
 vés, conjunctio, das Bindewort, vinculum, copula, das Band, tegumen libri, der Band
 vésanje, syntaxis (zimperman véshe svoje delo na tlih) véshem, svéshem, conjungo.
 vesivna zherta, ligne d'unior, der Eustos, le réclame.
 vgovarjam (vgorovim) si, paciscor, excipio, pactum aut conditionem addo; vgoroven, conditionel.
 vid, species in metaphysica.
 vifim na zhim, dependeo ab aliqua re.
 vlahim (vlézhem) traho, schleppen, daher dehnen.
 vmalíven, manjshaven, diminutivus.
 vméšni, medians; vmésje, medium; vméšvan, mediatus; vméšvam, medii vice fungor.
 vódim, duco, dirigo; vódia, directeur.
 vodim od — odvodim, derivo.
 vpotréba, usus; vpotrébvam, utor, egeo.
 vprava, regula; vpravlan (vpravlen) rectus, id est, qui regitur.
 vpréga, conjugatio; vprégam, prérogam, coniugo.
 vrativen, redditivus.
 vsòst, universitas.
 vsrók, caussa, causa.

vum, mens, intelligentia, ingenium, sensus, ratio, le genie, der Verstand; vuméten; mente prædius, genialis; vumétnost, ars intelligentie sublimioris, ars; vumim (svumim) intelligo; vumnik, vmétnik, artifex, ingeniosus artifex, un genie.

vvedem, introduco; vvod, introductio, Einleitung.

Z.

zél, integer; zélost, integritas.

Zh.

zherk, apex in scriptura, ductus, tractus simplex et brevis.

zherka, litera; zherkam (sazherkam) exaro literas

zherta, linea geometrica et mathematica; zhertam, duco lineas; zhertam (vzher-tam), sculpo, insculpo, figuras exaro, zeichnen, stechen.

zhislo, numerus; zhislami, aestimo, habeo rationem

zhlen, articulus; zhlénaft, articulatus, articulis præditus

zhlovek, individuum, subjectum

zhudiven, admirationem exprimens, admiratif.

Kasaviz sapopadka.

---

stran.

P redgovor	III
Písmenost ali Gramatika	I
A. ZHERKE , njih shtevilo	—
Dolgi in kratki glasniki	4
Isréka nekiirih foglášnikov	5
Slòg	6
Rasdelenje slógov	—
Pogòlt	7
B. BÉSÉDE	9
I. Imé	—
Spol; raslózhik spola po pomenu in po konzhanju	10
Shtevilo	12
Padesh	13
Sklánjanje	—
I. sklanjanje	14
II	23
III.	27
IV	32
II. Perlóg	36
stopnje mérjenja	40
shtevilne iména in perlógi	45
Redovne shtevila	49
III. Namestimé	55

	stran
IV. Glagol	64
Naklòn, zhaſ	66
I ize, števílo, vpréga, deléshje	67
Podóba	68
Vpréga pomóshniga glagola <i>simi</i>	71
Vpréga glagolska	76
Obrasenje zhaſov in naklónov	81
Nevpravni glagoli	82
V. Deléshje	102
VI. Predlòg	—
VII. Narézhje	107
VIII. Vés	111
IX. Medmèt	113
C. VÉSANJE	115
I. Sklad besedi med seboj, sklad imén s' iméni	—
Sklad perloga s' imenam	117
Raba številnih imén	119
Sklad in raba namestimén	120
Vésanje glagolov	123
Raba glagolskih podób	128
Potréba in nepotréba predlògov	130
Sklad naréhij	133
Sklad vesi	134
II. Vésanje zelih isrékov in stavkov	135
Samnásebni réd besedí	—
Nenásebni réd	136
Perkrátenje násebniga réda	138
Vjémanje isrékov in stavkov	139

ſtran

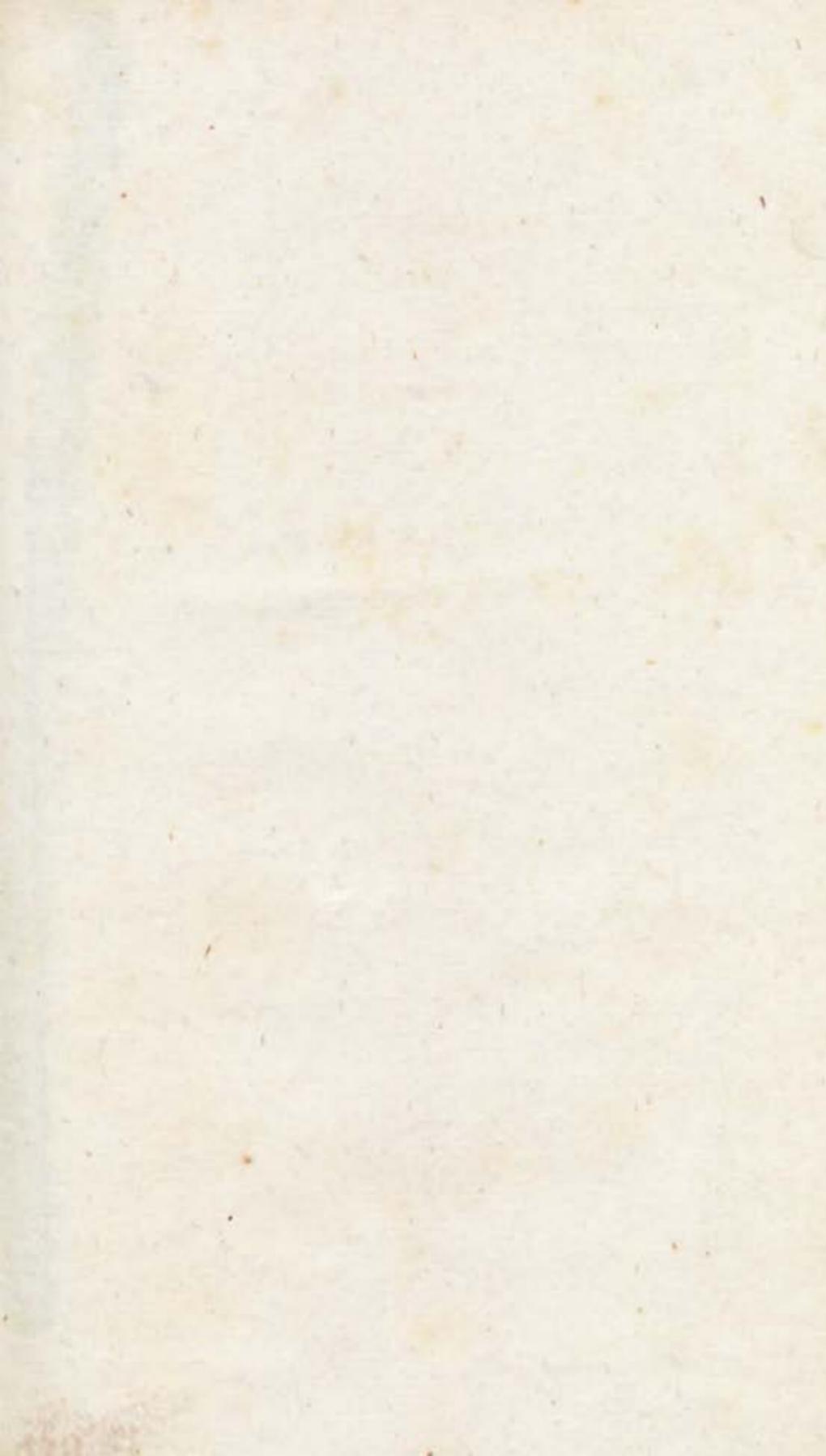
D. ISOBRASENJE BESED	148
Isobrasenje sloshenih, in imén	—
Isobrasenje perlógov	153
Obrasenje in preobrasenje glagolsko	156
Obras ptujih imén per naš	161
E. GLASOVA MÉRA	163
F. PREPÓNE	164
Pomén piſmenjih beséd	168

P o p r a v a,

ſtran, verſla, beri:

12	5 ſenoshet
26	24 pak ima
99	23 in 24 ſhumím, bobním
144	12 — lisujem — lishem
144	13 — lisujem — lisnem.

Ljut 5. Pavla na Rimljan

Cotava V. 19. u Taku desim od
Jeruzalema okuli nover do slavenskikh
Dostol up s Christijanovim Evangeliem
nagravit.

Ljut 5. Pavla na Konstantianu

Cotava XIII. 1-13 Nera vysvetaje
Lubjana!

LVI. 22. Pokuši Adamu, vyi
vmenje, taka bodo
tudi v Christiju vyp
ochivoli.

